

Täysistunto

Keskiviikko 27.11.2019 klo 14.01—20.47

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 20.47.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.01—15.46 ja 19.59—20.47), ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (15.46—17.45) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.45—19.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020—2023

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2019 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 11/2019 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta. Keskustelu asiasta päättyi 26.11.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Lulu Ranne Jani Mäkelän kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 mukaisen kannanoton, Heikki Vestman on Sinuhe Wallinheimon kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 2 mukaisen kannanoton, ja Peter Östman on Sari Essayahin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 3 mukaisen kannanoton.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ensin äänestetään Lulu Ranteen ehdotuksesta Heikki Vestmanin ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta Peter Östmanin ehdotusta vastaan. Lopuksi äänestetään voittaneesta valiokunnan ehdotusta vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Heikki Vestmanin ehdotus ”jaa”, Lulu Ranteen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 139, ei 36; poissa 24 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Heikki Vestmanin ehdotuksen.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

2) Peter Östmanin ehdotus ”jaa”, Heikki Vestmanin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 136, ei 39; poissa 24 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Peter Östmanin ehdotuksen.

3) Valiokunnan ehdotus ”jaa”, Peter Östmanin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 99, ei 71; poissa 29 (äänestys 3).

Pöytäkirjaan merkittiin seuraava ilmoitus: äänestyksessä 3 Antero Laukkanen /kd tarkoitti äänestää ”ei”.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 2/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

3. Kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksen hallituksen eräiden jäsenten vaali

Vaali VAA 40/2019 vp

Vaaleja

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksen hallituksen eräiden jäsenten vaali. Nyt valittavien jäsenten toimikausi alkaa 1.1.2020 ja päättyy 31.12.2024. Totean, että vaali on yksimielinen ja että eduskunta valitsee ehdokaslistan mukaisesti seuraavat henkilöt:

EU-erityisasiantuntija Salla Sammalkivi valtioneuvoston kanslian ehdottamana,

ulkoasiainneuvos Kai Sauer ulkoministeriön ehdottamana,

professori Risto Heiskala ja professori Anu Kantola Suomen Akatemian ehdottamana,

professori Paula Vanninen Suomen yliopistojen rehtorien ehdottamana, ja

dosentti Mikael Mattlin Ulkopoliitiikan tutkimuksen säätiön ehdottamana.

4. Lakialoite F2 ja F3 luokkiin kuuluvien pyroteknisten tuotteiden käytön rajoittamiseksi

Kansalaisaloite KAA 11/2019 vp

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään tunti ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.06 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite ilotulitteiden rajoittamiseksi on erittäin tervetullut. Kansalaisaloitekampanjassa ovat olleet mukana Allergia-, Iho- ja Astmaliitto... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja, odottakaa hetki. — Edustaja Laiholla on puheen-
vuoro.

...Etsijäkoiraliitto, Helsingin eläinsuojeluyhdistys, Kuuloliitto, Näkövammaisten liitto, Opaskoirayhdistys, Suomen eläinsuojelu, Eläinlääkäriliitto, Eläinoikeusjuristit, Suomen Hippos, Suomen Kennelliitto, Suomen Kissaliitto, Suomen Lääkäriliitto, Suomen Palovammayhdistys ja Suomen Ratsastajainliitto. Yhteensä aloite on kerännyt yli 65 000 allekirjoitusta, mikä on merkittävä määrä ja kuvaa samalla kansalaisten tahtoa rajoittaa ilotulitteiden käyttöä. Kansalaisaloite rajaisi luokkien F2 ja F3 ilotulitteiden käytön siirtymäajalla vain ammattilaisten käyttöön. Sen tavoite on merkittävästi vähentää ilotulitteiden aiheuttamia terveys-, hyvinvointi- ja ympäristöhaittoja.

Vuoden 2000 jälkeen Suomen sairaaloissa on hoidettu 520 uudenvuoden juhlinnasta aiheutunutta silmävammaa. Niistä 216 on alaikäisille tullutta vammaa ja 210 katsojille eli sivullisille aiheutuneita vammoja. Silmälääkäreiden kansainväliset järjestöt ovat ehdottaneet järjestelmällistä kuluttajakäyttöön tarkoitettujen ilotulitteiden poistamista. Aina kun on ilotulituksia, syntyy myös vammoja. Syntyy silmävammoja, kuulovammoja, käsivammoja, ja monen lapsen ja aikuisen uudenvuodenilta päättyy ikävästi ja vuosi alkaa surkeissa tunnelmissa. Laajasta tiedottamisesta huolimatta silmävammat eivät Suomessa ole vähentyneet tällä vuosikymmenellä, vaikka suojalasit ovat tulleet pakollisiksi.

Ihmisten lisäksi ilotulitteista on haittaa eläimille, joita pauke häiritsee, ja monet eläimet tarvitsevat myös rauhoittavaa lääkitystä uudenvuodenillan ajaksi, ja se aiheuttaa myös monille isännille sen, ettei voi lähteä juhlimaan vaan pitää olla lemmikkien luona ja jopa siten lähteä toiselle paikkakunnalle, maaseudulle, jossa pauke ei häiritse niin merkittävästi. Monessa lemmikkitaloudessa kärsitään stressistä useita päiviä, kun mietitään jo tulevaa uuttavuotta.

Ilotulitteista syntyy käytön jälkeen myös paljon roskaa, jota löytyy kaduilta viikkoja uudenvuoden jälkeenkin. Ympäristön sotkemisen lisäksi nämä roskat voivat päätyä lemmikkien ja pienten lasten suihin.

Ilotulitteita ei valmisteta lainkaan Suomessa, vaan Suomeen tuotavat ilotulitteet tuodaan pääosin Kiinasta. Olemme moni varmaan lukeneet myöskin näiden kiinalaisten tehtaiden työoloista, jotka ovat surkeat, ja niitten työoloja on myöskin vaikea valvoa. Tehtaila käytetään paljon halpatyövoimaa, ja siellä on huonot työolot. Suomalaiset käyttävät vuosittain ilotulitteisiin noin 20 miljoonaa euroa, mikä on käytännössä taivaan tuuliin ammut-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

tua rahaa. Ilotulitteet maksavat perheellekin paljon, jos niitä ostetaan edes muutama, ja se aiheuttaa samalla myöskin perheiden välille tiettyä eriarvoisuutta, kun lapset kokevat, ettei perheellä ole niihin varaa, tai vanhemmat sanovat, ettei osteta, ei ole varaa, ja välttämättä kaikki vanhemmat eivät niitä edes halua ostaa, jolloin myös lasten väliin tulee tietynlainen juopa.

Ymmärrän, että ilotulitteet kuuluvat monen mielestä uudenvuoden juhlintaan, mutta ne pitäisi kuitenkin jättää ammattilaisille, jolloin kaikki voisivat nauttia turvallisesti. Jos niihin kunnassa halutaan rahaa käyttää, niin ne voitaisiin järjestää yhteisenä ilotulituksena, jolloin niistä saadaan selvästi näyttävämpiä ja myöskin ehkä tietynlaisia yhteisöllisiä tilaisuuksia perheille. Kannatan lämpimästi tätä kansalaisaloitetta, joka on sekä terveydellisesti, sosiaalisesti että kustannusten näkökulmasta perusteltua hyväksyä, ja lisäksi myös työllisyysnäkökulmista. Suomessa tämä ei tosiaan lisää myöskään työllisyyttä ainakaan niiden valmistuksen osalta.

14.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Ilotulitusrakettikysymys on isompi kuin ehkä monet ajattelevat. Tässä esityksessä siis nämä isoimmat F2- ja F3-rakettiluokat siirtyisivät vain ammattilaisten käyttöön. Sen sijaan pienemmät, niin sanottu F1-luokka eli tähtisädetikut ja tämäntyyppiset, jäisivät jatkossakin vapaasti käyttöön.

Itse tunnistan tiettyjä ongelmia. Meillä on ollut esimerkiksi runsaasti silmävammoja, mutta niistä olemme kyllä aika hyvin päässeet eroon sillä, että meillä on lasit yleistyneet ja tänä päivänä valtaosa ampujista ja myös katselijoista käyttää turvalaseja. Aikanaan myös sattui erilaisia käsi- ynnä muita vammautumisia, mutta onneksi niistäkin on päästy paljon eroon hyvällä laadunvalvonnalla ja myös sillä, että näiden käyttöön on saatu parempaa opastusta.

Tunnistan erittäin hyvin tämän elämille aiheutuvan ongelman ja tuskan. Tiedän monia koiranomistajia, jotka ovat erittäin vaikeissa tilanteissa näiden ilotulitusten aikaan, ja itse myös ratsastajana tiedän, miten monissa hevostalleissa eletään erittäin tiukkoja, vaikeita hetkiä näiden ilotulitusten aikaan. Monissa paikoissa kyllä yhteisillä sopimuksilla on löydetty sellainen järki, että varsinkaan hevostallien taikka navettojen ja näiden läheisyydessä ei luonnollisestikaan raketteja ole ammuttu, mutta poikkeuksiakin on ollut. [Erkki Tuomioja: Älä unohda kissoja!]

Monet kaupungit ovat tehneet myös itse päätöksiä siitä, että aivan ydinkeskustassa, tiiviillä kaupunkialueella ei ammuta tavallisten kuntalaisten eikä kaupunkilaisten toimesta, vaan siellä on ollut yhteisiä isompia ilotulituksia, ja itse annan kyllä tuen näille kaupunkikohtaisille rajoituksille. Kaupungeissa tiedetään hyvin, miten siellä kannattaa toimia.

Toisaalta kyllä itse pidän tätä koko maan laajuista täyskieltoa aika lailla kovana ja ehkä myös ylimitoitettuna. Niin kun tässä edellä tuotiin esille, kaupungeissa kyllä näitä yhteisiä, yhteisöllisiä isoja ilotulituksia saadaan järjestettyä, mutta toinen on tilanne monessa pienessä paikassa. Ei siellä isällä ole ammattilaisampujan korttia, eikä siellä ole yhteistä kaupungin tai kunnankaan ilotulitusta, ja silloin kyllä antaisin tällaisissa tilanteissa vastuullisille vanhemmille mahdollisuuden muutamana raketin lastensa iloksi ampua.

Myös meillä, arvoisa puhemies, kovaa vauhtia yleistyvät erilaiset valo- ja tämäntyyppiset juhlinnan keinot, jotka ovat myös tulevaisuudessa [Puhemies koputtaa] laservaloin ja muin keinoin yleistymässä. Tämä aloite kannattaa eduskunnassa huolellisesti käydä läpi, mutta en ihan täyskieltoa olisi kuitenkaan Suomeen tekemässä.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

14.15 Mika Niikko ps: Arvoisa herra puhemies! Ilotulitusrakettien ampuminen on Suomessa vakiintunut tapa juhlia uuttavuotta, ja ne ovat varsinkin lapsille merkityksellisiä kokemuksia, kun lähdetään yhdessä perheen tai naapureiden kanssa aukealle paikalle raketteja lähettämään. Suomi on niin harvaan asuttu maa, että monilta taajamien ulkopuolella asuvilta lapsiperheiltä jäisi ilotulitus kokonaan kokematta, mikäli F2- ja F3-luokan ilotulitteiden kuluttajakäyttö kiellettäisiin.

Suomesta puhutaan jo muutenkin holhousyhteiskuntana. Nykyisenkin lainsäädännön nojalla ilotulitteiden kuluttajakäyttö on erittäin rajoitettua, ja niiden turvallinen käyttö on hyvin ohjeistettua ja suojavarusteita on helposti saatavilla. Suurin osa ilotulitteiden käytöstä tapahtuu turvallisesti, eikä käännettä huonompaan suuntaan ole ollut havaittavissa. Suomessa kuluttajille myydään vuosittain noin 30 miljoonaa ilotulitetta. Siihen verrattuna niiden aiheuttamien vammojen määrä on pieni. Tukesin mukaan viime vuodenvaihteessa pelastuslaitoksille tuli 60 hälytystehtävää tulipaloista, joiden syttymissyiksi arvioitiin ilotulitteet. Ilotulitteista aiheutuvia rakennuspaloja oli seitsemän. Palojen määrä on vähentynyt kolmena vuotena peräkkäin.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin mukaan ilotulitteet aiheuttivat viime vuodenvaihteessa 13 silmävammaa, joista 3 oli vakavaa ja 8 keskivaikeaa. Vakavien silmävammojen määrä on Tukesin tiedotteen mukaan viiden viime vuoden aikana pysynyt samalla tasolla. Vain vuonna 2016 vammoja oli keskimääräistä enemmän, mikä muuttaa viime vuosien keskiarvoa. Mikäli silmävammojen määrää halutaan vähentää, se voisi olla mahdollista tekemällä suojalasien käytöstä pakollista ja kytkemällä niiden myynnin pakolliseksi ilotulitteiden kanssa.

Suurimmassa osassa Eurooppaa on sama käytäntö ilotulitteiden kanssa kuin Suomessa nykyään. Ongelmatonta ei ole niiden kieltäminenkään: Esimerkiksi Irlannissa on todettu, ja Ruotsissakin varaudutaan siihen, että kieltö lisää ilotulitteiden laitonta maahantuontia. Tällöin raketin turvallisuudesta eikä varsinkaan turvallisesta käytöstä ole minkäänlaisia takeita. Jos tällaista varovaisuusperiaatetta lähdetään lainsäädännön keinoin laajamittaisesti toteuttamaan, niin olisi loputon määrä muitakin kiellettäviä asioita. Esimerkiksi joku voisi esittää kiellettäväksi polkupyörällä ajoa, koska viimeisen kolmen vuoden aikana on kuollut vuosittain keskimäärin 23 ja loukkaantunut lähes 700 pyöräilijää.

Ilotulitteiden käytön rajoittamista koskevaa kansalaisaloitetta on toki ymmärrettävä siltä kannalta, että osa lemmikkieläimistä kärsii vakavasti pamauksista, ja se on huomattava haitta monelle kodille tältä osin. Näin onkin yhteisesti haettava sellaista sopimusmenettelyä, ettei ilotulitteita tarkoitushakuisesti ammuttaisi keskellä tiivistä asuin-aluetta saati tuotantoeläinten laitosten läheisyydessä.

Yksittäisten henkilöiden vastuuttomuuden takia ei voida kaikkia asioita lähteä kieltämään koko kansalta, joten pyritään kohtuuteen tällaistenkin päätösten osalta. Näin ollen omalta osaltani en näe tarpeelliseksi aloitteen hyväksymistä, vaan annetaan perheiden jatkossakin juhlia vuodenvaihdetta raketteja turvallisesti paukutellen.

14.19 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa herra puhemies! Rajat räiskeelle -kansalaisaloite keräsi eduskuntakäsittelyyn vaadittavien kannattajien nimet alle kuukaudessa, enkä yhtään ihmettele, koska aloitteen tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Aloitteen tarkoituksena on vähentää ilotulitteiden aiheuttamia terveys-, hyvinvointi- ja ympäristöhaittoja rajaamalla F2- ja F3-luokkaan kuuluvien ilotulitteiden käyttö siirtymäajalla vain ammatti-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

laiskäyttöön, ilotulitteiden aiheuttamat haitat ja vammat kun yleensä liittyvät nimenomaan kuluttajakäyttöön.

Sairaaloissa on vuoden 2000 jälkeen hoidettu 520 vuodenvaihteen juhlijän silmävammaa. Vammoista 210 on aiheutunut katsojille ja 216 alaikäisille. Viidesosa näistä vammoista on ollut vaikeita, jotka jättävät uhrille pysyvän näköhaitan. Viime vuosina myöskään ei ole tapahtunut ohjeistamisen myötä laskuja silmävammojen määrissä. Iso osa silmävammoista kohdistuu nimenomaan lapsiin ja nuoriin. Vammautuneista 42 prosenttia on alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Edelleen näiden silmävammojen hoitamisesta aiheutuu aloitteen mukaan puolentoista miljoonan kulut vuosittain.

Silmävammat eivät ole ainoita vammoja, mitä ilotulitteista aiheutuu, vaan niistä aiheutuu myös erilaisia palo-, käsi- ja kuulovammoja sekä pienhiukkasista aiheutuvia oireita erityisesti pitkäaikaissairaille ja lapsille. Lisäksi omaisuusvahingot ja tulipalot ovat yleisiä, ja erilaiset pelastustoimen tehtävät ovat kaksinkertaistuneet uutenavuotena. Pelastuslaitokset on hälytetty viime vuosina keskimäärin 120 kertaa vuodessa tulipaloon, jonka on aiheuttanut ilotulite tai pyrotekniset tuotteet.

Näiden haittojen lisäksi ilotulitteet ovat merkittävä haitta myös meidän ympäristöllemme. Jokainen meistä tietää, miltä luonto näyttää vuoden ensimmäisenä päivänä. Joka paikka on täynnä roskaa. Rakettien ja paukkupommien jälkiä löytyy lumien sulamisenkin jälkeen vielä pitkälle kevääseen.

Arvoisa herra puhemies! Tätä ilotulitekeskustelua ei myöskään voida käydä puhumatta eläimistä. Erityisesti koirat on nostettu esille tässä keskustelussa, ja uudenvuodenyönä muun muassa Vantaalla lentokenttähotelli tarjoaa majoitusta lemmikkien omistajille kaukana rakettien paukkeesta, ja mikä on huomattavaa, hotelli on ollut joka vuosi jo pitkän aikaa ennen uuttavuotta täyteen buukattu. Koirat eivät kuitenkaan ole ainoita eläimiä, jotka stressaavat paukkuvien ja välkkyvien ilotulitteiden johdosta. Tuskin yksikään koti- tai tuotantoeläin tai luonnonvarainen eläin viihtyy rakettien paukkeessa ja välkkeessä. Eläimille on äärimmäisen stressaavaa, kun pauketta, räiskintää, savua ja ruudinhajua ilmaantuu niiden omalle elinreiville. Pahimmillaan tämä räiske jatkuu päiväkausia, kun ilotulitteiden käytön aikarajoista ei pidetä kiinni. Esimerkiksi siitostammoilla voimakas pelko voi aiheuttaa jopa tiineyden keskeytymisen, ja pelkästään näiden syiden johdosta pidän tarkoituksenmukaisena rajoittaa ilotulitteiden käyttöä.

Myös muissa Pohjoismaissa ilotulitteiden käyttöä on rajoitettu. Norjassa rakettien käyttö on ollut kiellettyä yksityishenkilöiltä jo vuodesta 2009 lähtien, sen sijaan muiden ilotulitteiden käyttö on siellä sallittua. Kieltoa perusteltiin sielläkin myös henkilövahingoilla ja tulipaloilla. Ruotsissa taas vaaditaan tänä vuonna ensimmäistä kertaa lupa kaikille ilotulitusraketeille, joissa on keppi.

Omasta puolestani kiitän hyvin valmistellusta kansalaisaloitteesta aktiivisia järjestöjä ja kannatan siinä esitetyin tavoin ilotulitteiden käytön rajoittamista. Uskon, ettei ilotulitteiden käytön rajoittaminen estä juhlimasta myöskään uuttavuotta. Nyt on vain aika keksiä vaihtoehtoisia juhlintatapoja kuin ampuu tuo 20 miljoonaa taivaalle. Viime vuonna ilahduinkin kovasti Espoon valinnasta, jossa raketit korvasi lasershow. — Kiitos.

14.24 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Myös minä kiitän tästä kansalaisaloitteesta ja siitä, että voimme käydä täällä eduskunnassa keskustelua aiheesta, joka puhututtaa paljon ihmisiä, niin eläinten omistajia kuin myös meitä kaikkia muitakin uudenvuoden aikaan.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Olen itse työskennellyt vuosikausia yöhoitajana, ja työryhtini oli sellainen, että olin töissä joko joulun tai uudenvuoden. Muistan olleeni seitsemänä vuonna uutenavuotena töissä putkeen tai seitsemänä vuonna jouluna, sai valita. Tiedän, millaisia nämä uudenvuoden yöt ovat olleet sairaaloissa ja hoivalaitoksissa juurikin vanhuksille. Pidän tärkeänä, että me muistamme myös ihmisen ja me muistamme vanhukset ja hoitolaitoksissa olevat, koska ilotulitteilla on vaikutuksia myös heidän yöhönsä ja mielenrauhaansa. On ollut jopa niitä öitä, että vanhukset ovat luulleet, että sota on syntynyt.

On tärkeää, että käymme keskustelua — myös eläinten hyvinvoinnista: täällä on nostettu esiin, kissat ja koirat. Eläinsuojelujärjestöt ovat vahvasti tätä aloitetta tukemassa. Nostaisin esiin myös luonnoneläimet, linnut ja kaikki ne, joita me emme välttämättä näe siellä metsiköissä, kuin myös sitten nämä muut vaarat eli silmävammat ja ylipäänsä muutkin vammautumiset sekä myös sen, että ilotuliteraketti kuten myös tulitikku on lapsen käsissä vaarallinen. On tärkeää, että me muistutamme uudenvuoden aikaan suojalasien käytöstä, sillä lasilla voidaan ennaltaehkäistä näitä vammoja. Mitä isot edellä, sitä pienet perässä: jos se aikuinen menee niitä raketteja ampumaan, niin muistaa sitten laittaa nenällensä ne suojalasit.

On hyvä, että puhumme ja keskustelemme ja käymme tämän tärkeän aiheen parissa monimuotoisen keskustelun täällä, sitten voimme linjata niitä kantoja, että mitä teemme. Jokaisella ihmisellähän on se järki siellä omassa kädessä, että missä sitten ampuu niitä raketteja. Tulipalon vaara on myös: omakotitaloasujilla on suuri vaara siitä, että raketit lentävät sinne kattorakenteisiin.

14.26 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille, tässä on monia liittoja ja yhdistyksiä hyvin laaditun aloitteen takana. Eli tarkoituksenahan ei ole kieltää ilonpitoa ja hauskanpitoa, enkä haluaisi itsekään kieltää ihmisiä juhlimasta esimerkiksi uuttavuotta. Venetsialaisten osalta ja rakettien osalta jo voisin vähän miettiä, onko niitä pakko silloin ampuu.

Edustaja Niikolle sanoisin sen, että ampujien osalta suojalasit ovat olleet pakollisia jo vuodesta 2009 lähtien, ja on erittäin hyvä, että näin on. Kaikki niitä eivät tietenkään muista käyttää. Yleisön osalta on se ongelma, että raketteja ammutaan toisia ihmisiä kohti. En enää lähde juoksulenkillä uudenvuodenaattona, koska olen kerran joutunut silmiäni suojelemaan rakettihyökkäyksen keskellä.

Olen ollut kesäpalomiehenä ja muutenkin palokunnassa aikanaan töissä, että sitäkin puolta on tullut katsottua.

Ammattikäyttö on siis ok, tehdään sitä ammattimaisesti, annetaan ihmisten nauttia juhlista, yhteisöllisyydestä. Lasershowt ja tällaiset vaihtoehtoiset tavat, mitä tuli tässä aikaisemmin, niitä kannattaa kyllä viedä eteenpäin ja kehittää.

Eläimistä on jo mainittu, se on tuotantoeläimille ja lemmikkieläimille iso riesa. Jos huumori sallitaan, niin pikkulintujen osalta olen hieman jäävi, mutta puolustan kyllä niidenkin oikeutta rauhalliseen elinympäristöön. [Ben Zyskowicz: Kiurujen oikeus!]

Sitten kun asia siirtyy valiokuntaan, niin jotta saatte sinne valiokuntaan vähän tunnetta mukaan, kannattaa pyytää kuultavaksi vaikka muutama sellainen henkilö, joka on menettänyt näkönsä esimerkiksi 12-vuotiaana ja kysyä, mitä mieltä hän on asiasta: onko hän sitä mieltä, että häneltä olisi saanut kieltää rakettien käytön silloin, kun hän oli 12-vuotias, vai ollaanko hänen perustuslaillisia oikeuksiaan nyt sitten tämän aloitteen myötä liikaa rajoittamassa.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Olisin ehkä taipuvainen siihen suuntaan, että ihmisten terveys ja myös eläinten terveys menevät kuitenkin sellaisen ilonpidon edelle, joka ei ole aivan välttämätöntä, jota iloa voidaan muilla korvaavilla tavoilla tehdä ja jonka ammattilaiset voivat tehdä niin, että riskit on minimoitu mahdollisimman pieniksi.

Talouden puolesta — tähän on tuontitavaraa käytännössä kokonaan, että siinä suhteessa tietysti jälleenmyyjillä sesonkimyynti sitten vähenee. Tukkumyyjillä tietysti bisnes pysyy, koska ammattilaiset käyttäjät jostain tavaransa myös ostavat.

14.29 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ilotulittaminenhan on hyvin vanha perinne. Kiinassa jo Han-dynastian aikaan on tehty ilotulitteita, ja tietävästi Marco Polon mukana ruuti on tuotu sieltä Eurooppaan, ja täällä Euroopassakin jo ihan keskiajalla on alettu sitten erilaisissa juhlallisissa yhteyksissä näitä ilotulitteita käyttää. Suomessa erityisesti ilotulitus on vakiintunut uuden vuoden vastaanottamiseen liittyväksi perinteeksi, kuten monessa muussa maassa ympäri maailman.

Tässä on keskustelun aikana käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja, ja itsellenikin tämä turvallisuusargumentti on erittäin tärkeä. Ymmärrän hyvin, että vaikkapa kaupunkien keskustoissa, joissa uuttavuotta on viettämässä paljon väkeä ja toisaalta joissa sitten esimerkiksi kaupunkien tarjoamat ammattimaisesti toteutetut ilotulitukset ovat todella näyttäviä, niin voisi olla hyvinkin perusteltua — ja niin kuin monet kaupungit ovat tehneet — että rajoitetaan sitä yksityishenkilöitten ilotulittamista. Sitten mietin sitä, että maaseudulla, jossa taas ei ole toisaalta niitä suuria yleisöjä, jotka voisivat sitten kohdata tätä ilotulittamisesta johtuvaa vaaraa, ja toisaalta esimerkiksi maaseutumaiset pienet kunnat eivät järjestä isoja ilotulituksia, niin onko oikein evätä sitten näiltä ihmisiltä tätä uudenvuoden viettoon jo hyvin pitkään liittynyttä perinnettä ja tapaa, joka on siirtynyt sukupolvelta toiselle.

Arvoisa puhemies! Todella haluan itsekkin korostaa siis tätä ihmisten turvallisuusnäkökulmaa. En osaa tässä sanoa, että mikä on oikein tai väärin, valiokunnan on varmasti tärkeää käydä tästä hyvä keskustelu. Tähän liittyy monenlaisia näkökulmia. Yksi näkökulma, mikä tässä on aiemmissakin puheenvuoroissa noussut esiin, on vaikkapa se, että ilotulitteethan tulevat Kiinasta, jolloin tämä heikentää selvästi meidän kauppasetta. Jos perheet sitten voivat kehittää uusia uudenvuoden vastaanottotapoja, vaikkapa kotimaisesta puusta tehdyn jatkankynttilän tai muuten niin, että tämä tulielementti kuitenkin, mikä ihmistä on aina kiehtonut, on siinä mukana, niin mikäpä siinä — perinteet voivat myös uudistua. Mutta on kyllä totta, että myös ilotulittaminen on perinne monelle perheelle, ja tässä mielessä tätä on eduskunnan varmasti syytä tarkoin pohtia.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi näkökulma: Eduskunnassa on herättänyt kovaa kritiikkiä Veikkauksen toiminta, ja Veikkaus on käsitykseni mukaan nyt vähentämässä voimakkaasti peliautomaattien määrää. Tämä tulee vaikuttamaan myös veikkausvoittovaroihin ja siihen, kuinka paljon veikkausvoittovaroilla voidaan tukea esimerkiksi urheiluseuroja, jotka tekevät äärimmäisen arvokasta työtä lasten ja nuorten liikuttamiseksi. [Puhemies koputtaa] Tämä on varmasti valtavan merkityksellinen kysymys seurojen toiminnan kannalta, ja seurojen toiminnan kannalta pieni mutta kuitenkin merkittävä osa on ollut se, että seurat ovat vastanneet tästä rakettimyyntistä. Ja nyt jos päädytään siihen, mitä ehkä aistin tunnelmana täällä salissa, [Puhemies koputtaa] että tätä ollaan kieltämässä kansalaisaloitteen mukaan...

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja voi jatkaa puheenvuoroa myös täältä pöntöstä, 3 minuuttia täynnä.

Arvoisa puhemies! Tosi nopeasti lopetan. —...niin on syytä ottaa kuitenkin huomioon se urheiluseuroille tuleva taloudellinen tappio tästä asiasta.

14.33 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite F2- ja F3-luokkiin kuuluvien pyroteknisten tuotteiden käytön rajoittamiseksi on mielestäni hyvä ehdotus, koska katson, että sillä olisi enemmän myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia. Haluan kiittää ennen kaikkea aloitteen laatijoita sekä myös allekirjoittaneita tästä varsin perusteellisesta kansalaisaloitteesta. Aloitteen eteen on todella nähty vaivaa, tehty paljon selvitystyötä.

Henkilökohtaisesti pidän ilotulitteiden katselusta, ja todella varsin monissa perheissä, joissa on lapsia, on ilo totta kai nauttia raketeista uutenavuotena. Sen takia niiden käytön rajoittaminen herättääkin ristiriitaisia tunteita. Tästä huolimatta pidän aloitetta hyvänä, koska se ei kuitenkaan lopeta uudenvuoden ilotulituksia — mahdollisesti muutoksen seurauksena yleiset ilotulitukset voivat jopa yleistyä. Ja jatkossakin nämä F1-luokan tuotteet ovat sallittuja yksityiskäytössä.

Kansalaisaloitteen listaamat ilotulitteiden haitat ovat ilmeisiä. Silmävammat ja muut haaverit eivät ole naurun asia. Ne ovat ennen kaikkea ihmisille ikäviä, ja valitettavasti myös yhteiskunnalle tulee kuluerää. Monille eläimille vuoden vaihtuminen on paha painajainen, ja tästä aiheutuu eläinten kärsimysten lisäksi omistajille vaivaa ja mahdollisesti myös kustannuksia. Ja ilotulitejätteen määrä — sekin on tosiasia. Uutenavuotena myös alkoholi nostaa ilotulitteisiin liittyviä riskejä, ja niihin liittyvien sääntöjen ja turvakäytäntöjen noudattaminen saattaa unohtua helpommin. [Mikko Kärnä: Kielletäänkö alkoholi?] Täällä on otettu esille, että pitää käyttää suojalaseja ja noudattaa aikarajoitetta. Valitettavasti näistä lipsutaan, ja sen takia pitää tehostaa sääntöjä. Itse asiassa, jos ilotulitteisiin liittyviä sääntöjä olisi noudatettu menneinä vuosina paremmin, niin paine rajoittaa niiden käyttöä olisi varmasti pienempi. Lähtökohtaisesti uudenvuoden vaihtumisen tulee olla ilon juhla niin ihmisille kuin eläimillekin. Ei niin, että silmäklinikoilla on paljon työtä sen takia. Ja Kiinastahan nämä ilotulitteet tulevat.

Haluan nostaa yhden elävän esimerkin, kun puhutaan eläimistä. Täällä on tullut esille, että eivät ainoastaan koirat, kissat, hevoset, tuotantoeläimet vaan myös luonnon eläimet kärsivät, kun räiskytellään ihan kuinka sattuu. Ja yksi vuosi, tästä on joitakin vuosia aikaa — meilläkin on kaksi akita-koiraa — lähdin iltapäivällä uudenvuodenaattona kävelemään koiralenkille, ja oli tämä vanhempi koira mukana silloin. Kuinka ollakaan, siellä naapurustossa lähti oikein tällainen kunnon raketti liikenteeseen, ja mieletön räiskähdys. Koira pelästyi ihan suunnattomasti, ja sen jälkeen se pelko on jatkunut aina, kun on ollut joku pamaus, niin että se ei ole vain se yksi kerta, kun on uudenvuodenaatto, vaan se pelko jatkuu monesti eläimellä sitten siitä eteenpäinkin, jos on oikein pelännyt. Naapurin kanssa on kylä ihan hyvät välit, ettei sen puoleen.

Mutta vielä kerran: Tämä kansalaisaloite on erittäin hyvä, ja tiukennuksia pitäisi tulla. Olen tämän kannalla, mutta ainakin on tärkeää, että jos se ei mene läpi, niin asioista keskustellaan, ja että jotenkin saisi ihmiset noudattamaan niitä sääntöjä — esimerkiksi sitä, että uudenvuodenaattona, kuuden ja kahden välillä, kuudesta illalla kahteen yöllä, niitä kuuluu sitten pamautella ja että suojalasit pitää olla. Valitettavasti näin ei aina ole todellisuudessa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

14.38 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Kuten aikaisemmassa puheenvuorossa edustaja Heinonenkin totesi, joissain suurissa kaupungeissa järjestetään sellainen kaupungin järjestämä yhteinen ilotulitus, kuten omassa kotikaupungissani Lahdessa on todella hieno ilotulitus aina uudenvuodenaattona kello 20. Sinne kokoontuu perheitä paljon, ja yksinäisiäkin, kaupungintalon puistoon katselemaan. On todella hienoa, ettei tarvitse omaa rahaa käyttää näihin ja näkee silti todella mahtavan ilotulituksen. Mutta on ymmärrettävää, että joka kaupungilla ei ole tähän varaa eikä paikkaa, missä tällaista järjestäisikään.

En lähtisi ihan kieltämään näitä ilotulitteita yksityishenkilöiltä. Pitää olla järki tietysti päässä ja valvonta, että ei humalassa ammuta eikä niitä lapsille luovuteta ja suojalaseja käytetään siinä. Mutta en lähtisi kyllä kaikkea kivaa ja perinteitä kieltämään. Omasta mielestäni kyllä tuntuu, että uusivuosi ilman raketteja olisi kuin joulu ilman kinkkua tai joulu-kuusta. Että kyllä se kuuluu. Sitä lapsenakin aina odotti, että niitä raketteja tulee ja ammutaan. Omatkin lapset tykkäsivät, että kun uusivuosi tuli, niin raketteja ammutaan pihalla. En näe, että mikään lasershow tätä korvaisi. Se on vähän keinotekoinen perinne sitten, että ammuttaisiin jotain valoa taivaalle muuten, kun ei tule pauketta eikä sellaista elävää räiskintää. Tätähän on monien sukupolvien yli ollut, ja toivon, että tällainenkin jatkuu, mutta tietysti pitää olla järki siinä päässä.

Kuten edustaja Auttokin tästä puhui, että tämä on monelle nuorisourheilujärjestölle, -seuralle todella tärkeä tulonlähdekin. Meillä Lahdessakin juniorikiekkoilijoitten vanhemmat ovat käytännössä joka paikassa myymässä näitä raketteja, ja sitä kautta juniorikiekkoilu saa paljon rahaa ja varoja ja pystyy pyörittämään sitä, ettei tarvitse vanhemmilta kerätä sitä rahaa. Kaikilla ei ole niin paljon laittaa omasta pussista. Pystytään tätä sitten hyödyntämään siinä.

Täällä puhuttiin silmävammoista. Ne ovat todella ikäviä tapauksia. Onneksi on suojalasikäyttöpakko. Mutta sitten kumminkin kun ajatellaan uudenvuodenyötäkin, niin voi olla, että ravintoloissa tapahtuu enemmän silmävammoja kuin siellä ulkona raketteja ampuessa. Sitten ajatellaan sähköpotkulautoja, jotka ovat paljon lisääntyneet nykyään. Täällä Helsingissäkin niitä voi vuokrata tuosta kadulta. Trampoliinit, mistä tiputaan ja tälleen. Edustaja Lindén varmaan omassa puheenvuorossaan sitten kertoo, kuinka paljon näistä tulee vammoja vuodessa, eikä niitäkään ole kielletty.

Eläimetkin niitä tietysti kerran vuodessa pelkäävät. Minulla oli oma koira, minkä jo pennusta opetin metelöihin [Leena Meri: Meteliin!] — meteliin ja räiskintään.

Nyt, arvoisa puhemies, jatkan lopun... [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Puhemies Matti Vanhanen: Joo, jatkakaa. [Leena Meri: Metelin saattelemana!]

Välillä menee kieli solmuun. — Elikkä omankin koirani opetin räiskintään ja kovaan meteliin ja paukkeeseen. Minä ostin starttipistoolin, sellaisen lasten pistoolin, ja leikin kautta sitten totutin aina kovempaan ja kovempaan ääneen, niin että ei ole moksiskaan mihinkään meteliin eikä räiskintää eikä pamauksiin. Hän tottui siihen, kun pennusta opetettiin.

En siis kannata tätä kansalaisaloitetta, vaikka hyvä tarkoitus tällä oli ja hyvä, että tästä keskustellaan, mutta en lähtisi suoraan nyt kieltämään näitä raketteja tällä hetkellä.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

14.42 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää tästä tärkeästä kansalaisaloitteesta, jonka olemme saaneet tänne eduskunnan käsittelyyn. Tämä, kuten kaikki muutkin kansalaisaloitteet, ansaitsee arvokkaan ja perusteellisen käsittelyn.

En haluaisi nyt olla se ikävä kaiken kieltävä persutäti, enkä lähtökohtaisesti olisi mielelläni rajoittamassa ihmisten vapautta ja ilonpitoa, mutta lähes 20 vuoden kokemus ensihoitajana ambulanssissa tuo asiaan oman vivahteensa.

Joka uusivuosi jotkut loukkaantuvat ilotulitteista vakavasti. Kansalaisaloitteeseen on kirjattu perusteellisesti ilotulitteiden aiheuttamat silmävammat, niitä on tapahtunut se täälläkin mainittu 520 vuodesta 2000 lähtien, eli keskimäärin noin 27 potilasta vuodessa. Ja vammautuneista on peräti 42 prosenttia alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria.

Valitettavasti esimerkiksi nämä määräykset suojalaseista eivät ole poistaneet näitä silmävammoja. Sen lisäksi ilotulitteet aiheuttavat eriasteisia palovammoja muun muassa. Ja surkein asia on se, että aika harva uskoo, että itselle voisi käydä niin, että ilotulitteesta tulee vakava elinikäinen vamma, joka sitten esimerkiksi nuoren tapauksen rajoittaa loppuelämää muun muassa ammatinvalinnassa. Ja nyt pyydän anteeksi jo etukäteen kaikilta Jonneilta seuraavasta lauseesta, jossa totean, että valitettavasti viina, ilotulitteet ja jonnet eivät sovi yhteen.

Ilotulitteet aiheuttavat myös vuosittain noin sata tulipaloa, eli aivan halpaa ei ole myöskään omaisuuden osalta. Ja viimeisenä, vaan ei vähäisimpänä tuon esiin eläinten kokeman stressin tästä taukoamattomasta paukkeesta uuden vuoden tienoilla. Joka vuosi koiria pelästyy, karkaa omistajaltaan ja juoksee auton alle säikähtäessään.

Toki voidaan aina kysyä, miksi eläimet eivät ole sisällä silloin, kun paukkuu, mutta kun ei niitä voi pitää siellä monta päivää, kun sitä pauketta jatkuu ja jatkuu. Ja olisi epä-älyllistä ajatella, että koirat olisivat sisällä useita vuorokausia.

Sitten on pakko nostaa esiin jo täällä kertaalleen esillä ollut ajatus siitä, että miksi ihmeessä ihmisen pitäisi ampua rahaa taivaalle. Meillä on runsaasti niitä ihmisiä, jotka kamppailevat jokapäiväisessä elämässään rahan riittävyyden kanssa, mutta sitten käytännössä viimeisiä rahojakin ammutaan taivaalle, jotta voidaan ilahduttaa lapsia. Eikö tätä voitaisi hoitaa järjestäytyneesti siten, että kunnat, yhteisöt tai seurakunnat voisivat ilahduttaa ihmisiä ilotulitteilla? Siinä voitaisivat kaikki: ei silmävammoja ja palovammoja, ei tulipaloja, ei karanneita koiria ja rajattu paukeaika ja rahan säästö — tilanne olisi siis loistava.

Arvoisa puhemies! Norja on muuten kieltänyt ilotulitteet näillä samoilla perusteilla jo vuonna 2009, ja silti he osaavat pitää hauskaa. Olen sitä useasti todistanut ominkin silmin. Kyllä ne norjalaiset vaan osaavat. Kävimme lakivaliokunnan kanssa matkalla Norjassa, ja on tässä kohtaa sanottava, että heillä on muuten raiskauksesta kolmen vuoden minimirangaistus.

Mutta jotain tällekin asialle on tehtävä tässä eduskunnassa ja toivon, että jos se ei ole tämä kansalaisaloitteen hyväksyminen, niin joku muu, jolla näitä haittoja saadaan vähennettyä. — Kiitos.

14.46 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluan kiittää kaikkia kansalaisaloitteen allekirjoittaneita ja erityisesti niitä, jotka ovat tehneet tämän aloitteen. Tähän on harvinaisen pitkästi haettu erilaisia perusteluja eri ryhmistä, ja tässä on todella hyvää tietoutta meille kansanedustajillekin. Me emme suinkaan kaikki näitä lukuja ulkoa osaa vaan päinvastoin.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Edustaja Rantanen toi hyvin esille tuon ensihoitajien näkökulman tuolta, miten hän on arjessa nähnyt sen, miten ihmiset loukkaantuvat. Minä itse ajattelin ottaa tämän eläinnäkökulman siksi, että minulla on ollut koko ikäni koiria ja olen myös ratsastaja ja hevosenomistaja ja aika paljon viettänyt kesällä ja talvella aikoja maatiloilla, joten tunnen vähän sitä eläintenkin tilannetta, jota täällä oli hyvin käyty myös tässä aloitteessa läpi. Jos mietin esimerkiksi tässä — katsoin Hippoksen tilastoa — niin Suomessa on 74 400 hevosta ja 16 000 hevosallia, ja niiden läheisyydessä, jos on pauketta, niin on tosi haasteellista saada se tilanne rauhoittumaan. Hevonen ei ole sellainen eläin, jonka voit viedä sisälle ja laittaa musiikkia päälle, eli joudut järjestämään siellä tallissa erikoisjärjestelyt. Se alkaa siitä, että viet hevoset ajoissa sisälle, normaalia aikaisemmin, järjestelet niille makupaloja, laitat sinne musiikkia ja toivot, että kukaan — pöhlöpää nyt suorastaan — ei tule siihen tallin nurkalle pamauttamaan, koska siellä sitten hevoset telovat hyvin helposti itseään. On saatu joskus mediasta lukea, että ovat tulleet suorastaan läpi karsinoista ja aitauksista. Hevonen on myöskin sellainen, että se saattaa olla monta päivää säikky vastaavissa tilanteissa. Ja sitten, kun on tunteja, esimerkiksi kun lapsi menee ratsastamaan, niin hevonen saattaa sitten olla aika arka seuraavat päivät, ja siinä voi tapahtua ihan mitä vain.

Sitten itselläni, kun on ollut koiria, niin onneksi minulla on semmoinen tilanne, että voin paeta. Me joka uusivuosi lähdemme koirien kanssa mökille. Siellä ei kuulu mitään. En voi olla kotona koirien kanssa, ne ovat aivan hermona. Meillä on siinä lähellä sellainen kenttä, ja siellä koko yön tärisee niin paljon, että meillä oikeasti kotona ikkunat tärisyvät, ei siellä kyllä itsekään pysty nukkumaan.

Ja mietin sitä, että kaupunkialueilla voisi olla tietyt alueet — jos tätä ei kokonaan rajoiteta — missä saa ampua, esimerkiksi joku kaupungin tietty puisto, joka ei ole lähellä asuinrakennuksia. Silloin esimerkiksi koiranomistajatkin tietäisivät, että siellä se tapahtuu ja siellä pysyttäisiin, ja he osaavat sitten sitä vältellä, mutta niin, että se ei olisi kovin lähellä rakennuksia. Sitten taas maaseudulla ymmärrän, että siellä ei kaikilla ole mahdollisuutta tähän, niin siellä voisi olla tietyt suoja-alueet näiden hevosallien ja tuotantoeläinsuojien lähellä. Tietysti se vaatisi aika paljon toimenpiteitä ja karttojen piirtelemistä. Jotenkin sitä miettii, että eikö ihmisillä ole sen verran ällä, että jokainen ymmärtäisi, että oli mikä tahansa päivä — kaikilla on työpäiviä ja muuta — että eihän sitä muutenkaan mennä ihmisten ikkunan alle hillumaan. Eikö voi mennä kauemmas, eikö osaa suojata itseään? Mietin tätä holhoamista, että en haluaisi ihmisiä holhota, ja jotenkin toivoisin, että ihmiset ottaisivat vastuuta näistä tekemisistensä.

Mutta minä en ole henkilökohtaisesti ihan valmis tätä kokonaan kieltämään näin tiukasti kuin tässä aloitteessa on, vaikka olen todella erityisesti eläinten ja lasten puolesta tosi huolestunut. Mutta että olisi nämä tietyt alueet kaupunkialueilla, missä saisi ampua, ja sitten maaseudulla tiettyjä suoja-alueita. Kyllä minä nyt ymmärrän, että jos jollain on 10 hehtaaria peltoa ja metsää, niin kyllähän hänen nyt täytyy voida omalla pellollaan se raketti ampua, etten minä sitä lähtisi kieltämään.

Mutta kiitos vielä aloitteen tekijöille, tämä on erittäin tärkeä aihe, ja toivon, että valio-kunnassa tähän perehdytään hyvin.

14.50 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Hämmäntää tässä keskustelussa nyt kyllä ennen kaikkea se, että kokoomus esittää itsensä usein liberaalipuolueena mutta nyt täällä ovat useat kokoomuksen edustajat olleet rajoittamassa perheiden oikeutta päättää, mihin he voivat rahansa kuluttaa ja miten he voivat uuttavuotta juhlia.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

On aivan selvää, että kaikkea ei saada turvalliseksi koskaan, vaikka me tekisimme täällä minkälaisia päätöksiä, mutta on hyvä tiedostaa, että ilotulitteet ovat oikein käytettyinä turvallisia. Samoin on hyvä tiedostaa, että jo nykyisellään kunnilla ja kaupungeilla on oikeus päättää ja rajoittaa ilotulittamista alueellaan, ja kuten äskeisessäkin puheenvuorossa esille otettiin, niin tällaiset rajoitteet ovat kyllä paikallaan monestakin syystä. Itse kuitenkin katson, että 64 000 ihmistä ei voi viedä iloa yli 5 miljoonalta, ja siksi näen, että tämä aloite tulee määrätietoisesti hylätä. [Erkki Tuomiojan välihuuto]

Myös pelottaa tässä keskustelussa se, ajatteleeko kukaan aivan aidosti maaseudun lapsia. Kerrotaanko Lokan kylässä lapsille uudenvuodenaattona, että nyt ajetaan 80 kilometriä Sodankylään ilotulitusta katsomaan ja sen jälkeen sieltä takaisin? Tai Sevettijärvellä, että edessä on 300 kilometrin edestakainen automatka, että lapset pääsevät Ivalon kuntakeskukseen katsomaan ilotulitusta?

Edustaja Lehto otti hyvin esille, että koirat tulee myös opettaa näihin ääniin, koviin paukauksiin, yllättäviin ääniin, ja se on kyllä omistajien vastuulla.

Keskustelussa tuli myös esille, että nyt, nykyisellään alle 18-vuotiaita loukkaantuu, mutta on hyvä muistaa, että ilotulitteet ovat jo nyt kiellettyjä alle 18-vuotiailta. [Leena Meren välihuuto] Mikäli meillä tulee se täyskielto, niin itse ainakin, kun muistelen itseäni 12-vuotiaana, olisin mennyt sinne autotalliin ja rakentanut ne omat ilotulitteeni ja paukaukseni, koska fakta on se, että varsinkin pienille pojille — omakohtaisesta kokemuksestani — nämä ovat äärettömän tärkeitä.

Ei, hyvät kollegat, viedä iloa suomalaisilta perheiltä ja suomalaisilta lapsilta ja pidetään mielessä ne maaseudun lapset.

14.52 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En lähtenyt pyytämään vastauspuheenvuoroa edustaja Lehdon puheenvuoroon, vaikka hän vähän sellaista kerjäsikin, koska oli tämä varsinainen puheenvuoro pyydettyinä. En tiedä, tuotanko hänelle tai kenellekään muullekaan pettymystä, kun en suhtaudu tähän asiaan kovin kaavamaisesti tai jyrkästi puolelta tai puolelta.

Minusta täällä on kuultu edustajakollegoiden toimesta hyviä puheenvuoroja, joissa on valotettu tämän asian moninaisuutta. Vaikka on vakavasta asiasta kysymys, sen verta voin sanoa, että kun keväällä olin ensimmäistä kertaa kansanedustajaehdokkaana pitkän työuran jälkeen ja tapasin varmaan yli sadassa tilaisuudessa tuhansia ihmisiä, niin en saanut erityistä evästystä eduskuntatyöni varalta siihen kysymykseen, miten pitäisi suhtautua ilotulitteisiin. Moneen muuhun asiaan kyllä tuli evästyksiä.

Mutta vakavasti puhuen: tietysti oma työkokemukseni sairaaloissa puhuu vahvasti sen puolesta, että näitä vammoja tulee edelleen liikaa. Tässä on minusta monipuolisesti tätä asiaa tarkasteltu. Toisella puolella ovat nämä vammat, erilaiset häiriöt, joita aiheutuu, eläinten kärsimykset, kulut, joita tähän liittyy, ympäristön roskaantuminen, ja toisella sitten jo sana ”ilotulitteet”, tietynlainen yhteisöllinen kokemus, jolla on pitkät perinteet, ja sitten erot myös maaseudun ja kaupungin välillä, niin kuin tässä on tullut esille.

Tälle Kiina-kortille en tässä nyt panisi erityistä painoa, että nämä nyt sitten niin suurta kauppataseen alijäämää meille aiheuttaisivat, että se olisi tässä erityinen argumentti.

Toivon, että tämä aloite saa asianmukaisen käsittelyn, niin kuin varmasti tulee saamaan. Olen enempi rajoittamisen kannalla mutta en kokonaan kieltämisen kannalla. Varmasti me monipuolisesti tämän käymme läpi ja sitten teemme täällä viisaita ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

14.54 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tullut tärkeitä argumentteja jo paljon. En niitä ryhdy toistamaan. Totean vain sen, että ensinnäkin tässä kansalaisaloitteessa ei esitetä kaikkien ilotulitteiden käytön kieltämistä yleisestä kansalaiskäytöstä vaan vain luokkien F2 ja F3, jolloin sitten nämä ikään kuin tulivoimaltaan, tai miten sen ilmaisisi, kevyimmän luokan ilotulitteet, F1-luokan tulitteet, jäisivät kuitenkin sitten myyntiin. Mielestäni aloite on erittäin perusteltu. Siihen en ota kantaa, tulisiko rajoitusten, joita sinänsä kannatan, olla just jetsulleen ne, mitä tässä kansalaisaloitteessa esitetään, vai jotenkin toisella tapaa muotoiltuja, mutta mielestäni se, että meillä joka vuosi tapahtuu vahinkoja — tulee vammoja, ja esimerkiksi silmävammoista kolmasosa tulee lapsille ja nuorille, alaikäisille ihmisille, mikä vaikuttaa heidän koko tulevaan elämäänsä — tarkoittaa, että näihin asioihin pitää suhtautua vakavasti.

Mielestäni kaupungeissa on täysin perusteltua se, että ilotulitukset kuuluvat kaupungin vastuulle. Mitä tulee sitten maaseutuun, niin mielestäni voisi ajatella esimerkiksi sellaista, että erillisen luvan kanssa voisi sitten — osoitettuaan sen, että ymmärtää turvallisuusnäkökohdat — saada erillisellä luvalla oikeuden käyttää muitakin kuin näitä F1-luokan tulitteita, jolloin sitten olisi helpompaa varmistaa se, että ne ihmiset, jotka ilotulitteita käyttävät, oikeasti ymmärtävät ne riskit. Myöskin kaupungeissa mielestäni vartenotettava vaihtoehto on, erityisesti ympäristön säästämiseksi, selvittää myöskin näitä vaihtoehtoja kuten larsershowta.

Tässä keskustelussa moni on vedonnut siihen, että kyse olisi perinteestä. Tsekkasin juuri netistä, että kansanedustajien keski-ikä on 47 vuotta. Ehkä siinä ikäluokassa tämä on ollut jo omassa lapsuudessa melko yleinen tapa, mutta voin kyllä sanoa, että ei minun lapsuudessani vielä ollut mitenkään yleistä, että tavalliset ihmiset olisivat ostaneet ilotulitteita ja räiskineet niitä sitten. Kaupungin ilotulitus esimerkiksi Tampereella kyllä oli, mutta tämä perinne on nyt oman tuntumani mukaan ehkä kahden sukupolven mittainen, joten mistään pitkästä suomalaiskansallisesta perinteestä ei ole kysymys, ja kaikki perinteethän muuttuvat, kun ajat muuttuvat ja tieto paranee.

14.57 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Aloitteena kansalaisaloite on tervehtullut herättämään keskustelua tästä asiasta, ja näin voi sanoa, että koira- ja hevosharrastajana tähän on aina törmännyt uutenavuotena. Edustaja Meri täällä hyvin kuvasi sitä, mitä se voi aiheuttaa pahimmillaan. Sanoisin kuitenkin, että perinnöllisesti paukkuarka koira ei koskaan opi sietämään pauketta ja on erityisesti palveluskoiraharrastuksessa merkittävä asia, että koira ei saa olla paukkuarka. Siellä jalostuksella pyritään ehkäisemään sellaisen perinnöllisen taipumuksen siirtymistä polvelta toiselle.

Joka tapauksessa meillä tällä hetkellä ilotulitteiden osalta on tiettyjä aikarajoja, ja ainakin omalta kohdaltani voin kertoa, että kun elämään vielä kuuluivat hevoset, niin kyllä ne talliin vietiin hyvissä ajoin ennen kello 18:aa, kun tiedettiin, että ei naapuruston pieniltä pojilta taikka tytöiltä sitä kellonajan edellytystä suinkaan aina voinut vaatia, vaan kyllä se räiske alkaisi jo aika aikaisin.

On kyläyhteisöjä, missä erittäin oivallisesti ollaan pystytty hyödyntämään se, että siellä perhekeskeisesti pidetään joku tapahtuma jossakin kohtaa kyläyhteisöä ja sinne sitten kokoonnutaan. Se on sen kyläyhteisön hieno tapahtuma uutenavuotena, kun sinne jo alkuihlasta kokoonnutaan ja sinne viedään ne omat ilotulitteet, ja ne, kenellä siihen ei ole mahdollisuutta, voivat nauttia siitä yhteisöllisyydestä. No, se on ehkä kaukaa haettu hyvä esimerkki, kuinka tämä asia pitäisi hoitaa.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Kunnilla on se oma mahdollisuutensa rajoittaa, ja toivoisinkin, että kun tätä aloitetta käsitellään —varmasti eduskunnan käytänteitten mukaan arvokkaasti ja perusteellisesti — niin tässä ei ehkä edettäisi vielä kokonaiskieltoihin. Ne haittatekijät, joita tähän aloitteeseen ollaan kirjattu, ovat kiistattomia. Enkä minä sulkisi täältä kissoja tai muitakaan eläimiä pois. Me helposti pysähdymme tähän koira- ja hevoskeskusteluun, mutta kyllä meillä on muitakin lemmikkejä ja hyötyeläimiä, jotka tästä kärsivät. Toivoisin, että tässä yhteydessä voitaisiin tätä tarkastella kuitenkin niin, että täältä hallitukselle lähtisi tiukka evästys sen suhteen, että lainsäädäntöä kehitettäisiin niin, että kuntien osalta tulisi tehtäväksi — tai sitten muutoin tuotaisiin esille, että ei ole soveliaista eikä tietenkään mahdollistakaan ilotulitteita, jotka ovat kovaaäänisiä, eläinsuojien välittömässä läheisyydessä käyttä.

Uskon, että kun tätä asiaa katsotaan aivan normaalisti, niin jossakin kohtaa sitten myös urheiluseurat, arvoisa puhemies, tulevat reagoimaan siihen, että miten se meidän tulous sitten ilotuliteraketien myynnistä: kuka sen korvaa? No, aina on häviäjiä ja voittajia, kun lainsäädäntöä tehdään. Mutta tämä on monimuotoinen kysymys: kuinka paljon iloa tuodaan, paljonko voidaan muutoin järjestää sitä yhteisöllisyyttä ja mikä on se historia ja kuinka paljon tässä on perinteitä?

Itse osaltani muistan valitettavasti muutamia ikätovereitani, jotka menettivät peukalon taikka silmä vammautui, kun ei ollut vielä varaa ostaa niitä ilotulitteita, vaan sitten siellä autotallissa puuhasteltiin niitä omia pommeja, joilla sitten tuotiin väriä siihen uudenvuoden vastaanottoon.

Arvoisa puhemies! Toivon kuitenkin perusteellista ja hyvää keskustelua tästä, ja toivon, että mietintö tulee tänne saliin ja siinä muodossaan, että tämä eduskunta voisi yhtyä siihen. Se olisi rakentava ja eteenpäinvievä niin, että meillä lemmikkien ja hyötyeläimien osalta voitaisiin huomioida tulevaisuudessa vielä vastuullisempi ilotulitteiden käyttö.

15.02 Erkki Tuomioja sd: Herra puhemies! Kiitän kaikkia tämän aloitteen valmisteluun osallistuneita järjestöjä ja ihmisiä ja sen allekirjoittaneita, koska pidän tätä erittäin tarpeellisenä ja hyvänä aloitteena, ja toivon, että se saa myönteisen käsittelyn ja johtaa myöskin tulokseen. Tämähän ei ole mikään täyskieltolaki. Kyllä turvallisesti organisoidut ilotulitukset edelleenkin jatkuvat, ja me voimme kaikki nauttia niistä, mutta tämä on sitä, joka lisää meidän kaikkien turvallisuutta ja hyvinvointia unohtamatta myöskään eläinten hyvinvointia. Kiitän edustaja Myllykoskea, joka oli ainoa, joka mainitsi kissat. Koirat ja hevoset ovat tärkeitä, mutta olisin mielelläni, jos edustaja Kärnä olisi salissa, kysynyt häneltä neuvoja siihen, miten kissoja koulutetaan hyväksymään ja kestäämään tällaisia paukutteluja, mutta jääköön toiseen kertaan. Hyvä aloite. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.03.

Keskustelua jatkettiin kello 20.42.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. Keskustelu jatkuu.

20.42 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kun tätä aloitetta ensimmäisenä katsoo, niin valitettavasti tulee mieleen vähän sellainen tunne, että kielletään nyt sitten saman tien kaikki, niin ei tarvitse olla kieltämässä yksittäisiä pieniä asioita kerrallaan. Kuitenkin kansalaisaloitteet ovat tärkeitä, ja niihin on syytä pyrkiä löytämään ne asiat, mihin niillä pyritään vaikuttamaan, mitkä ovat olleet niitä asioita, jotka ihmisiä ovat huolestuttaneet ja joiden vuoksi he allekirjoituksia tähän aloitteeseen ovat keränneet.

Olen aivan samaa mieltä siitä, että totta kai ilotulitteiden aiheuttamat silmävauriot ovat vakava asia, niitä pitäisi olla vähemmän. Tulipalot, joita ne voivat aiheuttaa, ovat vakava asia, niitä pitäisi olla vähemmän. Hyvä puoli tässä on se, että käsitykseni mukaan asenteiden parantuessa ja ihmisten tietoisuuden lisääntyessä nämä kyseiset asiat, lieveilmiöt, ovat omalta osaltaan vähentyneetkin. Ja se on tietenkin selvää, että ilotulituksen aikatauluja pitäisi noudattaa paremmin, niiden noudattamista pitäisi valvoa paremmin. Myöskin rajoitukset ilotulitteille kaupunkialueella ovat olleet varsin toimivia monien kaupunkien keskustoissa, jättäen kuitenkin sitten tilaa niille ilotulitteille jonnekin muualle.

Itse olen sitä mieltä, että kyllä yhden illan paukuttelu tähän maahan mahtuu nykyisessä muodossaan, enkä lähtisi kannattamaan tällaista täyskieltoa. Mutta varmasti näitä kaikkia varotoimenpiteitä, suojavarusteiden käyttöä ja vastaavaa tulisi teroittaa ihmisille vähintäänkin asennekasvatuksen tasolla ellei sitten lainsäädännön.

20.44 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Eliikkä ilotulitteiden rajoittamisesta. Tämä on semmoinen asia, jossa on molemmat puolet, niin kuin kaikissa muissakin asioissa on. On turvallisuutta ja on toisella puolella sitten se, että ihmiset tai lähinnä nyt aloitteen tekijät, jotka ovat eläintenystäviä, sanovat, että eläimet kärsivät tästä. Tämä on valitettavaa. Tämä on ehkä perinne.

Se, mihin itse haluaisin kiinnittää huomiota, on, että minun mielestäni tässä pitää niiden, jotka niitä ilotulitteita myyvät, pitää huoli siitä, että niitä ei myydä alaikäisille, ja se on Suomessa hyvässä kontrollissa tällä hetkellä. Se, mikä on tärkeää, on, että ne vanhemmat, jotka näitä sitten ostavat, itse antavat sen vastuun osittain lapsille ja heidän pitää huolehtia ja olla vakuuttuneita siitä, että kukaan niistä alaikäisistä lapsista, joilleka vanhemmat antavat ehkä säännöistä poiketen ilotulitteita, ei menetä näköänsä tai silmäänsä.

Tämä on tällainen toive tietenkin, että lakia rajoitettaisiin. Toisaalta on tosiaan pitkät perinteet, että näin on aina toimittu. Mutta lyhyesti vaan, että vanhemmille vastuu ja niille, jotka myyvät ja ostavat raketteja ja antavat lapsille, heidän pitää kantaa myös oma vastuunsa siitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Puhemiesneuvoston ehdotus laiksi eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/2019 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 7/2019 vp

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi puhemiesneuvoston ehdotukseen PNE 2/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Rajavartiolaitoksen hallinnonalan lainsäädännön eräiden muutoksenhakusäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 58/2019 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 59/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 9/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 59/2019 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden poliisin hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 75/2019 vp sisältyvien 1.-15. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelainsäädännön ja sairausvakuutuslain muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 64/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Keskustelu

15.06 Anu Vehviläinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 12/2019 valtiopäivät käsittelee hallituksen esitystä 64/2019 valtiopäivät. Esityksessä ehdotetaan useita toisiinsa liittymättömiä työeläkelainsäädännön muutoksia, jotka täydentävät ja täsmentävät vuoden 2017 alusta voimaan tullutta työeläkeuudistukseen liittyvää lainsäädäntöä. Esityksessä ehdotetut muutokset liittyvät sairausvakuutuslain työtulouudistukseen, viimeisen eläkelaitoksen määräytymiseen, työkyvyttömyyseläkeratkaisun neuvottelumenettelyyn, työeläkevakuuttamisen laiminlyöntiin ja eläkkeeseen oikeuttaviin työansioihin, työeläkelakien mukaiseen takautumisoikeuteen rai-deliikennevastuulain mukaiselta toimijalta, terveydentilatietojen saamiseen eläkeasian kä-sittelyä varten sekä Eläketurvakeskuksen kustannusosuuksien määräytymiseen. Ehdotetut muutokset ovat pääosin toimeenpanoa selkeyttäviä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työeläkelakien säännöksiä siitä, miten oikeus eläkkeeseen lasketaan palkattomilta jaksoilta, joiden aikana henkilö on saanut sairaus- tai vanhempainpäivärahaa tai Kansaneläkelaitoksen maksamaa kuntoutusrahaa. Muutosten taustalla on vuoden 2020 alusta voimaan tuleva sairausvakuutuslain työtulouudistus. Sen myötä nykyinen työtulon käsite poistuu ja päivärahaetus perustuu jatkossa hakijan vuosi-tuloon. Voimassa olevan työeläkelainsäädännön mukaan eläke karttuu sen työtulon perus-teella, joka on ollut päivärahaetuuden perusteena. Työtulouudistus vaikuttaa tulevan ajan eläkkeen perusteena oleviin tuloihin sekä siihen, miten eläkettä karttuu palkattomilta ajoil-ta. Esityksen mukaan oikeus eläkkeeseen näiden etuuksien ajalta lasketaan sairausvakuu-tuslain mukaisen vuositulon perusteella. Oikeus eläkkeeseen edellyttää, että vuosituloon sisältyy vähintään työntekijän eläkelain vakuuttamisvelvollisuuden alarajan verran palkka-tuloa tai yrittäjätuloa. Jotta muutos ei lisäisi työeläkemenoja, muutetaan samalla kertoi-mia, joiden avulla määritetään vuositulon painoarvo eläkkeen laskennassa. Työeläkelakei-hin tehtävät muutokset nostavat hieman keskimääräisiä eläkekarttuvia pienimpiä päivä-rahoja saavilla ja laskevat eläkekarttuvia hieman suurempia päivärahoja saavilla nykylain mukaan laskettuun eläkekarttumaan verrattuna.

Valiokunta pitää hyvänä, että työntekijän eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka perusteella työntekijälle ei kartu eläkettä sellaisissa tilanteissa, joissa työnantaja on järjestelmällisesti laiminlyönyt velvollisuutensa ottaa työntekijälleen eläkevakuutus ja työntekijä on tiennyt laiminlyönnistä ja omalla toiminnallaan mahdollistanut laiminlyön-nin. Työntekijä on näissä tilanteissa myös itse välttänyt työntekijän työeläkevakuutusmak-sun maksamisen. Säännöksen tavoitteena on torjua harmaata taloutta.

Työntekijän eläkelakeja ehdotetaan muutettavaksi siten, että osakkaalle maksettava työ-panokseen perustuva osinko luetaan vuodesta 2021 lähtien eläkkeen perusteena olevaan työansioon. Säännös tuo eläkkeen perusteeksi sellaisen osakeyhtiön ja osuuskunnan osak-keille tai osuuksille jakaman osingon ja ylijäämän, johon sovelletaan tuloverolain säännök-siä. Muun kuin osakkaan työpanokseen perustuva osinko katsotaan jo nykyisinkin työntekijän eläkelakia sovellettaessa sen henkilön eläkkeen perusteena olevaksi työansioksi, jon-ka työpanoksesta on kysymys. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös sairausvakuu-tuslakiin.

Valiokunta pitää ehdotettua muutosta perusteltuna. Muutoksen jälkeen työpanososinko- ja käsiteltäisiin nykyistä yhdenmukaisemmin, koska niitä kohdeltaisiin samalla tavalla ve-rotuksessa sekä työeläkelainsäädännön ja sairausvakuutuslain soveltamisessa. Valiokunta

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

toteaa, että työeläkelakien mukaan vakuutetaan työntekoa ja työstä saatu ansiota. Lähtökohtaisesti kaikki työntöön perusteella maksettavat vastikkeet otetaan eläkkeen perusteena huomioon. Työpanososinko perustuu työntekoon, eli se on työstä maksettavaan vastikkeeseen verrattava suoritus, joka maksetaan osingon muodossa. Valiokunta katsoo, ettei ole perusteita sille, että tietty yksittäinen työntekoon perustuva suoritus jää työeläkevakuuttamisen ulkopuolelle.

Hallituksen esityksen vaikutusarviointien mukaan työpanokseen perustuvien osinkojen katsominen vastikkeeksi työstä ja lukeminen mukaan eläkkeen perusteena olevaan työansioon laajentaa työeläkelakien piiriin kuuluvien suoritusten alaa nykyisestä ja kasvattaa vakuutettavaa palkkasumma.

Valiokunta korostaa, että työntekijän eläkelakeihin ehdotettu säännös työpanososingon lukemisesta eläkkeen perusteena olevaan työansioon koskee vain henkilöitä, jotka kuuluvat kyseisten lakien soveltamisalaan. Yrittäjän eläkelain soveltamisalan piirissä olevalle yrittäjälle maksettu työpanokseen perustuva osinko ei ole jatkossakaan työntekijän eläkelain mukaista ansiota. Yrittäjällä tarkoitetaan YELin mukaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa suhteessa. Työeläkelainsäädännön näkökulmasta henkilö tekee aina työtä joko yrittäjänä tai palkansaajana. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta YELin soveltamisalaan kuuluvalla yrittäjälle maksettavan työpanososinkoon.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi työeläkelakien säännöksiä, jotka koskevat eläkelaitoksen oikeutta saada terveydentilaa koskevia tietoja eläkeasian ratkaisemista varten. Pääsääntönä on kuitenkin jatkossakin, että hakija toimittaa ensisijaisesti itse terveydentilaansa koskevat tiedot. Työeläkelakeihin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset tietojen luovuttamisesta eläkelaitoksen ja raideliikennevastaustulain mukaisen korvausvelvollisen välillä.

Esityksessä ehdotetaan myös täsmennettäväksi työeläkelakien säännöksiä eläkkeen hakemisesta siten, että eläkettä on haettava eläkelaitokselta hakemuksella, jossa on Eläketurvakeskuksen vahvistama eläkeasian ratkaisemisen kannalta tarvittava tietosisältö. Valiokunta toteaa, että jos eläkehakemuksissa on tarkoitus ilmoittaa tietoja, joiden voidaan katsoa olevan perustuslakivaliokunnan tarkoittamalla tavalla arkaluonteisia, on perustuslakivaliokunta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään.

Valiokunta ehdottaa, että 1. lakiehdotuksen 101 §:ää, 2. lakiehdotuksen 91 §:ää, 3. lakiehdotuksen 86 §:ää, 4. lakiehdotuksen 103 §:ää ja 5. lakiehdotuksen 106 §:ää muutetaan niin, että hakemuksen tietosisältö rajataan eläkehakemuksen ratkaisemisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

15.13 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Vehviläinen kattavasti esitteli sekä tämän hallituksen esityksen että myöskin valiokunnan kannan koskien näitä työeläkelakien yksityiskohtia.

Arvoisa puhemies! Minulla ei ole suoranaista huomautettavaa itse näihin yksityiskohtiin. Yhdyn myöskin omalta puoleltani noihin valiokunnan kannanmuodostuksiin.

Sen sijaan voin varmaan ilahtuneena todeta sen, että nyt valiokunnalla on mahdollisuus ja aikaa tarttua toiseen kysymykseen, josta on myöskin lakialoite olemassa siellä valiokunnan pöydällä: kymmenen kansanedustajan allekirjoittama lakialoite koskien työeläkeindeksien muuttamista. Tässä suhteessa haluaisin todeta sen seikan, kun käsittelemme työ-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

eläkejärjestelmää, eli sitä, mistä edustaja Vehviläinen juuri esitteli valiokunnan kannan, että työeläke on Suomessa — ja se täytyy nyt tunnistaa — ainoa lakisääteinen vanhuuseläke. Meillä usein on harhainen keskustelu, kun me täällä salissa käymme keskustelua, nytkin esimerkiksi kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korottamisesta ja nostamisesta. Siihen on paine, se täytyy tehdä, hienoa, se on hallitusohjelmassakin ja myöskin näissä budjettiesityksissä mukana, mutta kansaneläke ja takuueläke eivät ole vanhuuseläkkeitä Suomessa vaan perusturvaa. 80 prosenttia täyttä kansaneläkettä saavista ihmisistä on alle 65-vuotiaita. 98 prosenttia yli 65-vuotiaista suomalaisista saa työeläkettä — se on siis se lakisääteinen vanhuuseläke.

Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että valiokunta tulee toivottavasti ottamaan tämän lakialoitteen käsittelyyn, mutta ongelma on siinä se, että eläkkeensaajat, eli yli 65-vuotiaat ihmiset, ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, siis ainoa tulonsaajaryhmä, jonka tulotaso lakisääteisesti laskee suhteessa mediaanituloon ja joka köyhtyy. Tästä kiitos vuonna 95 hyväksytylle taitetulle indeksille. Siinä suhteessa toivon, että valiokunta paneutuu tähän asiaan huolella.

Siinä lakialoitteessa on ehdotus puoliväli-indeksistä, ja sen toteuttamisesta kymmenen vuoden määräajalla. Kymmenen vuoden päästä sen hintavaikutus meidän eläkejärjestelmäämme on 1 miljardi euroa Eläketurvakeskuksen laskelmien mukaan. Niistä me näemme sen, että se itse asiassa ei olennaisesti vaikuta niihin kertymiin, miten eläkerahastot kasvavat. Ne kasvavat keskimäärin 8 miljardia euroa vuodessa, ovat sen tehneet 25 vuotta, eli siinä mielessä kasvu olisi 7 miljardia.

Meillä on voimavaroja auttaa näitä työeläkeläisiä, lopettaa tämä kierre, missä he ovat, eli se, että heidän tulotonsa lakisääteisesti laskee. Toivon, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pääsee nyt paneutumaan tähän kulmaan työeläkejärjestelmässämme.

15.16 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Itse esitys on laajasti kannatettu, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja esitteli sen tuossa edellä. Mutta kun edustaja Kiljunen laajensi tätä kaiken kaikkiaan nyt koskemaan työeläkettä saavia eläkeläisiä, niin tietysti ei voi olla palaamatta siihen vapun puheeseen, jossa nykyinen pääministeri Rinne lupasi ihan jokaiselle suomalaiselle, alle 1 400 euroa eläkettä saavalle 100 euroa puhtaana käteen. Ja aika moni eläkeläinen muuten uskoi tämän lupauksen ja meni vielä äänestämään sosiaalidemokraatteja ja takaamaan sen, että Rinteestä tuli pääministeri. Mutta kuinkas sitten kävikään? Rinteen hallitus on antamassa eläkeläisille kymppejä, jos sitäkään.

Kokoomus kannattaa takuueläkkeen korotuksen jatkamista, niin kuin teimme viime kaudellakin keskustan kanssa hallituksessa, useamman kerran korotimme takuueläkettä. Ja on oikein, että sitä korotetaan myös tällä hallituskaudella. Ja kansaneläkkeeseen tehdään nyt pieni 34 euron korotus. Mutta ne ovat toki, puhemies, kaukana siitä Rinteen lupaamasta 100 eurosta.

Meillä on sitten näiden eläkkeiden, isompaa eläkettä saavia, eli näitä 1 000:n ja 1 400 euron eläkettä saavia, Suomessa kaiken kaikkiaan noin 400 000. Ja heistä osa saa vielä häntiä tästä korotuksesta, mutta ne ovat enää euroja, eivät kymmeniä, eivätkä lähelläkään sataa euroa. Ja sitten tulemme tähän ryhmään, joka on 1 300—1 400 euroa eläkettä saavat, joille Rinne siis lupasi myös tuon 100 euroa rahaa. He eivät, arvoisa puhemies, saa tuosta luvatussa vappusatasesta, ei euron euroa, ei sentin senttiä, ja näitä petettyjä eläkeläisiä on 90 000, liki 90 000. Ja ymmärrän heidän pettymyksensä tähän tilanteeseen.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Ja nyt sitten pääministeri Rinne on vielä esittänyt, että voisi leikata muiden eläkkeensaajien eläkkeitä korjatakseen tätä hänen, tai täyttääkseen tätä hänen vappulupaustaan, että työeläkejärjestelmän sisältä irrotettaisiin jopa 300 miljoonaa. Ei siellä ole sellaista rahaa, sen ovat todenneet monet asiantuntijat. Ei itse asiassa yhtään asiantuntijaa ole löytynyt, joka olisi tullut sanomaan, että kyllä sieltä voidaan tällainen raha irrottaa pääministeri Rinteen vaalilupauksen rahoittamiseen. Ei muuten ole, ja jos se sieltä irrotetaan, niin se tarkoittaa meidän lapsillemme ja tällä hetkellä työssä oleville huonompia eläkkeitä ja he joutuvat maksajiksi. Toivon siis jatkossa [Puhemies koputtaa] vastuullisuutta näissä vaalipuheissakin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edellisessä puheenvuorossa sentään puhuttiin aluksi tästä nyt käsitellyssä olevasta asiasta. Äskeisessä [Timo Heinonen: Minäkin aloitin!] ei puhuttu lainkaan. Olen pitkämielinen, ymmärrän tarpeen keskustella laajemmin eläkepolitiikasta, mutta hillitkää itseänne.

15.20 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kuten totesin, edustaja Vehviläisen esittämä asia koskien työeläkejärjestelmän detaljiuudistuksia on hyvä, ja kannatan sitä vahvasti.

Mutta edustaja Heinosen puheenvuoro oli kiintoisa, ja olen todella ilahtunut, että edustaja Heinonen on ottanut vakavasti tämän vappusatasasian, kutsutte sitä vappusataseksi. Kysymys oli siis 100 euron korotuksista alle 1 400 euron eläkkeisiin. Hienoa, että te kannatatte sitä, olette sen takana vakavasti. Ja hienoa, että te myöskin ymmärrätte sen ongelman, mikä tässä on, että kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotuksilla ei koskaan saavuteta sitä 100 euron tavoitetta. [Timo Heinonen: Se luvattiin!] Teidän kannattaa nyt lukea huolella hallitusohjelmaa.

Hallitusohjelmassa on myöskin kirjaus, että pienimpiin työeläkkeisiin käydään keskustelu kolmikannassa, että työeläkejärjestelmästä, eli eläkejärjestelmästä — siitä, mistä me juuri nyt puhumme, mistä nämäkin rahat maksetaan, mitä valiokunnan puheenjohtaja äsken esitteli — siitä järjestelmästä joudutaan ottamaan, ja pitääkin ottaa, rahaa näihin pienimpiin eläkkeisiin. Pitääkin ottaa automaattisesti. Ne rahat on kerätty Suomen lakien mukaan, tietysti vuodesta 95 asti, erittäin kiihtyvästi eläkkeisiin. Ne ovat eläkevarantoa, ne ovat ne rahat, joita käytetään eläkkeisiin. Miksi me säilömme tämmöisen kultamunan jonkin ulkomaille? Valtaosa rahoista, 211 miljardia, on siirretty ulkomaille — käytännössä lähes 80 prosenttia, 75 prosenttia, siirretty ulkomaille. Kuivatetaan Suomen kansantalous näihin rahastoihin, kun me voisimme hieman ottaa niistä eläkkeisiin.

Te sanoitte, että 300 miljoonaa — mikä tässä Rinteen viimeisimmässä esityksessä on muka hintalappu sille, että ne naiset, jotka eivät pystyneet hyötymään perhevapaista ennen 2005 vuotta, että sitä voitaisi hieman subventoida — te sanotte, että tätä rahaa ei ole olemassa. Pelkät asiakashyvitykset eläkeyhtiöistä — jotka Finanssivalvonnan mukaan itse asiassa, ei nyt laitonta toimintaa, mutta eivät vastaa sitä tarkoitusta, mikä eläkerahoilla on — ovat 200-300 miljoonaa euroa joka vuosi. Te sanotte, että ei ole euron euroa rahaa siellä. 1,4 miljardia euroa käytetään parhaillaan joka vuosi sijoitusrahastoihin, kun tämä voitaisi käyttää suoraan indeksirahastoon, ei tarvitse sijoitusneuvontaa ollenkaan. Tuhlataan eläkerahoja 1,4 miljardia. Hallintokulut meidän eläkejärjestelmässä ovat 500 miljoonaa euroa tarpeetonta. Maailmassa ei ole kuin yksi ainoa maa, jossa on useita lakisääteistä tehtävää hoitavia työeläkerahastoja. Tämä on tuhlaava järjestelmä, enkä puhu johdon palkki-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

oista tässä yhteydessä ollenkaan, senkin te tiedätte. Järjestelmä on tuhmaava, ja siinä on valtavat voimavarat, jossa eläkkeensaajien rahoja eli eläkerahoja käytetään hukkaan. Puhumattakaan se olennaisin seikka: nämä rahastot ovat kasvaneet 36 miljardista eurosta vuonna 95 tämän vuoden 211 miljardiin euroon. Ne jatkavat räjähdysmäistä kasvuaan, kuivatamme kansantalouden ulkomaille. Parasta, halvinta ja elvyttävää politiikkaa, edustaja Heinonen, on eläkkeiden nosto. Kiitos, että te kannatatte sitä.

15.23 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläinen esitteli hyvin tämän meidän valiokuntamme mietinnön. Tässä esityksessähän ehdotetaan muutettavaksi työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia ja sairausvakuutuslakia. Muun muassa työeläkelakeihin ehdotetaan tehtäväksi vuoden 2017 eläkeuudistukseen liittyviä teknisluonteisia täsmennyksiä. Täällä aloitettiin hyvä keskustelu ylipäänsä eläkkeistä ja pieneläkeläisten asemasta, ja kyllä perussuomalaiset myös muistuttavat tästä Rinteen vappusatasesta. [Kimmo Kiljunen: Hienoa!] Me toivomme todellakin, että te käynnistätte tämän teidän hallituskirjauksenne mukaisen työn pieniin työeläkkeisiin puuttumisesta ja katsomisesta — nythän te ette anna mitään alle 1 400 euron eläkkeille — ja että nämä korotukset, mitä kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen tulee, koskettavat 1 200—1 300 euron eläkkeitä.

Mutta tähän edustaja Kiljunen kertomaan lakialoitteeseen — olette tehnyt eläkkeisiin liittyvän lakialoitteen, ja jos oikein kuulin, 10 allekirjoitusta [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] siinä on. On hieno asia, että kansanedustajat tekevät täällä lakialoitteita. Toivoitte, että se otetaan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Olisi toivottavaa ja hieno asia, jos lakialoitteeseen saisi aina sen yli 100 kansanedustajan allekirjoitusta, koska silloin lakialoite lähtee ministeriön lausunnolle ja ministeriö antaa myös siihen kantansa. Eli näitä vähemmän allekirjoitettuja lakialoitteita harvemmin sellaisinaan siellä valiokunnassa käsitellään — tai toki niitä voi sitten tuoda ja vaikkapa äänestyksen kautta yrittää saada sinne. Minun mielestäni lakialoitteet tulisi käsitellä. Nythän meillä on tilanne, että esimerkiksi kansalaisaloitteet pääsevät pääsääntöisesti aina valiokuntien käsittelyyn, ja taitavat päästäkin kaikki, mutta kansanedustajan lakialoite ei välttämättä saa sitä käsittelyä ennen kuin siinä on se yli 100 kansanedustajan allekirjoitus. Toki se on iso työ saada, ja saada enemmistö aloitteen kannalle, mutta silloin, kun on aihe hyvä, yleensä kansanedustajat myös sen täällä allekirjoittavat, tai kuka sitten mistäkin tahdosta.

Mutta eläkeläisten asia on meille kaikille yhteinen, ja on tärkeää, että me katsomme puolueesta riippumatta pieneläkeläisten etua. Erityisesti haluan nostaa esiin kyllä ne pienituloiset, pientä työeläkettä saavat naiset, ikääntyneet ihmiset, ja sen tilanteen, mikä siellä kodissa on, jos esimerkiksi puoliso kuolee ja tulee tilanne, että ykskaks onkin leski tai että puoliso joutuu vaikkapa hoivakotiin hoidettavaksi, jolloin hän ei ole enää siellä kotona arjen toimeentuloa avustamassa vaan että kaikki hänen eläkkeensä menee omaan hoivamaksuun. Silloin pienituloinen eläkeläisnainen on todella isossa pulassa.

15.26 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Esittelin tuon mietinnön äsken erittäin tarkasti myös sen takia, että silloin, kun tämä asia oli lähetekeskustelussa, täällä ministeri Pekonen sai moitteita siitä, että hän ei ollut esittelemässä tätä asiaa ja käytiin vähän —

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

voisinko sanoa — pikkuisen ehkä sekavahkokin keskustelu, että mistä tässä asiassa on kysymys. Niin sanon sen, että siksi niin perusteellisesti äsken sen tein.

Mutta sitten menen kahteen kohtaan vielä, jos puhemies sallii. Ensinnäkin totean, että täällä on tänä syksynä todellakin sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitellyt tämän takuu- ja kansaneläkkeiden nostamisen ja se koskettaa eläkkeitä sinne aina 1 300 euroon asti.

Kuten hyvin eläkeasioista perillä oleva edustaja Kiljunen toi esille, meillä todellakin on kaksi erillistä järjestelmää tai oikeastaan kolme: kansaneläkejärjestelmä, takuueläkejärjestelmä ja työeläkkeet. Ja kysymys on se, että miten me pystyisimme katsomaan myös niitä pienimpiä työeläkkeitä. Koska me hyvin ymmärrämme sen, että myös ne ovat pieniä. On niin kohtuuttomia maksuja myös, palveluitten osalta varsinkin, jos on paljon sairastava. Sen takia ainakin henkilökohtaisesti ja me keskustassa ymmärrämme tämän keskustelun myös näitten pienten työeläkkeitten osalta.

Haluan myös todeta sen, että hallitusohjelmaan on tehty kyllä hyvin selkeä kirjaus, ja jos sopii, niin siteeraan sitä nopeasti tässä. Eli siellä lukee näin: ”Käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa. Osana tätä selvitystä selvitetään keinoja, joiden avulla voitaisiin nostaa alle 1 400 euron työeläkkeitä nettomääräisesti 100 eurolla työeläkemaksuja nostamatta.” Nyt haluan keskustan kantana tuoda esille, että minusta olisi hyvä, kun tässä on käyty myös julkisesti aika ristiriitaista keskustelua tästä tematiikasta, että tämä selvitys tehtäisiin aika tavalla nopeasti, jotta me tietäisimme, onko tämä mahdollista vai eikö tämä ole mahdollista.

Sitten haluan todeta myös sen, että totta kai hallituksella itsellään on myös keinoja, joilla voidaan näitten pieneläkeläisten, työeläkeläistenkin tilannetta helpottaa. Otan tässä jälleen esille tämän asiakasmaksulain, joka on monenkin hallituksen osalta jäänyt antamatta. Se olisi minusta semmoinen konkreettinen teko, joka pitäisi tänne äkkiä saada ja jolla koh- tuullistettaisiin näitä asiakasmaksuja. Muutakin voidaan tehdä, mutta sen otan tässä esi- merkkinä.

15.28 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Arvostamani edustaja Kiljunen tuntee eläkejärjestelmän todella hyvin ja välillä on hyvinkin syvällisesti perehtynyt siihen. Hän saattaa olla jopa puolueensa johtavia eläkeasiantuntijoita. [Kimmo Kiljunen: Kaksi kirjaa olen kirjoittanut asiasta!] Siinä mielessä edustaja Heinosenkin on välillä ehkä syytä kuunnella edustaja Kiljusta.

Esimerkiksi äsken edustaja Kiljunen totesi tästä vappusatasesta, että sitä ei ole mahdollistakaan toteuttaa, että sitä ei olekaan tulossa. Ihmettelen siinä mielessä, että kun katsotaan tätä teidän sosiaalidemokraattista korporatiivista puolueapparaattia, niin se vaaleissa lupasi, että vappusatanen tulee, ja ihmiset uskoivat tähän. Minä uskon Kimmo Kiljuseen, kun hän tuossa totesi, että sitä ei nyt olekaan tulossa. Haluaisin tähän selvityksen, että mistä se sitten kiikastaa: Miksi tätä vappusatasta ei anneta, miksi ihmisten luottamus tältä osin petetään? Haluaisin tästä semmoisen pitkällisen selvityksen ja uskon edustaja Kiljusen ammattitaitoon tässä asiassa. [Kimmo Kiljunen: Kiitokset!] Hän varmasti pystyy kyllä kuvaamaan omalta kantiltaan tämän. Miksi sosiaalidemokraattinen puolue ei tätä asiaa aja? Onko eläkeläiset unohdettu? Onko ne ihmiset unohdettu, ketkä luottivat teihin hyvin vahvasti viime eduskuntavaaleissa? Tämä vappusatanen oli kuitenkin aivan keskeinen osa teidän vaaliohjelmaanne. Nyt sitä ei ole tulossa, kuten edustaja Kiljunen sanoi.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Kun keskustelu menee koko ajan ohi tämän käsittelyssä olevan asian, niin toivon, että selvitykset eivät ole pitkäkkisiä.

15.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Pidän tätä puheenjohtaja Vehviläisen esittelyä hyvänä, mutta kun tässä nyt on keskusteltu hivenen laajemminkin nimenomaan näistä pienistä työeläkkeistä ja niissä olevista ongelmista, niin olen vakuuttunut siitä, että edustaja Kiljunen olisi ne jo hoitanut. Tuntuu, että edustaja Kiljunen on väärässä puolueessa, kun hänen puolueensa ei näytä näitä korotuksia kannattavan, niin kuin viime kaudella näimme. Kun tuo taitettu indeksi oli käsittelyssä eduskunnassa, niin eivät sosiaalidemokraatit sitä silloin kannattaneet. Mutta minä olen vakuuttunut siitä, että jos edustaja Kiljunen saisi päättää, niin meillä olisi nämä pienet työeläkkeet parempia.

Me olemme myös huolissamme siitä, että meillä on hyvin pienellä toimeentulevia eläkeläisiä, ja nimenomaan nämä työeläkkeet naisten kohdalla, niissä vaiheissa, kun meillä oli naisia, jotka eivät sen aikaisessa järjestelmässä vanhempainvapaalla eläkettä kerryttäneet, ovat nyt poikkeuksellisen heikossa tilanteessa.

Järjestelmän sisältä on kyllä vaikea sitä rahaa ottaa, ja vaikka edustaja Kiljunen toi esille, että hallitus sen sieltä vähän niin kuin vaikka mahtikäskyllä tulee ottamaan, niin kyllä tästä tämän järjestelmän asiantuntijat ovat ilmaisseet huolensa, että silloin avattaisiin se järjestelmä myös tulevien Rinteen tyypisten lupausten rahoittamiseen, ja silloin maksajana olisivat kyllä tämän päivän nuoret ja tämän päivän työntekijät. Ja kun meidän eläkejärjestelmämme on kuitenkin perustunut sukupolvien väliseen luottamukseen ja tasa-arvoon ja siihen, että se, mikä on tienattu eläkkeelle, niin se myös myöhemmin saadaan, niin tämä vaarantuisi.

Vasemmistoliiton entinen puheenjohtaja, Työeläkevakuuttajien Suvi-Anne Siimes on muun muassa todennut, että ei tämä Rinteen mallilla tule onnistumaan. Sen takia itse kyllä olisin mieluummin nähnyt, kun olen ymmärtänyt, että Rinne on tämän ehkä Saksan sosiaalidemokraateilta yrittänyt kopioida, että hän olisi sitten ollut uskollinen sille [Vilhelm Junnilan välihuuto] Saksan sosiaalidemokraattien mallille. Saksan hallituksessahan sosiaalidemokraatit lähtivät siitä, että pitkän työuran tehneille pienipalkkaisille naisille pitää pystyä tarjoamaan korkeampi eläke kuin niille, jotka eivät ole olleet töissä. Mutta Saksassa, edustaja Kiljunen, sosiaalidemokraatit tekivät tämän niin, että rahoitus otettiin suoraan valtion varoista, ei siis eläkejärjestelmän sisältä tai sieltä perittävistä maksuista. Ja kun Rinne on nyt sanonut, että rahaa on, niin nyt on tietysti kysymys, että onko näille pienintä työeläkettä saaville naisille ja miehille sitä rahaa olemassa ja tuleeko tätä esitystä eduskuntaan. Ja yksi, kun tässä näitä esimerkkejä on nostettu myös aiemmin esille, [Puhemies koputtaa] on esimerkiksi tämä kotitalousvähennyksen leikkaus, joka tulee vaikeuttamaan entisestään meidän eläkeläisten tilannetta.

15.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Vehviläinen valitettavasti poistui tästä, nimittäin edustaja Juvosen huomio siitä, että 100 allekirjoitusta lakialoitteessa johtaa valiokunnassa asian käsittelyyn, on tietysti faktuaalisesti totta, mutta valiokunnan puheenjohtaja oli tässä paikalla, niin myöskin hänen aloitteestaan lakialoite voidaan ottaa käsittelyyn, jos se halutaan, vaikka siinä on vähemmän allekirjoituksia kuin se 100. Valitettavasti hän ei ole nyt tässä paikalla reagoimassa.

Minun täytyy ihailla edustajien Junnila ja Heinonen retorista kyvykkyyttä. Harvinaisen lahjakkaita kansanedustajia — puhemieskin on varmasti huomannut heidän taitavuutensa.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Erityisen taidokasta retorista valmiutta osoittaa se, että ylistämällä alistetaan. Edustaja Junnila oli taidokas tässä asiassa. Ihailen sitä. Minä sanoin, että se teidän kutsumanne vappusatanen on mahdotonta toteuttaa, [Vilhelm Junnila: Te sanoitte!] mutta te ette kuunnellut, mitä minä sanoin perään. Se on mahdotonta toteuttaa kansaneläkettä ja takuueläkettä korottamalla, [Timo Heinonen: Miksei Saksan mallilla?] ja sen takia juuri hallitusohjelmassa on myöskin se kohta, minkä edustaja Vehviläinen täällä siteerasi, että eläkejärjestelmästä tietenkin otetaan se raha, joka tarvitaan näihin pienimpiin työeläkkeisiin. [Vilhelm Junnila: Milloin?] — Sehän neuvotellaan kolmikannassa ja ne käynnistetään ne neuvottelut. — Edustaja Heinonen kuitenkin kommentoi tätä sanomalla, että tähän on ryöstö, että nyt ruvetaan ryöstämään toisilta eläkkeensaajilta toisille eläkkeensaajille. [Timo Heinonen: Onko se oikein?] Eli työeläkerahastoista otetaan rahaa, eli työeläkeläisiltä ryöstetään kansaneläkkeisiin, näihin pienimpiin eläkkeisiin. Arvoisa edustaja Heinonen, kysymys on siis 1 000—1 400 euroa saavista eläkkeensaajista. Joka ikinen 1 000—1 400 euroa saava eläkeläinen on työeläkeläinen. Ei kukaan ryöstä keneltäkään. [Timo Heinonen: Toisilta työeläkeläisiltä!] Siinä vain oikaistaan sitä, että nyt hitunen työeläkevarojen kasvusta otetaan tähän tarkoitukseen.

Te totesitte myöskin selvästi, että järjestelmän asiantuntijat selkeästi ilmaisevat, että rahaa ei ole. Ei olekaan siitä lähtökohdasta, että he pyrkivät maksimoimaan eläkerahastojen koon. Suomen rahastojen koonhan piti alun pitäen, kun se perustettiin, olla kahden vuoden eläkemenojen verran. Se on noin 60 miljardia euroa. Se oli Teivo Pentikäisen suunnitelma alun pitäen, kun eläkejärjestelmä luotiin 60-luvulla, ja sitten 90-luvulla vielä vahvistettiin tämä. Teivo Pentikäinen suhtautui kriittisesti taitetun indeksin ottamiseen, hän oli palkkaindeksin kannalla — se henkilö, joka on koko järjestelmän perustanut. Ja tässä suhteessa 60 miljardia on riittävä. Meillä on yllirahastoiva järjestelmä, ja eläkeyhtiöt kasvattavat itse-tarkoituksellisesti näitä rahoja ylitse sen. 65 prosenttia niistä eläkerahastojen varoista, 211 miljardista eurosta, on nykyisten eläkkeensaajien tai juuri eläkkeelle siirtyvien varoja Telan laskelmien mukaan, eli te ette voi sanoa — kun puhutaan sukupolvien välisistä sopimuksista, [Puhemies koputtaa] se perustuu siihen, että me maksamme työeläkemaksua ja me saamme aikanaan ansiosidonnaisen eläke-etuuden, jonka tason ei pitäisi laskea. Edustaja Heinonen, tämä on se peruslähtökohta. Sosiaalidemokraattinen puolue on ainoa oikea puolue, koska meillä on selkein eläkepoliittinen köyhyysohjelma. [Vilhelm Junnila: Lupa! — Perussuomalaisten ryhmästä: Onneksi ei ole ainoa lupaus!]

15.37 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Selvää historiattomuutta tässä keskustelussa on ollut jo kuukausien ajan. Edustaja Kiljunen viittasi Teivo Pentikäiseen. Kun Suomen työeläkejärjestelmä käynnistettiin, sitä sosiaalidemokraattien ajamaa ideaa oli muuten kokoomus hyväksymässä, ja siihen saatiin sitten ikään kuin työntekijä- ja työnantaja-puoli yhdessä käynnistämään se. Vuosikymmeniä myöhemmin kuin useimmissa verrokki-maissa, Pohjoismaissa ansioeläkkeiden karttuma käynnistyi. Siinä alkutilanteessa tehtiin valtavasti, kymmeniä kertoja, isompi siirtymä sellaisille tuleville eläkkeensaajille, jotka eivät olleet ehtineet kartuttaa eläketurvaansa, kuin tämä, mitä nyt esitetään, pientä paikkausta, korjausta näihin alle 1 400 euron eläkkeisiin. Silloin nämä jo varttuneessa iässä olleet henkilöt, jotka pääsivät uuden eläkejärjestelmän piiriin, saivat eläkettä täytettyään 65 vuoden ikärajan, kun tavoitetaso kaikille oli sitten myöhemmin, että kun eläkettä ehtii karttua 60 prosentin verran, he olisivat saaneet ehkä vain 10—15 prosentin eläkkeen. Sinne mak-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

settiin tuntuva tukea, maksettiin ehkäpä jopa 10—15 prosenttia enemmän eläkettä kuin mitä he ehtivät sen voimaantulovuoden jälkeen kartuttaa.

Elikkä kun tässä nyt eläkejärjestelmän puoleltakin tulee näitä puheenvuoroja, niin unohdetaan kokonaan tämän ikään kuin perusta, että alun alkaen lähdettiin siitä, että jos on tällaisia aukkoja eläketurvassa, niitä pitää pystyä myös eläkejärjestelmän sisältä karttuvasta eläkerahastosta paikkaamaan. Tämän linjan mukaista on se, mitä nyt hallitus tavoittelee, ja toivottavasti sen valmistelu saadaan pikaisesti liikkeelle ja myös sellainen ratkaisu, joka sopii tähän suomalaisen ansiueläkejärjestelmän ansiokkaaseen historiaan.

15.39 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Pieniä eläkkeitä ja myös pienimpiä työeläkkeitä pitää voida korottaa. Kyllä siitä on ihan yhteinen näkemys, että ne ovat pieniä. Ja kun takuueläkettä on korotettu useita kertoja, niin meillä on syntymässä tämä tilanne, mikä Saksassakin oli, ja siellä nyt ratkaisu on se, että ei oteta muilta eläkkeensaajilta eli ei sieltä rahaston sisältä, vaan Saksassa sosiaalidemokraatit tekivät tämän korjauksen pienipalkkaisille, pitkän työuran tehneille naisille, että he saisivat ansaitsemansa hieman paremman eläkkeen, mutta, edustaja Kiljunen, he tekivät sen valtion kassasta, valtion budjetista ja päättivät, että he ansaitsevat sen. Tähän pääministeri Rinteellä ja Rinteen hallituksella on täysi valta. Sen he voivat tehdä, mutta nyt on kyllä vähän edelleen eläkeläisten sumuttamista se, että annetaan täällä ymmärtää, että he ovat saamassa, kun tiukasti ne, jotka näitä eläkerahastoja hallitsevat, ovat ilmaisseet, että he eivät tule sitä hyväksymään sen takia, että se leikkaisi toisten työeläkkeitä toisten työeläkkeiden turvaksi. Sen takia kysyn teiltä, edustaja Kiljunen: Miksi Suomen sosiaalidemokraatit vastustavat tätä Saksassa käytettyä mallia, jossa valtion budjettiin hallituksen päätöksellä osoitettiin tuo määräraha ja saatiin muuten yhdellä kertaa korjattua ne pienimmät naisten työeläkkeet sille tasolle, mitä täällä nyt yhdessä olemme esillä pitäneet? Miksi tämä hallitus ei käytä sitä keinoa, mikä on hallituksen keinovalikoimassa, vaikka huomenna tehdä täydentävänä esityksenä jo ensi vuoden budjettiin?

15.41 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Täällä aina sali innostuu tästä eläkeläisasiasta puhumaan milloin miltäkin kulmalta. Mutta tässä jotenkin tuntuu, että kovasti puhutaan, mutta tässä kokonaisuudessa unohtuu se asia, että se on ihan sama — tai ei se nyt sama ole — minkä verran korotetaan, kun se korotus tuntuu olevan vaikeaa. Minkä takia hallitus ei sitten, jos te haluatte todella eläkeläisten asemaan puuttua, alenna asiakasmaksuja, alenna verotusta ja alenna elämisen kustannuksia? Ne ovat sellaisia asioita, joita hallitus voi tehdä. Ei tarvitse odotella mitään kolmikantaa, jos te haluatte todella siis eläkeläisten asemaa parantaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Paljon on keinoja kyllä!]

15.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tähän viimeiseen voisi huomauttaa tällä tavalla, että sehän tarkoittaisi samaa kuin pitäisi pidättäytyä palkankorotuksista, kun vain luotetaan siihen, että sitten asiakasmaksuja, palvelumaksuja ja verotusta lievennetään. Osin kyllä tehdäänkin, tulopoliittisissa sopimuksissa on verohelpotuksia, eikä nosteta palkkoja. Mutta tähän se toinen tie on. Kyllä, totta kai elinkustannuksiin jos voidaan vaikuttaa, se vaikuttaa ihmisten toimeentuloon. Mutta nyt me puhumme, arvoisa puhemies, emmekö puhu työeläkkeistä, työeläkejärjestelmästä. Tämä on tämä tema, jolloin me puhumme eläketurvasta.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Edustaja Heinonen, miksi SDP ei käytä Saksan mallia, käytä valtion budjettirahoitusta näihin eläkkeisiin, vaan haluaa ottaa eläkejärjestelmästä? Arvatkaa, edustaja Heinonen, miksi. Siksi, että Suomessa on kerätty lähes jo 50 vuotta eläkerahastoihin varoja, vuodesta 95 alkaen kiihtyvästi. Meillä on valtavat rahastot, jotka ovat käytännössä olleet koskemattomia vuoteen 2015 asti. Siellä ei edes korkotuottoja käytetty eläkkeisiin, koska työeläkemaksut olivat suuremmat kuin maksetut eläkkeet. Sen jälkeen muutamia satoja miljoonia on käytetty. Kasvu on tuhansia miljoonia, 8 miljardia euroa joka vuosi. Siellä on kasvatettu eläkerahastoja sitä varten, että niitä rahoja käytetään joskus eläkkeisiin. Se raha on olemassa. Miksi Saksassa ei käytetty eläkerahastoja? Edustaja Heinonen, Saksassa ei ole olemassa eläkerahastoja. Ei Ranskassa ole olemassa eläkerahastoja. Täällä puhutaan siitä, että me syömme tulevien sukupolvien eläkkeet, jos me käytämme korkoja, tuottoja suomalaisten eläkerahastoista. Emme siis pura niitä — vaikka ne pitikin purkaa, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, taitetun indeksin tavoitteena oli, että sitten niitä puretaan. Niitä ei pureta, niiden korkoja käytetään. Mutta puhutaan nyt sitten, että lähdetään syömään niitä tulevia eläkkeitä. Saksassa ja Ranskassa on täsmälleen nolla euroa eläkerahastoissa, siis julkisissa eläkerahastoissa. Ei ole euron euroa. Eivät he voi tehdä korotuksia sieltä, kun ei voi ottaa siitä eläkejärjestelmästä, sitä ei ole olemassa. Meillä se on olemassa, ja Rinteen hallitus on aivan oikein käynnistämässä neuvottelut siitä, pienimpiin työeläkkeisiin ensin ja siellä on isossa päässä se taitetun indeksin purkaminen. Tämä indeksijärjestelmä täytyy korjata. Me emme voi lakisääteisesti köyhdyttää eläkeläisiä. [Timo Heinonen: Koska se puretaan? Koska puretaan?] — Te tullette siihen mukaan, edustaja Heinonen. Lähdetään tekemää yhdessä sitä. [Jussi Halla-aho: Olisivatpa demarit hallituksessa!]

15.44 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Jos puhemies sallii, niin olisin halunnut sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläisen puheenvuoroa hieman tässä kompata.

Hän nosti puheenvuorossaan esille asiakasmaksukaton ja asiakasmaksut ylipäänsä. Kun valiokunnassa käsiteltiin näitä pieniä eläkkeitä, niin myös silloin meille asiantuntijoiden toimesta tuotiin huolia ja ajatuksia siitä, että todellakin asiakasmaksukatoissa on paljon tehtävää. On toivottavaa, että hallitus kiirehtii asiakasmaksukaton uudistuksen kanssa mahdollisesti eteenpäin. Se järjestelmähän on todella sekava. Esimerkiksi ikäihmiselle on kolme erilaista asiakasmaksukattoa — on hoivasta, on lääkkeistä ja on matkakuluista. Se on noin 1 500 euroa, vähän päälle, kaiken kaikkiaan se kolme.

Kun esimerkiksi ikäihmiselle tulee tämä asiakasmaksukatto täyteen, niin hän ei välttämättä sitä edes itse tiedä. Eli ihmisen pitäisi itse olla kartalla ja kärryillä siitä, millainen hänen asiakasmaksukattotilanteensa on. Olisikin syytä todella panostaa tähän asiaan ja miettiä, millä tavalla me voimme sitä helpottaa, koska kyllä tämä yhteiskunta on muuttunut erittäin voimakkaasti digiyhteiskunnaksi. Kaikki tapahtuu sähköisesti, ja kaikkea pitäisi pystyä seuraamaan, mutta ikäihmiselle nämä asiat eivät ole helppoja. Joskaan kyllä asiakasmaksukattoa ei pysty ymmärtääkseni digitaalisesti, sähköisesti, edes seuraamaan, vaan on itse muistettava sanoa palveluihin mennessään, että hei, minulla on nyt asiakasmaksukatto täynnä.

Elikkä tämä on erittäin tärkeä asia niin kuin myös nämä asiakasmaksut tulevaisuudessa. Ja jos puhemies sallii, niin eläkkeisiin liittyy myös se, että on tulossa sote-uudistus, ja se, millä tavalla pieneläkeläinen pärjää sote-uudistuksen maailmassa ja pystyy ne asiakasmaksut maksamaan. Pidetään huoli siitä, että tulevaisuuden sote-uudistuksessa — mistä toi-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

vomme esityksiä kovasti, että hallitus kerrotte, mitä olette tuomassa, ja haluaisimme olla siinä parlamentaarisessa työryhmässä mukana, elikkä terveisiä pääministeri Rinteelle: toivomme pääsevämme siihen — asiakasmaksut eivät nouse. Se olisi kohtuutonta, eikä sillä saa tehdä säästöjä tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 64/2019 vp sisältyvien 1.—12. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2019 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.47 **Hannu Hoskonen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ympäristövaliokunnan mietintö numero 2 hallituksen esityksestä numero 72 koskee ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamista. Tämä hallituksen esitys koskee puhtaasti byrokratian loiventamista ja asioiden järkevän käsittelyn edistämistä koskien nimenomaan tuomioistuin­käsittelyä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 29:ää ympäristöministeriön toimialan lakia, jotta lakien muutoksenhakusäännökset erityisesti valituslupan osalta olisivat yhdenmukaiset vuoden 2020 alussa voimaan tulevan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa. Jo nykyisinkin valtaosa ympäristöministeriön toimialalla tehtävistä hallintopäätöksistä kuuluu valituslupan piiriin haettaessa muutosta hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta, mistä on nimenomaisesti säädetty kussakin erityislaissa. Koska edellä mainituissa yleislaeissa valituslupamenettelystä tulee pääsääntö, muutettaisiin erityislakien valituslupasäännökset yleisiksi viittauksiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Elikkä tässä virtaviivaistetaan hallintojärjestelmää niin, että valituslupan haku olisi selkeä ja koskisi tietyllä tavalla jokaista henkilöä, jota asia koskee.

Hallituksen esitykseen sisältyvillä muutoksilla pääasiassa yhtenäistetään muutoksenhakua koskevia säännöksiä eri laeissa mutta myös laajennetaan valituslupamenettelyn käyttöä valitettaessa ympäristöministeriön toimialan lainsäädäntöön kuuluvissa asioissa hallinto-oikeudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. On syytä huomata sekin, että kun korkein

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

hallinto-oikeus käsittelee asioita, niin tässä laissahan ei millään lailla puututaan valitusoikeuteen, vaan tämä selkeyttää järjestelmää niin, että mennään yleiseen hallinto-oikeusjärjestelmään, jossa alemmalle tasolle hallinto-oikeuteen jokaisella on aina valitusoikeus, ja jos sen jälkeen haluaa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, siihen pitää saada sitten valituslupa, ja nyt yhtenäistetään näitä hallintokäytäntöjä. Ympäristövaliokunnan mietinnössä tämä lausutaan ihan selkeästi. Valiokunta oli tässä asian käsittelyssä yksimielinen.

Mietinnöstä vielä pari kannanottoa: Valiokunta toteaa, että muutokset vastaavat yleistä tavoitetta kehittää osaltaan korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ja tehtäviä hallintolainkäyttöä ohjaavana ylimpänä tuomioistuimena. Valituslupajärjestelmän käyttöalan laajentamisen ei arvioida heikentävän oikeusturvaa, sillä kysymys on toisen asteen muutoksenhausta ja valituslupa on myönnettävä kolmessa erikoistapauksessa. Elikkä valituslupan automaattisesti saa, jos se täyttää nämä kolme mietinnössä mainittua ja laissa mainittua ehtoa. Eli kysymyksessä ei ole mikään jyrkkä kieltämisen laki vaan selkeästi hallintoa selkeyttävä laki. Ja kuten mietinnössä sanotaan, korkeimmalle hallinto-oikeudelle tässä tapauksessa annetaan mahdollisuus keskittyä niihin olennaisiin kysymyksiin, joissa linjataan lain tulkintaa Suomessa.

Valituslupajärjestelmän tavoitteena on mahdollistaa korkeimman hallinto-oikeuden keskittyminen nykyistä paremmin vaativiin erikoiskysymyksiin, vaativiin oikeuskysymyksiin ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseen. Kokonaisuutena tarkastellen ehdotettujen muutosten arvioidaan parantavan asianosaisten oikeusturvaa, koska ehdotetut muutokset mahdollistavat korkeimman hallinto-oikeuden resurssien kohdentamisen lain soveltamisen ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden kannalta merkittäviin asioihin ja nopeuttavat lainvoimaisen ratkaisun saamista.

Jos pystymme tämän mietinnön mukaisesti saavuttamaan päätöksen nopeutumisen, se auttaa meillä esimerkiksi elinkeinoelämää lupaharkinnassa erittäin paljon. Byrokratiaahan viime hallituskaudella purettiin paljon, ja tämä tavallaan jatkaa sitä perinnettä. Toivon, arvoisa rouva puhemies, lopuksi vielä sitä, että tulevinakin vuosina eduskunnat keskittyisivät siihen, että pystyttäisiin turhaa hallintobyrokratiaa purkamaan, mikä auttaisi tämän yhteiskunnan keskittymistä olennaiseen ja ennen kaikkea mahdollistaisi yritysten toiminnan niin, että esimerkiksi tarvittavat liiketoimintaluvat ja esimerkiksi ympäristöluvut saadaan riittävän nopeasti. Siitä koituu tietysti yhteiskunnalle paljon hyvää ja ihmisille työpaikkoja. — Valiokunta oli mietinnössään yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2019 vp sisältyvien 1.—29. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 30. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 73/2019 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2019 vp

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.52 Hannu Hoskonen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietintö numero kolme koskee hallituksen esitystä 73 ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Kuten tiedetään, kaikista asioista, mitä viranomainen tekee, päätökset on kuulutettava ja kerrottava asianomaisille tiedoksi, ja tässä tapauksessa tämä laki on tätä asiaa käsittelemässä ja virtaviivaistaa menettelyä. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luonnonsuojelulakia, maa-aineslakia, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annettua lakia, Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettua lakia ja ulkoilulakia. Julkisia kuulutuksia koskevat säännökset muutettaisiin vastaamaan vuoden 2020 alussa voimaan tulevia hallintolain julkisia kuulutuksia koskevia yleissäännöksiä. Henkilötietojen julkaisemista koskevia yleissäännöksiä esitetään lisättäväksi maa-aineslakiin sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin. Elikkä tässäkin yhtenäistetään tiedonsaantia niin, että kansalaiset aidosti saisivat heitä koskevissa asioissa tiedon riittävän ajoissa.

Toinen näihin liittyvä ongelmahan on, että kun nykyinen tietoyhteiskunta menee yhä enemmän sähköisen tiedottamisen piiriin, nyt pitää varmistaa se, että kaikki ihmiset saavat itseään koskevissa asioissa tiedon riittävän ajoissa ja varmuudella. Hallintolakiin tehdyillä muutoksilla on ajanmukaistettu sekä yleistiedoksiantoa että julkista kuulutusta koskevaa yleistä sääntelyä siten, että viranomaisen verkkosivuilla yleisessä tietoverkossa julkaisemisesta tulee vuoden 2020 alusta alkaen ensisijainen menettely ja fyysisistä ilmoitustauluista luovutaan. Yleistiedoksiannon osalta muutoksella luovutaan virallisen lehden ensisijaisuudesta, ja asiakirjan nähtävälle asettamisesta on ilmoitettava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla ja tarpeen vaatiessa sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon. On syytä huomata tässä yhteydessä se, että tämä virallinen lehtihän on semmoinen kummajainen, että moni tietää sen olemassaolosta mutta harva meistä sitä on lukenut. Tämmöinen virallinen lehti tavallaan on nyt jäämässä pois, ja sähköinen tiedottaminen astuu tilalle. Pidän tätä menettelyä erittäin hyvänä, koska se virallinen lehti ei mikään bestseller ole koskaan ollut. Myös julkinen kuulutus toimitetaan lähtökohtaisesti julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaisiin myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Kuntalaissa on siirrytty sähköiseen kuuluttamismenettelyyn jo aikaisemmin, elikkä tämä menettelyhän on käytössä jo tänä päivänä kunnissa, kuten tiedämme.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa la-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

kiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina seuraavin huomautuksin: Otan esille vain yhden huomautuksen, joka koskee sitä, että kun sähköistä tiedottamista nyt lähdetään aidosti käyttämään, valiokunta kantoi suurta huolta siitä, että kaikilla kansalaisillahan ei ole sitä tietoverkkoa käytettävissä ja moni ei sitä edes halua, ja meidän on kunnioitettava heidän valintaansa aidosti. Valiokunta painottaa lisäksi, että kaikilla kansalaisilla ei ole kykyä tai mahdollisuuksia käyttää sähköisiä tiedonsaantikanavia eikä heitä voida tähän velvoittaa. Valiokunta viittaa hallintovaliokunnan mietintöön numero 29 vuoden 2018 valtiopäiviltä, jossa se tunnistaa haasteen todeten, että hallintolain sääntelyssä on asianmukaisesti huomioitu myös tilanteet, joissa tiedoksianto yleisessä tietoverkossa ei ole riittävää ja siten säännösten mahdollistamaa harkintavaltaa käytettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota vastaanottajien oikeusasemaan ja tiedonsaannin tarpeeseen ja yhteiskuntakehitykseen. Myös ympäristövaliokunta korostaa varsinaista tiedoksiantoa täydentävien tiedottamisen muotojen, kuten sanomalehdessä julkaisemisen, suurta merkitystä erityisesti laajavaikutteisissa ympäristöasioissa. Julkista kuulutusta käytetään hallintolaista poikkeavien erityissäännösten nojalla erityisesti ympäristösääntelyn hallinnollisessa toteuttamisessa, sillä näiden osalta päätökset usein kohdistuvat suureen määrään ihmisiä tai oikeushenkilöitä. Julkisia kuulutuksia koskevan yleissääntelyn säilyttäminen tiedoksiannon ohella on siten hyvin tarpeellista. Valiokunta katsoo, että tiedottamisen tehokkuus laajavaikutteisissa ympäristöasioissa voi vaikuttaa välillisesti myös mahdollisuuksiin osallistua ympäristöään koskevaan päätöksentekoon ja siten viime kädessä ympäristönsuojelun kehitykseen.

Näistä asioista valiokunta keskusteli hyvin pitkään ja muotoili ne tällaiseksi mietinnöksi. Valiokunta oli päätöksessään yksimielinen, ja olemme tyytyväisiä siihen, että kävimme huolella läpi sen, että kaikilla ihmisillä on aidosti mahdollisuus saada tieto etukäteen häntä koskevassa asiassa ja että hänellä on mahdollisuus lausua itseään koskevissa asioissa.

15.58 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan julkiset kuulutukset ja niihin liittyvää sääntelyä käsitellään. Ja kuten ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Hoskonen tuossa kertoi, niin valiokunta oli asiassa yksimielinen, ja on tietenkin tärkeätä, että näitä asioita yhdenmukaistetaan.

Mutta kaksi asiaa.

Ensimmäinen asia oli nimenomaan tämä, että kun näihin sähköisiin tiedonsaantikanaviin enemmän siirrytään, niin on myös tärkeätä, että huolehditaan, että jokaisella on mahdollisuus saada sitä tietoa. Ja viitattiinkin tässä tähän hallintovaliokunnan mietintöön viime vuodelta, jossa ollaan käsitelty myöskin niitä sähköisten asiain esteettömyysasioita, eli siihen, että asiat ovat verkossa ja sähköisessä asiainnissa. Ne voidaan tuoda myöskin esteettömiksi esimerkiksi näkövammaisille, jos palvelut on sillä tavalla jo suunniteltu. Eli se on tärkeätä.

Ja sitten toinen asia, mitä myöskin valiokunta käsitteli, ja myöskin tähän mietintöön se kirjattiin sillä tavalla, että ympäristövaliokunta katsoo osaltaan, että pitkällä tähtäimellä tavoitteena tulisi olla kaikkien hallinnonalojen yhteinen ja valtakunnallinen, sekä valtion että kuntien viranomaisten verkkopalvelualusta, sähköisen tiedottamisen ja tehokkaan tiedonsaannin varmistamiseksi. Ja mitä tämä käytännössä tarkoittaisi? Tästä viime kaudellakin jo muutamaan otteeseen on puhuttu. Nyt kun me luovumme näistä lehtimainoksista ja ihmiset haluavat etsiä jostain, että mitä — esimerkiksi maa-aineshankkeita, luvitusta — on meillä omalla alueella, niin meillä olisi tärkeää olla tällainen yhteinen, kuten oikeusministeriö on tehnyt tätä otakantaa.fi-sivua, mutta jotain vastaavaa sivustoa, josta löytyisi

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

siis kaikki ne ympäristölupaan liittyvät hankkeet valtakunnallisesti, josta ihmiset tarvitsevat tietoa, koska ne tiedot ovat jo sähköisesti meidän lupaviranomaisilla ja ne ovat saatavilla, ja silloin olisi tärkeätä, että ne löytyvät sitten esimerkiksi ymparisto.fi-sivun kautta, tai jonkun muun sivuston kautta tulevaisuudessa, ja tähän on tärkeätä kiinnittää huomiota jatkovalmisteluissa ja lainsäädäntötyössä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Valiokunnan puheenjohtaja Hoskonen.

16.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jäi kolme asiaa sanomatta. Ensimmäinen oli se, että nyt ollaan suunnittelemassa Suomeen tällaista sähköistä, hallinnonalojen ja valtakunnallisesti yhteistä tietokantaa, valtion sekä kuntien viranomaisten verkkopalvelualustaa sähköisen tiedottamisen ja tehokkaan tiedonsaannin varmistamiseksi. Tavoitteena on tällaisen tietokannan luominen ja tällaisen sähköisen ilmoitustaulun luominen koko maan kattavaksi niin, että se löytyy helposti. Kun menee esimerkiksi tietokoneelle, niin se voisi löytyä sieltä — vaikka kun laittaa työpöydälle sen, niin pääsee heti lukemaan, mikä asia voisi häntä koskea. Ja sehän on nykyisellä tietotekniikalla helppo jakaa, vaikka maakuntakohtaisesti katsoa, mitä maakunta-asia koskee tai jopa peräti kuntakohtaisesti, jolloin tietotekniikka palvelee asiakasta, asianosaista mahdollisimman tehokkaasti.

Toinen asia on sitten se — kun näitä järjestelmiä kehitetään koko ajan — että tämä lakiesitys ja mietintö eivät koske maankäyttö- ja rakennuslakia, koska sen uudistaminenhan on parhaillaan menossa ympäristöministeriössä. Siihen liittyvät muutokset tulevat sitten sen lainuudistuksen myötä, ja senhän pitäisi olla noin suurin piirtein vuoden kuluttua valmis. Parhaillaan niitä pykäläiä siellä ollaan sorvaamassa tänäkin päivänä.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, yksi asia. Tämänkin lakiesitys ja ympäristövaliokunnan mietintö korostavat sähköisen tiedottamisen tärkeyttä. Ja siihen sisältyy sitten meille Suomen eduskunnassa, kansanedustajille haaste. Meidän on pidettävä huoli siitä, että nämä nopeat laajakaistayhteydet saadaan koko maahan. Koska ei voi olla niin, että joku osa maasta tai jotkut ihmiset eivät saa tietoa sen tautta, kun ei ole sitä laajakaistaverkkoa. Tässäkin asiassa voimme olla vapaasti ruotsalaisille kateellisia. Siellähän näitä verkkoja on rakennettu todella antaumuksella.

On syytä muistaa, rouva puhemies, se vielä, että tähän asiaan emme saa ratkaisua markkinoiden kautta. Teleoperaattorit eivät varmuudella rakenna tähän maahan nopeaa laajakaistaverkkoa kaikille suomalaisille. Siinä on meillä eduskunnalla iso rooli, että me varmistamme täältä annettavalla rahoituksella, että se valokuituverkko saadaan koko maahan. Kaikkienhan ei ole pakko ottaa valokuituverkkoa, ei tietenkään, mutta mahdollisuus pitää olla, koska silloin kansalaiset ovat tasa-arvoisessa asemassa ja silloin tämä lain henki toteutuu.

16.03 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässäkin pienen varoituksen sana, silloin erityisesti, kun sähköinen viestintä koskee internetiä tai tietokoneiden kautta tapahtuvaa tietojen välitystä tai tablettien kautta tapahtuvaa tietojen välitystä. Tässä on myöskin ikäsyRJintätilanne olemassa, koska yli 80-vuotiaista 80 prosentilla ei ole tietokonetta käytettävissä ja yli 65-vuotiaistakin 65 prosentilla ei ole tietokonetta käytettävissä. Meillä on 300 000 täysi-ikäistä suomalaista, suurin osa heistä ikäihmisiä, joilla ei yksinkertaisesti ole tätä välinettä käytettävissä, ja siinä mielessä tässäkin yhteydessä täytyy aina muistuttaa se, että meillä täytyy olla myöskin muut tavat tiedottaa.

16.03 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Jatkan ensin siitä, mihin edustaja Kiljunen viittasi. On ihan totta, että vaikka on järkevää, että tämä yhteiskunta muuttuu entistä enemmän digitaaliseksi, niin meidän pitää huolehtia myös niiden henkilöiden palveluiden toimivuudesta, joilla ei ole näitä digitaalisia välineitä tai ei ole kykyä käyttää niitä välineitä ja selvittää niistä palveluista. Se on ilman muuta näkökohta, joka tulee kaikessa digivalmistelussa huomioida, ja tiedän kyllä, että tätä myös valtiovarainministeriössä mietitään.

Valiokunnan puheenjohtaja Hoskonen viittasi täällä valokuidun tärkeyteen ja siihen, että se olisi kaikkien saatavilla. Tässä on valtava ero riippuen siitä, mistä päin maata tulee. Eli niillä alueilla, joista onneksi itse tulen, Sastamalassa esimerkiksi, on niin, että kun siellä on paikallinen puhelinyhtiö, joka tänä päivänä on osa vähän isompaa konsernia, niin koko sillä alueella, jossa tämä yhtiö toimii, tehdään erittäin aktiivisesti tätä valokuituverkkoa.

Mutta sitten taas niillä alueilla, joissa ei ole näitä pieniä toimijoita, joissa vain on isoja toimijoita, niin siellä helposti luotetaan vain tähän mobiiliverkon voimaan. Se ei kaikissa tilanteissa sitä ratkaisua tuo, joten on erittäin tärkeää, että on olemassa niitä järjestelyitä, joilla edesautetaan sitä, että valokuituverkkoa saadaan laajasti. Se on ennen kaikkea maaseudun ja pienempien kaupunkien mahdollisuus, että nämä verkot ovat kunnossa. Silloin voidaan tehdä etätöitä, ja silloin voidaan tietysti harjoittaa myöskin vaativampaa työtä — esimerkiksi robottinavetat ja muut ovat sellaista, joissa ehdottomasti tarvitaan tällaiset valokuituyhteydet. Eli tämä on tärkeä asia muistaa, että tämä on ikään kuin edullinen tapa pitää yllä laajaa kehitystä alueilla ympäri Suomen, kun edesautamme tätä valokuituverkon rakentamista.

16.05 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Jos ymmärrän, niin puhutte siitä asiasta, kun rakennetaan kaapeleita kuntiin. Tästä eriarvoisuudesta: Itse asun Hyvinkäällä asemakaava-alueella, ja meidän alueelle kyllä saa kaapelin, mutta se maksaa kaksi tonnia. Se on iso raha, ja sitä ei sinne muuten tule. Tässä nyt kuulin sitten, että eräs toinen yhtiö oli sinne vähän matkan päähän tehnyt kanssa kaapelia. Siitä ei montaa sataa metriä ole, kilpaileva yhtiö, niin sitten niiltä asukkailta taas ei oltu peritty maksua. Kyllä se vähän meistä siinä parin korttelin päässä tuntui siltä, että ihan kiva, me maksetaan kaksi tonnia tästä.

Voisin esimerkiksi miettiä, tässä yritin jotain ratkaisua ajatella, niin kun hallitus nyt leikkaa tuota kotitalousvähennystä, niin tässä olisi yksi seikka, jonka voisi itse asiassa ottaa sinne vähennyksen piiriin. On monia asioita, mitä edellytetään tällä hetkellä, jos ajatellaan esimerkiksi lämmityspolttoaineremontteja tai energiaremontteja ja kaapeleita. Ihmiset laittaisivat niitä, mutta kun ei ole rahaa. On se minullekin iso raha tuo kaksi tonnia, toivottavasti siitä nyt sitten joitakin iloa on. Mutta tämä tästä tiedoksi, että se ei ole kaupungeissaan ilmaista lystiä.

Edustaja Satonen piti hyvän puheenvuoron noiden lähipalveluiden saatavuudesta. Panakit ovat vähentäneet koko ajan konttoreita, ja monet ikäihmiset, sairaat ihmiset ja varattomatkin ihmiset, joilla ei ole varaa laitteisiin, tarvitsevat palveluita joko siksi, että heillä ei ole laitteita tai siksi, että he eivät osaa käyttää näitä erilaisia palveluita. Meidän tulee kyllä huolehtia, että kaikki ihmiset pääsevät näiden palveluiden pariin, koska vaikka meillä olisi kuinka hienot sähköiset järjestelmät, niin jos ei sinne ihminen pääse tai osaa mennä tai hänelle ei ole varaa sinne mennä, niin hänen asiat jäävät sitten kyllä hoitamatta — mutta halitukselle pallo tästä.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Hoskosella on monissa asioissa hyvä linja. Näitä voisi miettiä, just tämäntyyppisiä asioita energiaremontteihin, kaapeleihin ja muuta. En tiedä tiesittekö te, että esimerkiksi Hyvinkäällä se tulee näinkin kalliiksi, yhteen taloon. [Timo Heinonen: Puhumattakaan maaseudusta!]

16.07 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä pari sanaa tästä käsittelystä. Ympäristövaliokunta otti syväluotaavasti huomioon myöskin ne ihmiset, joilla ei ole mahdollisuutta tietoverkkojen kautta päästä käsiksi näihin tietoihin, jotka ovat tuiki tarpeellisia. Hyvässä hengessä siellä tosiaan pitkäänkin keskusteltiin ja puitiin näitä asioita. Hyvin tärkeä asia. Ja tässä on otettu esiin myöskin tietoverkkojen tarkeys. Nykypäivänä tietenkin valokuituverkot ovat jossain päin Suomea hyvä asia, mutta onneksemme tänä päivänä teknologia kehittyy niin hurjaa vauhtia, että kohta jopa syrjäkylällä, siellä köyhän perälläkin, tällainen nopeampi yhteys toteutuu elikkä satelliittipalvelujen kautta. Toivoin, että hallitus ottaisi koppia myöskin tämänsuuntaisen kehityksen osalta, koska jokainen ymmärtää, että jokaiseen syrjäkylään se valokuitu on täysin mahdoton saada perille kustannussyistä. — Kiitos.

16.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Valokuitutietoverkot-kysymys on meidän kaikkien yhteinen, ja tätähän on aika pitkään tehty. Meillä on sekä hyviä että huonoja esimerkkejä siitä, millä tavalla näitä on rakennettu ja millä tavalla niitä on pyritty saamaan myös kannattaviksi edes niin, että ne omat kustannuksensa kattaisivat.

Edustaja Meri toi esille Hyvinkään, joka on pääasiassa kaupunkiseutuista asumista, mutta sitten kun mennään maaseutumaisiin paikkoihin, kustannukset nousevat entistä isommiksi. Toki siellä erilaiset tukijärjestelmätkin ovat mahdollisia, ja monet kunnat, esimerkiksi oma kotikuntani Loppi, tukevat näitä osuuskuntia, jotka näitä verkkoja rakentavat. Mutta siitä huolimatta liittymämaksut ovat vielä tuota korkeampia kuin mikä edellä esille nousi.

Yksi asia, joka ei tässä esille ole noussut, on se, että meidän pitäisi huolehtia siitä, ettei meille synny sellaista tilannetta, että meillä yksityiset yritykset rakentavat näitä verkkoja, saavat niihin itse asiassa aika paljon julkistakin tukea ja yksityisten ihmisten rahaa, ja sen jälkeen niitä verkkoja ovat hamuamassa jo ulkomaiset pääomasijoittajat. Silloin on se vaara, että meillä syntyy tällainen toinen Caruna, missä verkot ovatkin ulkomaisessa omistuksessa ja se on ainoa tae saada sinne ihmisille näitä nopeita tietoliikenneyhteyksiä. Yleensä silloin kun syntyy tämäntyyppinen malli, myös hinnat tulevat nousemaan. Joten toivon, että myös tähän kiinnitetään erityistä huomiota, että ei pääse syntymään uutta monopolityyppisesti toimivaa verkkojärjestelmää Suomeen.

16.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Valokuituverkoista nimenomaan tätä lakiesitystä koskien, mietintöä koskien tärkeää on juuri se, että saamme sen tiedon menemään sille ihmiselle riittävän ajoissa, koska valitusajat, yleensä kuukauden valitusaika, lähtevät pyörimään seitsemän vuorokautta siitä hetkestä, kun vaikka nyt viranomaisen päätös jossakin asiassa on tietoverkkoon laitettu. Siitä lähtee se valitusaika pyörimään: eli seitsemän päivää plus yksi kuukausi. Seitsemän päivän kuluttua alkaa aika kuluu, ja siinä on sitten kuukausi valitusaikaa. Elikkä tämä on syytä tiedostaa.

Toinen asia valokuituverkoista vielä: Kun valtion palveluita ihmisille tarjotaan tietoverkoissa, niin se valokuiturakentaminen maaseutukuntiin on täysin mahdollista. Kotikuntaa-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

ni se tehtiin kaikkia torppia koskien. Sekään ei pidä paikkaansa, että viimeiseen torppaan ei valokuitua saa. Muuankin ilomantsilainen perhe asui järven niemessä Nuorajärvellä, ja sille perheelle tuli valokuitu. Ainoa ongelma oli viranomaisen, en sano tahallinen, vaan totean, että kummallinen suhtautuminen asiaan, kun sen järven pohjaan laskettavan kaapelin laskulupa piti hakea aluehallintovirastosta ja se kesti kahdeksan kuukautta saada lupa sen piuhan laskemiseen sinne järvenpohjaan. Se tehtiin, ja kyseisessä talossa on nyt nopea laajakaistayhteys, jonka nopeus on, jos haluaa parikymppiä panna enemmän rahaa, yhden gigabitin nopeus sekunnissa. Sillä pystyy kyllä jo vaativakin diplomi-insinööri tai kuka tahansa huippuosaaja vaikka suunnitteluohjelmia pyörittämään. Se antaa mahdottoman hyvää nopeuden, ja palvelut tulevat varmasti.

Sen takia toivon, kun käsittelemme lähiaikoina rakennerahastolakeja, että nyt vihdoin tässä talossa ymmärrettäisiin se, että kun näitä rakennerahastosääntöjä kehitellään ja vietään eteenpäin ministeriössä, ja edustajat vaikuttavat niihin omalla tavallaan, niin saisimme sinne sen vahvan merkinnän, että valokuituverkkojen rakentamiseen näitä EU:n rakennerahastorahoja pitäisi käyttää enemmän. Sen parempaa tasa-arvotehtävää meillä ei tässä maassa ole, kuin että saamme kaikille sen valokuituyhteyden.

Ja syytä muistuttaa niitä henkilöitä, jotka puolustavat langatonta verkkoa: yksikään langaton verkko ei tässä maassa pelaa, ellei linkkien välillä ole valokuituyhteyttä. Tämäkin on syytä muistaa. Jos niiden linkkimastojen välillä ei valokuituyhteyttä ole, niin tämä langaton verkkokaan ei toimi kunnolla. Kannattaa muistaa tämä kokonaisuus. Se on kokonaisuus, ja se on pidettävä meidän aina mielessä.

Toivon, arvoisa puhemies, sitä, että nyt eduskunta ottaa vakavasti tämän viestin siitä, että ne valokuituyhteydet on rakennettava, jos me meinaamme muun maailman tahdissa pysyä mukana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 73/2019 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2019 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 3/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 3/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.14 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia, ja niiden pyrkimyksenä on saada oma lainsäädäntömme vastaamaan paremmin EU-lainsäädäntöä. Esityksessä merkityksellistä on kuitenkin sen vaikutus

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

EU-kansalaisaloitteiden allekirjoitusikään. Nykyisin ikäedellytys, jonka täyttyessä EU-maan kansalainen voi tukea kansalaisaloitetta, perustuu suoraan asetukseen siten, että se on sidottu kansalaisen oikeuteen äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa. Uuden asetuksen mukaan jäsenvaltio voi pitää asiantilan entisellään, mutta silloin myös asetuksen toisen artiklan mukaisesti on mahdollisuus asettaa aloitteen tukemiseen oikeuttavaksi vähimmäisiäksi 16 vuotta. Eli Suomi voisi halutessaan laskea kahdella vuodella ikärajaa, joka oikeuttaa tukemaan EU-kansalaisaloitteita. Suunta on täysin oikea. Suomi on tottunut olemaan kehityksessä maailman ykkönen, mutta nyt tilanne on se, että olemme jäämässä jälkeen. Euroopassa kasvaa uusi sukupolvi, joka haluaa vaikuttaa eikä ainoastaan olla vaikuttamisen kohde. Ilman reagoimista asiaan saattaa käydä niin, että Suomessa tulevaisuudessa 16-vuotiaat voivat allekirjoittaa EU-kansalaisaloitteen mutta eivät saa allekirjoittaa oman maansa kansalaisaloitteita. Tämä tilanne on korjattava.

Arvoisa puhemies! Nuoret meinaavat pudota kelkasta, ja meille näköpiirissä oleva tulevaisuus on huterä. Nuorten on pakko päästä vaikuttamaan yhä enemmän omaan tulevaisuuteensa, koska nuorilla on realistisempi käsitys siitä, kuinka paljon maailma on muuttunut. Mutta ei poliitikko voi vain sanoa nuorelle, että no, yritäs nyt kiinnostua vaikuttamisesta, jos nuorelle ei anneta siihen mahdollisuutta. Toriteltoilla ja kauppakeskuksissa on kerätty valtavasti allekirjoituksia kansalaisaloitteisiin. Näistä paikoista on tullut yhteiskunnallisen keskustelun ja vaikuttamisen areenoita. Lukiolaiset ja amisnuoret ovat pysähtyneet kiinnostuneena utelemaan uusista ehdotuksista vain kuullakseen sanat ”valitettavasti ette voi tätä allekirjoittaa”.

Arvoisa puhemies! Tänään jättämässäni lakialoitteessa ehdotan, että suoraa demokratiata vahvistetaan Suomessa niin, että 16-vuotiaasta lähtien nuorella olisi mahdollisuus allekirjoittaa kansalaisaloite. Tällä muutoksella on vain positiivisia vaikutuksia suomalaisten yhteiskunnalliseen aktivoitumiseen, eikä se olisi pois edustuksellisesta demokratiasta, sillä kansalaisaloitteiden hyväksymisestä päättää joka tapauksessa eduskunta. Toivon, että jokainen kansanedustaja yli puoluerajojen voisi allekirjoittaa tämän lakialoitteen nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Jos tähän saadaan puolueet mukaan, niin seuraavana askeleena voidaan ehdottaa myös kansalaisaloitteen laatimisoikeutta 16-vuotiaille. Uskon, että tällöin voimme saada eduskunnan käsittelyyn paljon enemmän niitä asioita, jotka ovat nuorille erityisen merkityksellisiä. Kun nuoret ovat tämän maan tulevaisuus, niin otetaan heidät myös mukaan siitä päättämiseen. — Kiitos.

16.17 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Kansalaisaloite lisää ja laajentaa ihmisten poliittista osallisuutta. Kansallisesti kansalaisaloite on antanut myös ihmisille mahdollisuuden nostaa poliittiseen keskusteluun tärkeitä kokemiaan aiheita. Kansalaisaloite ja myös kuntalaisaloite antavat äänen erityisesti suomalaisille, jotka eivät muutoin välttämättä osallistu poliittiseen toimintaan taikka edes äänestä. Tulee tilaisuus vaikuttaa. Vuonna 2012 voimaan astunut laki kansalaisaloitteesta onkin demokratian ja poliittisen osallisuuden kannalta keskeinen. Suoran demokratian välineenä se tuo väylän uusille ajatuksille ja herättelee meitä päättäjiä. Olisi väärin ajatella, että viisaus ja vastuu päätöksenteosta olisivat ainoastaan meillä vaaleilla valituilla kansanedustajilla tai kuntapäättäjillä.

Suomalainen kansalaisaloitemalli on kansainvälisesti vertailtuna uniikki ja ihailua herättänyt luomus. Yksi merkittävimmistä ominaisuuksista on se, että aloitteen voi allekirjoittaa sähköisesti. Suomalaista kansalaisaloitemallia on sovellettu esimerkiksi Tanskassa,

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

missä aloite otettiin käyttöön vuonna 2018. Tanskalaisessa mallissa samoja piirteitä edustavat muun muassa parlamentin käsittelyyn oikeuttava 50 000 allekirjoituksen minimimäärä ja allekirjoitusten keräämisaika, joka on puoli vuotta aloitteen jättämisestä. Suomalainen malli on erinomainen, vaikka kehittämistä toki on meilläkin vielä.

Suomalaisilla on myös mahdollisuus jättää tai tukea EU-kansalaisaloitteita, niin kutsuttuja eurooppalaisia kansalaisaloitteita. Aloitteen jättämiseen tarvitaan vähintään seitsemän EU-kansalaista seitsemästä eri maasta. Alaikäraja aloitteen tukemiselle on yhteydessä jäsenvaltioiden asettamaan äänioikeuteen europarlamenttivaaleissa, mikä on suuressa osassa EU-maita 18 vuotta. Jos aloite saa yli miljoona allekirjoitusta ja täyttää jäsenvaltioille asetetut minimirajat, komission on otettava se käsittelyyn.

Nyt käsiteltävä hallituksen esitys muuttaa pitkälti vain teknisiltä osin kansalaisaloitelainsäädäntöä EU:n uutta kansalaisaloiteasetusta vastaavaksi. Lisäksi hallituksen esityksen taustalla on Väestörekisterikeskuksen tehtävien siirtäminen Digi- ja väestötietovirastolle, joka tulee myös huomioida kansalaisaloitelaisissa. Uusi EU-asetus antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden vähimmäisiän laskemiseen 16 vuoteen. Osa jäsenvaltioista on ollut valmis laskemaan EU-kansalaisaloitteen allekirjoitusikärajaa 16 vuoteen. Suomessa ikärajaa mietitään pääministeri Rinteen asettamassa parlamentaarisessa työryhmässä, joka käsittelee laajemmin puoluelain, vaalirahoituslain ja vaalilain kehittämistarpeita. Vihreät ovat puolueena vaatineet jo pitkään äänestysikärajan laskemista ja nuorten osallisuuden lisäämistä. Nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuksien laajentaminen ovat demokratian toimivuuden kannalta äärimmäisen tärkeitä elementtejä. Kannatan siis myös kansalaisaloiteikärajan laskemista. Toivon, että otamme käyttöön keinot lisätä nuorten mahdollisuuksia tuoda oma äänensä kuuluviin.

16.21 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä sekä edustaja Tynkkynen että edustaja Hopsu pitivät mielestäni erinomaiset puheenvuorot. Haluankin korostaa vielä Tynkkynen huomioita kansalaisaloitteeseen liittyen ja oikeastaan näihin ikäarvoihin vielä. Nimittäin pidän itsekkin tätä kansalaisaloitteen ikärajaa sellaisena, joka voisi olla kaikkein helpoin tapa mahdollistaa nuorten osallistuminen aivan oikeaan politiikkaan. Nythän meillä on valtuustoissa kaikenlaista muuta puuhastelua, ja osallistumista kehitetään kaiken aikaa, mutta pitäisin ihan perusteltuna, että kansalaisaloitteiden alaikärajaa pudotettaisiin. Se olisi sellainen helppo ensi askel nuorille ottaa osaa ja ottaa kantaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Nythän meillä on keskusteltu äänestysikärajasta, mutta en välttämättä ihan siihen vielä olisi valmis, mutta kansalaisaloitteiden osalta kannatan ehdottomasti, että tätä ikärajaa voitaisiin tarkastella sekä niiden kannattamisen näkökulmasta että myös laatimisen näkökulmasta. Tämä olisi varmaan sellainen helpoin tapa nähdä myös, mihin tämä kehitys johtaa ja sitten myöhemmin harkita tätä äänestysikärajaa, jos se on enää tarpeellista, kun tässä avautuisi vallan uusi vaikutuskanava.

16.22 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on tässä keskustelussa nyt kansalaisaloiteinstituution pieni korjausesitys. Itse kansalaisaloitteista tässä on käyty hyvää keskustelua, ja meillä on tänäkin päivänä ollut yksi kansalaisaloite, jonka käsittely jäi osittain kesken. Aloite liittyi ilotulitteisiin, mikä kertoo siitä, että kansalaisaloitteella voidaan nostaa merkittäviä asioita esille. Kun seurasin sitä keskustelua, mikä tänään tässä salissa käytiin, niin merkittävä osa käytetyistä puheenvuoroista oli vahvasti, yli puoluerajojen sillä

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

kannalla, että tämän tyyppinen ilotulitteiden käytön rajoittaminen olisi järkevää. Otin vain sen esimerkkinä siitä, että kansalaisaloitteiden kautta tähän saliin tulee keskusteluun ja päätöksentekoon selkeästi sellaisia avauksia, joilla on merkitystä, ja koemme sen tärkeäksi. Harmi vain, että en päässyt puhumaan silloin siitä asiasta. Ilmaisen tässä nyt myöskin kannatukseni sille kansalaisaloitteelle.

Arvoisa puhemies! Itse tämä kansalaisaloiteinstituutio, joka on 2000-luvun lapsia poliittisissa järjestelmissämme, tuli tietysti Euroopan unionin piiriin — tässä viitattiinkin jo tähän miljoona allekirjoitusta vaativaan kansalaisaloitteeseen Euroopan unionin tasolla — sen konventtiprosessin tuloksena silloin 2003 ja sittemmin Euroopan unionin perussopimuksiin. Sen peruahan sitten ovat nämä kansalaisaloitekäytännöt eri maissa, kun niitä on lähdetty myöskin kansalliseen lainsäädäntöön mukaan ottamaan.

Tämä kansalaisaloite on tärkeä, edustuksellista demokratiaa täydentävä instituutio. Se on suoran demokratian yksi tapa, ja se on yhä selkeästi kehittymässä. Olen aivan vakuutunut, että pidemmässä juoksussa tämän aloitekäytännön luonne tullaan ymmärtämään hyvinkin tärkeänä osana demokraattista päätöksentekojärjestelmää.

Täällä oli edustaja Tynkkysen ehdotus ja avaus siitä, että alaikärajaa alennettaisiin 18 vuodesta, joka on meillä äänioikeusikä, niiden henkilöiden osalta, jotka voisivat allekirjoittaa tämän kansalaisaloitteen. Minustakin se avaus on harkitsemisen arvoinen, ihan pelkäämään sen vuoksi, että nuoret yleensä ovat niin sanottuja yhden asian ihmisiä. He kokevat yhden ison asian keskeisenä, joka sitten kasvattaa siitä nuoresta myöskin laajemmin yhteiskunnallisen vaikuttajan, kun sen asian yhteydet sitten muuhun yhteisöllisyyteen aukeavat. Tässä suhteessa tämä ajatus, että he voisivat osallistua kansalaisaloitteen kautta aloitteellisesti päätöksentekoon, yhteiskunnallisiin asioihin, on aika luonteva tapa kasvaa osaksi tätä yhteiskunnan päätöksentekojärjestelmää, minkä tämä demokraattinen järjestelmä mahdollistaa, silti puuttumatta varsinaiseen äänestysikään, joka voisi säilyä 18 vuotena. Eli pidän harkitsemisen arvoisena tuota ajatusta.

Sen lisäksi, että tehdään tällaisia pieniä hienosäätöjä niin kuin tämä muutos, joka nyt tässä tapahtuu, tässä kansalaisaloiteinstituutiossa olisi hyvä huomioida kaksi kehittämisen arvoista asiaa. Ensimmäinen asia on: Tämän edustuksellisen demokratian päätöksentekoon keskeisesti vaikuttava toimija on neljäs valtiomahti eli valtamedia. Valtamedian rooli on näissä kansalaisaloitteissa niin suuri, että jotkut ovat sanoneetkin, että ne ovat media-aloitteita. Sellaisella kansalaisaloitteella, joka saa median huomion, on läpimenomahdollisuudet. Jos ei sitä huomiota saa, kansalaisaloite ei tahdo tulla tietoisuuteen, sana ei tahdo kulkea riittävästi, ja sen seurauksena on sitten se, että aloite ei kannakaan, vaikka se sisällöllisesti voisi sen tarjotakin.

Tässä on myöskin hieman tätä ikäsyryjäelementtiä, johon viittasin aikaisemmin. Niin kauan kuin aloitejärjestelmä toimii digitaalisesti, niin kuin meidän aloitejärjestelmämme toimii valtaosaltaan digitaalisesti, aloitteet, jotka koskevat nuoria ihmisiä, jotka liikkuvat digimaailmassa helpommin, saavat nopeammin kannatusta kuin esimerkiksi aloitteet, jotka selkeästi suuntautuvat ikäihmisten asioihin, jolloin käsin kerääminen on se ainoa konsti saada kunnolla kerättyä. Tässä on myöskin tämän tapainen ongelma olemassa, mikä kannattaa tietysti myöskin huomioida tai ainakin rekisteröidä, että myöskin tarjottaisiin ikäihmisille paremmin tilaa osallistua näihin kansalaisaloitteisiin. Median rooli on ratkaisevan tärkeä, se tulee tunnistaa.

Ne, jotka ovat kansalaisaloitteita koonneet tai olleet mukana niitä kokoamassa, tietävät, että tämä 50 000 allekirjoituksen raja on tosi suuri. Se on tosi suuri. On uskomattoman suu-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

ri ponnistus saada 50 000 allekirjoitusta, ellei saa valtamedian julkisuutta siihen taakse, mikä nostaa hetkessä sitten sen kannatusten määrän. Ilman sitä se on todella iso ponnistus.

Arvoisa puhemies! Itse olisin pohdittamassa sitä vaihtoehtoa, että tämä instituutio voisi olla joustavampi luonteeltaan sikäli, [Arto Satonen: Ei!] — kyllä — että 50 000 nimeä tarvitsee, että se on lakialoite. Ajatellaan esimerkiksi 10 000 nimen keräämistä — takaan teille, että sekin on iso asia. 10 000 nimen kerääminen voisi johtaa saman tyyppiseen aloitteellisuuteen kuin meillä eduskunnassa tehtävät kirjalliset kysymykset, joihin valtioneuvosto eli ministeri joutuu vastaamaan kirjallisesti. Siinä voisi olla merkitystä — kun 10 000:kin nimen kerääminen on suuri ponnistus, niin siinä olisi se mieli, että kun ne saa, saa joka tapauksessa ministerin kautta vastauksen ja sitä kautta julkiseen keskusteluun sen aloitteen. Se sitten saattaa poikia jatkossa enemmänkin mahdollisuuksia. Eli tällaista ajatusta itse kantaisin mielessäni ja olisin valmis vaikka tekemään lakialoitteen tästä asiasta.

16.29 Arto Satonen kok: Arvoisa rouva puhemies! En malta olla kanssa muutamaa sanaa sanomatta edustaja Kiljusen innoittamana. Olen hänen kanssaan osittain samaa mieltä ja osittain eri mieltä.

Ensinnäkään en missään nimessä pidä tätä 50 000 allekirjoituksen rajaa liian matalana vaan ehkä pikemminkin päinvastoin. Näitä kansalaisaloitteita on kyllä tullut hyvin paljon viime aikoina, ja nyt sitten se on tietysti sinänsä tärkeää, että kansalaisilta tulee se ilmaisu. Se on vahva ilmaisu, kun se 50 000 nimeä tulee. Jokainen asia pitää täällä käsitellä, mutta on myöskin niin, että osa näistä aloitteista on kyllä myöskin tällaisia niin kuin budjettialoitteen tyyppisiä. Silloin tietysti herää kysymys, että onko se sitten sen kansalaisaloitteen lähtökohta, koska sitten taas, jos me vaikka puutumme dieselöljyn hintaan, niin jokainen ymmärtää sen, että semmoiset asiat päätetään osana esimerkiksi valtion budjettia, jolloin ikään kuin yksittäisestä asiasta päätöksen tekeminen kansalaisaloitteen pohjalta on aika haasteellista. Tämä ei tarkoita sitä, että olisin mitenkään innokas dieselperon puolustaja — varsinkaan, koska itsekin ajan dieselautolla. Vakavasti puhuen tarkoitan siis sitä, että näitten kansalaisaloitteiden, jotta ne toimisivat, pitäisi koskea sellaisia asioita, jotka ovat ikään kuin lainsäädäntöön liittyviä, ehkä arvopohjaisia kysymyksiä — sellaisia, jotka voidaan sitten myöskin eduskunnassa hyväksyä ottamatta ihan koko valtion budjetin perspektiiviä huomioon.

Sitten toinen kysymys, ja siinä olen edustaja Kiljusen kanssa täysin samaa mieltä, että se on juuri näin, että jos asia nousee mediassa suureksi, niin silloin se saa näkyvyyttä ja saatetaan johtaa johonkin, mutta tämä sama ilmiö koskee kyllä myös kansanedustajien tekemiä lakialoitteita. Täällä on aika monta sellaista lakialoitetta, jotka eduskunnan enemmistö on aikoinaan jättänyt ja jotka eivät välttämättä silti ole johtaneet mihinkään. Tänäpä tullaan käsittelemään edustaja Juvosen lakialoitetta omaishoitajien hoitovapaaseen tai saattohoitoon liittyen. Tein itse siitä aikoinaan lakialoitteen, joka itse asiassa johti loppujen lopuksi jopa lain muuttumiseen. Sillä oli erittäin vahva eduskunnan tahto, mutta asia oli varsin vähän mediassa esillä, ja siitä on seurannut se, että vaikka laki on jo voimassakin, niin suuri osa ihmisistä ei edes tiedä, että se on olemassa, ja sen takia käyttö on ollut vähäistä. Eli kyllä se on realiteetti. Tai toisena esimerkkinä muistan sen, kun täällä keskusteltiin perintöveron pienentämisestä. Siitä jätettiin useita lakialoitteita, toimenpidealoitteita ja muita, [Puhemies koputtaa] ja loppujen lopuksi seurauksena oli vasta sitten, kun iso media siihen tarttui, [Puhemies koputtaa] että asialle jotain tapahtui. [Puhemies koputtaa] Eli tämä on ikään

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

kuin realiteetti, että median kiinnostuksella on huomattava merkitys siihen, miten asiat etenevät.

16.32 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olen edustaja Satosen kanssa eri mieltä ja samaa mieltä. Erityisesti nyt haluaisin korostaa sitä, että toivoisin, että en ymmärtänyt oikein, mitä edustaja Satonen sanoi. Jäi hieman sellainen sävy, että te vähätelitte kansalaisaloiteinstituutiota vähän siinä muodossa, että niitähän tulee ihan solkenaan tänne ja meillä on valtava määrä niitä käsitellä. Kyllä, niitä tulee aika paljon, niin vaativaa kuin se kansalaisaloitteiden allekirjoitusmäärien saaminen onkin, mutta en silti vähättelisi tätä olenkaan, vaikka ne olisivat budjettialoitetyyppejä. Eivät ne johda sinänsä lainsäädäntöön. Kyllä eduskunta ne käsittelee, ja me olemme fiksua siinä, että jos se on budjettialoitetyypinen, jos se ikään kuin olisi johtamassa johonkin, niin kyllä me osaamme sen sitten sinne budjettiinkin rakentaa, joko lisätalousarvioon tai sitten suoraan budjettiin. En minä yhtään aliarvioisi näitä kansalaisaloitteita enkä pitäisi suurena sitä määrääkään. Hallituksen esityksiä täällä on todella solkenaan, niin kuin pitääkin olla. Tämä onkin tämän talon tehtävä, säätää lakeja. Kyllä me keitämme ne muutamat kansalaisalotteet ja niiden kautta käytävän keskustelun.

Sen sijaan olisin ehdottomasti muistuttamassa edustaja Satoselle — ja nyt puhuu kokemusasiantuntija: 50 000 allekirjoituksen kerääminen on hurjan suuri työ. Se on hurjan suuri työ, erityisesti jos se tehdään käsin. Jos se digin kautta saa räjähdysmäisen julkisuuden, niin silloin se on eri juttu, mutta jos sitä kerätään tosissaan, niin kuin useimmat kansalaisjärjestöt ja ihmiset tekevät, se on valtava, valtava työmäärä. Ja jos pystyy sen 50 000 saamaan, niin se on hienoa, ja että se tulee varsinaisena lakialotteena käsiteltäväksi. Mutta toistan sen idean, että 10 000:kin on valtava määrä, ja kun sen saa kerättyä, niin sillä saisi kuitenkin asian poliittiseen keskusteluun vähintään sitä kautta, että valtioneuvosto joutuisi — ministeri joutuisi — ottamaan kantaa.

16.34 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Itse koen myös niin, että me kansanedustajat olemme velvollisia tuomaan poliittiseen keskusteluun asioita. Voimme tehdä tiedotteita ja ottaa niitä täällä puheeksi. Siihen ei tarvitse välttämättä kymmentätuhatta nimeä, vaan meistä jokainen voi käyttää sitä puheoikeutta.

Enemmän olen itse asiassa huolissani siitä, kun kansalaisilta kuulee usein, että eiväthän ne kansalaisalotteet mihinkään johda, että siellä ne salissa puhuvat eikä sitten tapahdu mitään. Sehän on kuitenkin ehkä se ongelma siinä, että jos joutuu tekemään valmiit pykälät, niin se on tosi vaivalloinen työ. Jos ajatellaan, miten esimerkiksi ministeriössä laki valmistellaan, niin siellä on kuulemisia, ammattilaisia hieromassa pykälä ja niitä moneen kertaan katsotaan, ja sitten ne tulevat vielä eduskunnan valiokuntakäsittelyyn. Kun kansalaisaloite tulee tänne meille eduskuntaan, se tulee meille valiokuntaan, eikä meillä ole semmoista koneistoa ja mahdollisuutta valiokunnassa tehdä sitä lainsäädäntöä ja sitä selvitystyötä samanlaisesti kuin tuolla ministeriön puolella. Se johtaa usein siihen, että se laki ei ehkä sellaisenaan ole toteutettavissa, vaan asiantuntijat tulevat sitten kertomaan valiokuntaan, että hyvä ajatus mutta tämä ei tällaisenaan voi tulla toimeenpantavaksi. Eduskunnan mahdollisuus on silloin todeta, että kansalaisaloite hylätään mutta toivotaan tai jopa edellytetään, että hallitus ryhtyy lainsäädännön valmisteluun. Se saattaa kestää vaikka kuinka kauan, ja sitten tulee kansalaisille sellainen tunne, että se ei johtanut mihinkään, vaikka se itse asiassa johti.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Olen edustaja Satosen kanssa samaa mieltä siinä, että olisi hyvä, kun tulisi enemmän semmoisia periaatteellisia asioita, vaikkapa ”kannatan jotain asiaa”, ”en kannata”, ja sitten täältä mitattaisiin se tahtotila. Voitaisiin ajatella jopa niin, että pantaisiin siihen joku määräaika, niin että tässä tietyssä ajassa on tultava ministeriöltä joku vastaus, mitä tälle tehdään vai aikooko tämä hallitus tehdä yhtään mitään. [Kimmo Kiljunen: Aikoo tehdä!] — No, en ota kantaa juuri tähän kyseiseen hallitukseen, joka ei varmasti välttämättä aina tee sellaisia asioita kuin itse toivoisin, mutta se on eri keskustelu. — Tämä olisi esimerkiksi hyvä sen asian eteenpäinviemiseksi.

Lakialoitteiden osalta on hyvä muistaa, että jos sata kansanedustajaa allekirjoittaa lakialoitteen, niin siellä on yleensä yhteensä satojatuhansia ääniä takana. [Arto Satonen: Kyllä!] Sitäkin voisi miettiä, olisiko meillä mahdollisuutta sitä virallista sääntöä niin sanotusti muuttaa, niin että otettaisiin asia käsittelyyn valiokunnissa, jos on vähemmän edustajia sen takana.

Esimerkiksi itse sain hyviä keskusteluja, kun tein lakialoitteen eläimiin seksuaalisesti sekaantumisen rangaistavuudesta. Sitä ei ollut oikein kehdattu käsitellä, mutta sen jälkeen se tuli tuonne eläinten hyvinvointilain luonnokseen, joka kyllä tällä hetkellä makaa. Olen ajatellut uusia tämän lakialoitteen ja pyydänkin ihmisiä tutustumaan siihen aiheeseen. Pian tuon sen allekirjoitettavaksi.

16.37 Arto Satonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvää, periaatteellista keskustelua näistä kansalaisaloitteista. Edustaja Merellä oli erinomainen pointti siitä, että jos on täältä kerännyt yli 100 kansanedustajalta allekirjoituksen, niin kyllä sekin aikamoinen määrä ihmisiä siinä jo takana on. Vaikka en toki kuvittele niin, että esimerkiksi kaikki minua tai ketään muutakaan äänestäneet olisivat kaikista asioista samaa mieltä keskenään, eli sitä ei ihan tietysti voi yksi yhteen laskea, mutta totta kai sillä on valtava voima takana. Mutta ehkä tämä kiteytyy... Siinä haluan korjata edustaja Kiljusen puheenvuoroa, että missään nimessä en väheksy näitä kansalaisaloitteita. Pikemminkin saattaisi olla niin, että jos tämä rima olisi vielä korkeammalla, niin näitten arvostus olisi vielä vahvempaa.

Eli kyse on ehkä siitä, mitä me tällä kansalaisaloitteella haemme. Jos minä olen ymmärtänyt oikein, edustaja Kiljusen idea tästä 10 000:sta, joka vastaisi kirjallista kysymystä, on se, että silloin kyse on ehkä sellaisesta asiasta, joka saattaa olla jollekin kohtuullisen pienelle kansanryhmälle erittäin tärkeäkin asia, mutta ei laaja-alaisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa oleva asia. Sillä on tietysti oma pointtinsa, mutta esimerkiksi tällaisissa tilanteissa minä luulen, että meillä on kyllä muitakin tapoja siihen asiaan paneutua kuin kansalaisaloite. Mutta en minä nyt sitä tietenkään huonona pidä, jos tänne vaikka tulisi kansalaisaloite keliakiakorvauksen palauttamisesta esimerkiksi, jota tässä nyt yritetään vaihtoehtobudjetin kauttakin järjestää. Tämä on ikään kuin yksi tämäntyyppinen esimerkki.

Mutta sitten, jos ja kun tämä rima on korkealla, niin ei se 50 000 ole mikään mahdoton määrä kerätä nimiä sellaisiin asioihin, jotka oikeasti kansalaisia laajalti kiinnostavat. Sitä en usko, että se on mikään mahdoton. [Kimmo Kiljunen: Se on erittäin vaikeaa!] Toki on myöskin niin, että silloin se kiinnostaa varmaan mediaa ja muuta. Meillä on esimerkkejä kansalaisaloitteista, jotka ovat muutamassa viikossa keränneet tämän 50 000 hyvinkin nopeasti, ovat keränneet 100 000:kin. Eli kyllä, jos asia on riittävän painava ja se on riittävän laajalti tässä yhteiskunnassa poliittisen keskustelun kohteena, ja itse asiassa juuri sellaiset ovat niitä asioita, joiden pitäisi mielestäni tullakin kansalaisaloitteen kautta tänne päätettäviksi. Eli kyllä tässäkin oma ajatuksensa on, minkä takia tämä raja on juuri tähän kohtaan

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

laitettu. Ja se on myöskin niin, että jos sen rajan kovin moni ylittää, niin silloin sillä ei ole painoa yhtä paljon kuin silloin, jos on vain muutama vuodessa, joka tämän rajan ylittää, että tässäkin on oma logiikkansa.

16.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Muutama huomio tähän kansalaisaloiteasiaan yleisemminkin. Eli ensinnäkin epäilisin, että jos joku asia on 10 000 ihmiselle niin tärkeä ja mielenkiintoinen, että he olisivat valmiita allekirjoittamaan tällaisen kysymysaloitteen, niin epäilemättä he pystyvät myös vaikuttamaan valitsemiinsa, äänestämiinsä kansanedustajiin niin, että kansanedustaja tekisi sellaisen kysymyksen. Se on kuitenkin ensisijainen tapa edustaa kansaa edustuksellisessa demokratiassa.

Toisenakin se, että aloitehan ei tarkoita sitä, että asia menee esitetyssä muodossa läpi, vaan se tarkoittaa sitä, että asia käsitellään. Jos nyt vähän karrikoidaan, niin on mahdollista, että 50 000 henkilöä kannattaa jotain asiaa mutta sitten 4 miljoonaa vastustaa. Vaikka esimerkki onkin karikoitu, niin ymmärrätte kaikki, mitä tarkoitan. Eli kaikilla kansalaisaloitteilla, jotka tulevat eduskuntaan käsittelyyn, ei suinkaan ole kansan enemmistön tukea takanaan. Voi olla toisinkin.

Ylipäänsäkin tätä kansalaisaloiteinstituutiota pitäisi kehittää mielestäni sellaiseen suuntaan, että kansalaisaloite olisi viesti meille poliitikoille, mitä meidän pitäisi tehdä, mikä on se tahtotila, mihin suuntaan laaja joukko kansalaisia haluaa asioita edistää. Eli nyt kun tässä on näitä muotovaatimuksia lainsäädännöstä, niin monesti se kansalaisaloitteen hyvä idea hukkuu niihin muotovaatimuksiin. Sitten kun tänne tulee sellaisia muotovaatimukset täyttäviä esityksiä perusteluineen päivineen, melkein kuin ne olisivat hallituksen esityksiä, niin monesti kysymys ei olekaan kansalaisaloitteesta vaan kansalaisjärjestöaloitteesta. Eli kansalaisjärjestöt, joilla on aivan toisenlainen resurssi laatia juridisesti toimivia lakiesityksiä, markkinoida niitä, saada ne mediaan, tuovat tänne asioita lainsäädäntöprosessin ohitse, pahimmassa tapauksessa jopa hallituspuolueiden poliitikkojen tukemina. Tämä tuskin on kansalaisaloitejärjestelmän tarkoitus, vaan kysymys on enemmän siitä, että pitäisi pysyä tuomaan se tavallisen kansalaisen huoli asioista, jotka eivät etene perinteisten poliittisten kanavien kautta.

16.42 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Täällä voi näköjään puhua hyvin laajasti kansalaisaloitteista. Olin silloin, kun täällä kansalaisaloitelaki säädettiin, eduskunnan perustuslakivaliokunnan jäsen, ja siellä pohdittiin kovasti sitä, mikä pitäisi olla tämä vähimmäisallekirjoittajamäärä, ja sitten päädyttiin tähän 50 000:een, mitä pidettiin käytännössä lähes mahdottomana, ja kuviteltiin, että tästä tulee hyvinkin raskas yhteiskunnallinen instrumentti, kun näin korkea vaatimus asetetaan. Täällä on joku katsonut, että se ei ole kovin olennainen seikka, kuinka paljon on allekirjoittajia. Vaikka sitä nostettaisiin 100 000:een, niin niitä tulisi varmaan ihan yhtä hyvin 100 000 kuin 50 000. [Kimmo Kiljunen: Ei tule!] — No, ei nyt ihan, totta kai matematiikka sen verran toimii. — Mutta kuitenkin niitä tuli runsaasti tänne, ja siinä mielessä tämä ei ole kovin olennainen kysymys. Tämä 50 000 on varmaan ihan kohdallaan.

16.43 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun katsoin tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, niin tämän asian osalta varmaan asiat etenevät tässä eurooppalaisessa kokonaisuudessa ihan hyvin, mutta vähän aikakirjoihin kanssa muistijälkeä ajattelin sanoa.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Sain olla myös oman ryhmäni edustajana, oman ryhmäni työvaliokunnan jäsenenä silloin 2011 lausumassa sosiaalidemokraattien näkökulmaa tähän kansalaisaloitteen käyttöönottoon, joka sitten otettiin käyttöön vuonna 12. Niin kuin tässä joku kollega sanoi, niin silloin oli kyllä mielikuvissa, että tämä 50 000:n raja on niin korkea, että koskapa ensimmäinen aloite tulee. Ja se kesti vuoden. Vuonna 2013 keväällä, kevättälvella tuli ensimmäinen kansalaisaloite, joka oli täyttänyt tämän 50 000:n rajan. Se 50 000:n raja on noin reilun prosentin äänioikeutetuista.

Tietenkin voidaan arvioida tänä päivänä, onko tuo raja liian korkealla tai liian matalalla, en siihen niinkään ota kantaa, mutta otan kantaa siihen sisällön rakentamiseen. Olen samaa mieltä kuin edustaja Mäkelä tuossa aikaisemmin. Hallintovaliokunnassa viime kaudella huomasin tilanteen, jossa sinänsä hyvää tarkoittava kansalaisaloite ja lakiehdotus törmäsivät tämmöisiin muutoseikkoihin ja teknisiin kysymyksiin. Olisikin meiltä lainsäätäjiltä ihan perusteltua vielä kerran käydä läpi, onko tämä kansalaisaloitejärjestelmä tosiasiallisesti kuitenkaan kanava, jossa sen tavallisen suomalaisen kansalaisen, joka kokee jonkun asian tärkeäksi, kannattaa nostaa se yhteiskunnalliseen keskusteluun, onko tämä järjestelmänä toimiva. Hallinnollisiin yksityiskohtiin, vaikka lainsäätämisyjärjestykseen, liittyvän avun ja neuvonannon antaminen kansalaisaloitetta laativalle ihmiselle voisi olla yksi keino, jolla varmistettaisiin, että kansalaisella olisi tosiasiallisesti keinot tehdä sellaisia aloitteita, jotka teknisestikin menevät täällä eduskunnassa läpi. Joten tätä järjestelmää on kyllä varmasti syytä kehittää ja saada ehkä kansalaisaloitteen hienosta ajatuksesta enemmän irti. Ei pelkkää kansalaisaloitteiden määrää pidä tuijottaa vaan ennen kaikkea niiden laatua ja sisältöä.

16.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Pohdiskeluihin siitä, että kansalaisaloiteinstituutiota voisi kehittää niin, että se tulee suoraksi lakialoitteeksi: itse olen ymmärtänyt sen tällä tavalla, että kansalaisaloitteen ei tarvitse olla lain muodossa sinänsä, vaan se on avaus eduskunnalle siitä, että pystyisikö tuosta temasta tekemään lainmuutoksen, että se teema toteutuu.

Haluaisin edustaja Karille sanoa sen, että me saamme — mutta usein kansalaiset eivät sitä välttämättä tiedä, ja siinä edustaja Kari on oikeassa — oikeusministeriöstä apua siihen, että jos se lain formulointi halutaan tehdä, niin oikeusministeriössä on ne ihmiset kansalaisaloitepuolelta, jotka säätelevät ja hallitsevat sitä, ja siihen pystytään sitten antamaan laillista neuvontaa myöskin, eli se on kyllä mahdollista.

Sen sijaan tässä oli jonkinlaista ei nyt vastakkainasettelua mutta hieman niin kuin pohdiskelua siitä, mikä määrä allekirjoituksia tarvittaisiin, minkä tyyppinen lopputulema siitä voisi olla — viittasin tähän 10 000:een, 50 000:een allekirjoitukseen ja niin edelleen. Onhan meillä: Muistaakseni edustaja Mäkelä sanoi, että jos joku on 10 000 nimeä keräämässä, niin siinä voisi toimia myöskin kansanedustajien kautta tai muuten. Luonnollisesti on, meillä on edustuksellisen demokratian instituutio eli me olemme korkeimmassa päätöksentekoaikavälissä eduskunnassa. Meillä on mahdollisuus tehdä kirjallinen kysymys, jos kansalaiset sitä pyytävät, kansalaisjärjestöt pyytävät, kuka tahansa pyytää tai itse haluamme saada tietoa. Me saamme siihen vastauksia. Meillä on oikeus myöskin tehdä lakialoite, ei siihen tarvita kansalaisaloitetta. Kansalaiset voivat lähestyä meitä. Meillä on myöskin oikeus, tämä muotoilu, että jos 50 000 allekirjoitusta on, niin sitten se on käsiteltävä myöskin eduskunnassa kuin ei nyt hallituksen esitys mutta sillä vakavuudella kuin se olisi hallituksen esitys. Se on se lähtökohta, ja ne käsitellään täällä kansalaisaloitetyyppisenä.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Meillä on myöskin se sadan kansanedustajan rajan ylittäminen lakialoitteessa, jolloin se pitäisi käsitellä myöskin eduskunnan valiokunnassa, kuten hallituksen esitys, niin että ministeriö antaa siitä lausuntonsa.

Minä voin sanoa, arvoisa puhemies, että omalla kohdallani tässä on juhlapäivä juuri tänään tällä hetkellä. Tässä on hetki sitten koottu pysäköintivirhemaksuihin liittyvä lakialoite, jolla ne yritetään saada kuosiin. Puhemies voi onnitella, minulla on 100 allekirjoitusta. Ja voin senkin kertoa, että se on valtava työ. Se on valtava työ. [Arto Satonen: Se on totta!] Ei se niin vain onnistu tässä. Sen takia kannattaa arvostaa 50 000:ta allekirjoitusta kansalaisaloitteessa, myöskin sadan allekirjoituksen saamista tästä salista aloitteelle, joka menee puoluerajojen ylitse, jolloin sille täytyisi olla se merkitys.

Mutta kun meillä on myöskin pienempi muoto eli kirjallisen kysymyksen tekeminen — ministeriltä vastaus — niin miksemme myöskin kansalaisille sitä mahdollista. Tämä on se minun ajatukseni. Nämä eivät ole ristiriidassa toisiinsa nähden, vaan edustuksellinen demokratia ja suora demokratia täydentävät toisiaan.

16.48 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä käydään hyvää keskustelua kansalaisaloitteesta. Kansalaisaloite on erittäin tärkeä kansalaisille, jotta he saavat äänensä kuuluviin eduskunnassa ja voivat tuoda meille sitä viestiä, mikä on kansalaisille tärkeää.

Mutta yhtä tärkeitä ovat kansanedustajien tekemät lakialoitteet. Joskus olen miettinyt sitä, minkä takia kansanedustajien tekemät lakialoitteet ovat huonommassa asemassa kuin kansalaisaloite. Eli jotta lakialoite täällä etenisi edes ministeriöön asti, josta saisi lausunnon, se vaatii yli sadan kansanedustajan allekirjoituksen. Olisi erittäin tärkeää, että myös vähäisemmällä allekirjoitusmäärällä tämä olisi mahdollista, koska täällä on erittäin tärkeitä asioita käsittelyssä.

Olen itse tehnyt monena eduskuntakautena muun muassa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista lakialoitteen, joka on kerännyt sen yli sata allekirjoitusta. Mutta kun sitten saapui kansalaisaloite samaan aiheeseen liittyen, ne kulkivat sitten yhdessä ja etenivät sillä tavalla.

Pohjoismaiden neuvostossa olin jäsenenä viime kaudella ja sain siellä esitellä tätä suomalaista kansalaisaloitejärjestelmää, jota toki ihailtiin tavallaan siinä, että on hienoa, että ihmiset voivat osallistua demokratiaan tuomalla ajatuksia ja tärkeitä nostoja. Tulisiko meillä olla Pohjoismaiden välillä tällainen yhteinen kansalaisaloitejärjestelmä, ja millä tavalla voisimme Pohjoismaiden sisällä myös kehittää demokratian toteutumista?

Sadan allekirjoituksen kerääminen lakialoitteeseen on äärettömän iso urakka, ja olisi kyllä tärkeää myös, että valiokunnissa sitten käsiteltäisiin näitä kansanedustajien tekemiä lakialoitteita, koska näin myös meidän äänestäjämme ja kansalaiset toivovat ja aina odottavat, että kun hyviä ideoita lähtee eteenpäin, ne myös käytäisiin läpi. Mutta monesti käy niin, että sadankin edustajan allekirjoittama lakialoite jää sitten ministeriön lausunnon jälkeen sinne mappi ö:hön, että se ei etene, mutta kansalaisaloite kuitenkin tulee aina tänne saliin keskusteltavaksi. Elikkä se on erittäin tärkeätä, että se käsitellään valiokunnassa ja sitten tulee vielä tänne saliin keskusteltavaksi, ja silloin se kansalaisaloitteen kaari sulkeutuu.

16.51 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Tynkkynen aiemmin esitteli lakialoitettaan toisen puheen yhteydessä, ja siinähan tämän kansalaisaloitteen allekirjoituksen ikäraja oli tiputettu 16 vuoteen, ja kun tässä edustaja Kivirantakin mietti

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

tätä määrää, niin jos näin tehtäisiin, niin tietenkin tämä määrä varmasti pitäisi myös kasvattaa siitä 50 000:sta johonkin enempään, jos tämä aktivoisi nuoria enemmän.

Mutta edustaja Juvonen kiinnittää mielestäni erittäin tärkeään asiaan huomiota. Mehän keskustelemme pääsääntöisesti yleisellä tasolla kansalaisaloitteesta tai vaikka näistä allekirjoittajamääristä ja niin edelleen, mutta on oikea huoli, minkälainen teho on niin kansalaisaloitteella kuin lakialoitteellakin, ja heittäisin pohdittavaksi seuraavan ajatuksen: Esimerkiksi Yhdysvalloissa näitä lakihankkeita viedään eteenpäin vaalien yhteydessä. Siellä samassa yhteydessä, missä äänestetään vaikka omaa edustajaa kongressiin, saatetaan äänestää vaikka jonkin tiehankkeen rahoituksesta. Siellä on erittäin paljon tavallaan asiaa samassa yhteydessä, [Arto Satosen välihuuto] ja nämä kansalaisaloitteet ja lakialoitteet voisivat olla sellaisia, joita voisi tässä yhteydessä sitten samalla hyödyntää ja käyttää hyväksi, ja jotka mahdollisesti sitten johtaisivat myös toimenpiteisiin. Tietenkin näissä sitten pitäisi alustavasti valmistelu hoitaa niin hyvin, että näitä asetettaisiin vastakkain ja tavallaan vain parhaat ehdotukset sitten olisivat ylipäättään mahdollisia. Koska muutenhan kuka tahansa osaa osoittaa määrärahaa johonkin tiettyyn hankkeeseen, mutta että ne ovat talouspoliittisesti perusteltuja ja mahtuvat raamiin ja niin edelleen, niin tässä on tietenkin aika paljonkin teknistä sovellettavaa. Mutta se voisi olla yksi sellainen. Joka tapauksessa ihmiset ovat hyvin aktiivisia niin presidentinvaaleissa kuin eduskuntavaaleissakin, niin miksi emme samassa yhteydessä ottaisi sitten kantaa myös muihin asioihin. Ehkä tämä kansalaisaloite sopisi siihen tilanteeseen kaikkein parhaiten.

16.53 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Jos oikein muistan, niin tämä yksi kansalaisaloite, joka törmäsi tällaisiin teknisluontoisiin ongelmiin, liittyy ampuma-aselakiin. Tällainen muistikuva minulla on — jos kollegoja on siitä valiokunnasta, niin varmaan muistavat myös. Että näitä teknisiäkin ongelmia on.

En itse ainakaan haluaisi myöskään verrata näitä kansanedustajien lakialoitteita ikään kuin toiminnallisesti kansalaisaloitteeseen. Molemmille pitää antaa ikään kuin oma arvonsa, ja sen arvon tietenkin pitää olla korkea. Erityisesti tässä kansalaisaloiteasiassa pitäisi pystyä varmistamaan, että kansalaisaloitteen laatijalla on tosiasialliset mahdollisuudet tehdä sellaista kansalaisaloitelaadinnan teknistä osaa, joka sitten eduskunnassa ei törmää joihinkin teknisiin muutoseikkoihin.

Mutta tästä sadan kansanedustajan lakialoiterajasta: Käsittääkseni eduskunnassa ei kuitenkaan ole mitään vakiintunutta sääntöä tälle sadan rajalle niin, että se saisi asiallisemman käsittelyn kuin lakialoitteet, jotka on pienemmällä määrällä kirjoitettu. [Arto Satosen välihuuto] Pitäisinkin ihan tarpeellisena — joskaan en halua laajentaa keskustelua nyt lakialoitteeseen, mutta sanon kuitenkin — ja tärkeänä, että lakialoitteet allekirjoitusmäärästä riippumatta saisivat aina jonkunlaisen huomion. Meillä eduskunnassa liian usein lakialoitteet ovat pöydällä piipahtamassa ja eivät ikään kuin synnytä sitten laajempaa poliittista keskustelua. Salikeskustelussa illalla kyllä saa huomion, mutta sitten kun arki koittaa ja asia saapuu valiokuntaan, niin asia usein hautautuu meidän omiin prosesseihimme.

Sanon tämän sen takia, koska tästä sadan rajasta on syntynyt tähän eduskuntaan hieman tällainen myytti, että sadan allekirjoituksen jälkeen vasta annetaan asialle ikään kuin se riittävä huomio. Minä en pidä sitä ihan hyvänä, koska meillä edustajillakin on vähän erilaisia tapoja kerätä näitä nimiä lakialoitteisiin. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Sinänsä hyviä lakialoitteita voidaan laatia sellaisenkin edustajan toimesta, joka ei ihan kaikkia pöytiä kierrä tai ei pysty lyhyellä puheenvuorolla, hissipuheella vakuuttamaan kollegaa, että alle-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

kirjoitapa tämä lakialoite. Meillä on hyviä aloitteita, määrät allekirjoittajissa vaihtelevat, ja ennen kaikkea pitää tarjota kansalaisille — joita mekin edustajina olemme — hyvät mahdollisuudet toteuttaa hyvää lainsäädäntöesitystä.

16.56 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloitejärjestelmä on itse asiassa aika paljon muuttanut tätä eduskuntakeskustelua [Mika Kari: Kyllä!] ja käytäntöjä ja tuonut tänne saliinkin suoraan sellaisia keskusteluja, jotka eivät muutoin olisi tänne tulleet, ja jopa sitten päätöksentekoa ja lainsäädäntöä — ollaanpa siitä sitten oltu eri mieltä tai samaa mieltä. Itse kyllä myös hiukan kannan huolta siitä, onko samalla käynyt niin, että ikään kuin kansanedustajien lakialoitteiden painoarvo on vähentynyt ja jos ajattelemme tätä edustuksellisen demokratian kannalta, joka on kuitenkin se pohja ja perusta tässä meidän järjestelmässämme, niin kyllä jokaisen yksittäisenkin kansanedustajan kansanedustaja-aloitteella pitäisi todellakin olla suuri painoarvo ja huomioarvo, ja sen takia itsekin tänne saliin jäin tänään, että täällä on näitä kansanedustaja-aloitteita sitten myöhemmin vielä käsittelyssä.

Tätä 50 000:n rajaa pidän henkilökohtaisesti mieluummin liian matalana kuin korkeana — en olisi sitä ainakaan madaltamassa. On hyvä, että vain sellaiset hankkeet, joissa on varsin laajaa kannatusta väestön keskuudessa, jossa saadaan sitten niitä nimiä myös helposti aloitteen alle, tulevat tänne. Eli jos tätä merkittävästi madallettaisiin, niin kyllä tämä eduskuntatyö muuttaisi luonnettaan aivan huomattavasti, niin että en lähtisi tätä kyllä todellakaan enää madaltamaan.

16.58 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsäselä sen verran oikaisen, että kun olen puhunut 10 000 nimen kansalaisaloitteesta eli kun kansalaisaloitteelle on saatu 10 000 nimeä, niin se ei tarkoita sitä, että sitä 50 000 allekirjoituksen rajaa madallettaisiin. Se johtaisi toisen tyyppiseen käsittelyyn. Minun ajatukseni on, että se menisi valtioneuvostolle, eli ministeri vastaisi siihen samalla tavalla kuin hän vastaa kansanedustajan kirjalliseen kysymykseen, eli se ei kuormita eduskunnan työtä — ministeriön työtä kylläkin.

Mutta palaan siihen, minkä edustaja Kari ja edustaja Räsänen molemmat toitte esille: tämän kansalaisaloiteinstituution suurin merkitys on siinä, että kansalaisyhteiskunnan tasolta voidaan nostaa poliittiseen keskusteluun — vakavaankin poliittiseen keskusteluun — asioita, jotka kansalaiset kokevat tärkeiksi. Se on sen suurin merkitys. Me nostamme teemoja, jotka ehkä eivät tahdo poliittisen järjestelmän kautta saada tilaa mutta tulevat nyt kansalaisten kautta tähän meidän yhteiselle foorumillemme keskusteltaviksi.

Yhdyn myöskin teidän näkemykseenne siitä, että tuo lakialoitteiden tekeminen täällä eduskunnassa toivottavasti ei sitten kärsi tästä, koska kyllä, kun me teemme näitä lakialoitteita, ne tehdään vakavalla mielellä ja että se on edustuksellisen demokratian instituutio, jota me edustamme, ja niihin pitäisi suhtautua kunnolla. Minä en usko, että edustaja Kari halusi vähätellä sitä, että olen juuri saanut sata allekirjoitusta tähän lakialoitteeseen, [Mika Kari: Päinvastoin!] vaan todennäköisesti sitä, että myöskin pienemmälle määrälle pitäisi saada kunnan käsittely tänne, ja sitä samaahan edustaja Räsänen kannatti, ja toivon, että puhemieskin kirjaa tämän huomioon tässä keskustelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Kaikki kirjataan, puheenvuorot.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 57/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Lakialoite laiksi rikoslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 30/2019 vp Ville Tavio ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Tavio, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 Ville Tavio ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Siellä, missä poltetaan kirjoja, poltetaan lopulta myös ihmisiä.” Näin kirjoitti vuonna 1981 saksalainen kirjailija Heinrich Heine. Tämä varoitus olisi syytä pitää kirkkaana mielessämme, vaikka nykyään valtaapitävien ei tarvitse enää fyysisesti polttaa kirjoitettuja lausahduksia, vaan ne poistetaan ihmisten saatavilta digitaalisesta maailmasta.

Nyt on lähetekeskustelussa perussuomalaisten eduskuntaryhmän tekemä lakialoite laiksi rikoslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta. Esitämme, että pelkkien loukkaavien mielipiteiden kieltämisen sijaan kiellettäisiin vain selkeästi rikollinen toiminta. Tämä kiihottamispykälä, jota ehdotamme muutettavaksi, tunnetaan otsikolla Kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Nykyään se on laissa muotoiltu näin: ”Joka asettaa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levittää tai pitää yleisön saatavilla tiedon, mielipiteen tai muun viestin, jossa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella, on tuomittava kiihottamisesta kansanryhmää vastaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

Pykälän nykyinen sisältö on hyvin ongelmallinen. Ensinnäkin kyseisen rikoksen tunnusmerkistössä puhutaan panettelusta ja solvaamisesta, joiden määrittely on helposti hyvin tulkinnanvaraista. Viime kädessä tulee riippumaan ajan hengestä, mitä tuomioistuimet pitävät panetteluna ja solvaamisena. Kyseinen pykälä kieltää nimenomaisesti tietojen esittämisen. On perin erikoinen sananvapauden rajoitus kieltää tiedon esittäminen. Ilman tietoa ei voi suojella totuuttakaan. Perussuomalaisten näkemys onkin, että tiedon julkituonti ei saa olla rikollista. Kiihottamispykälällä rajoitetaan mielipiteenvapautta, koska pykälä kieltää ilmaisemasta sellaista mielipidettä, jonka pykälän tulkitsija katsoo kielletyksi. Mielipiteet eivät voi vahingoittaa ketään, kunhan niihin ei siis liitetä uhkailua eikä muuta selvästi vaaralle altistavaa. Perussuomalaiset ehdottavat, että oikeudellisesti tuomittavaa kiihottamista kansanryhmää vastaan olisi vain uhkaaminen ja rikokseen yllyttäminen. Tämä tekisi pykälästä selkeän ja tarkkarajaisen.

Sananvapaus on keskeinen perusoikeus. Jos sananvapaus koskee pelkästään sellaisia ajatuksia, joihin suhtaudutaan myötämielisesti tai joita pidetään yhdentekevinä, sananva-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

paudelta katoaa merkitys ja arvo. Sananvapauden on katettava myös sellaisia viestejä, jotka loukkaavat tai järkyttävät kuulijoita. Sananvapaus on oikeustieteellisessä kielessä oikeushyvä, eli oikeus, jota on perusteltua suojella oikeusjärjestelmällä. Oikeustieteellisessä mielessä kysymys siis kuuluukin: mitä oikeushyvä kiihottamispykälä suojelee?

Tällä pykälällä suojattava etu, tämä oikeushyvä, liittyy ilmapiirin tulkintoihin ja mielikuviin. Se ei ole siis mikään suora, suojattava oikeushyvä, kuten tulisi olla. Rikoslaille pitäisi kieltää vain konkreettiseen haittaan ja oikeushyvän loukkaukseen johtavat teot. Kiihottamispykälä on abstrakti ja siksi yleisten rikosoikeuden periaatteiden valossa erittäin huolestuttava.

Pykälä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, jota ehdotamme muutettavaksi, sai nykyisen muotonsa hallituksen esityksen myötä lähes 10 vuotta sitten. Hallituksen esityksen perusteluihin kirjoitettiin tuolloin seuraavaa: ”Sananvapaudella on korostunut merkitys yhteiskunnallisen ja poliittisen keskustelun samoin kuin tieteen ja taiteen aloilla. Ehdotetuilla rikoslain säännöksillä ei rajoiteta vapautta keskustella yhteiskunnallisesti merkityksellisistä asioista. Sananvapauden ydinalueeseen kuuluvan poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun yhteydessä rajoituksiin on suhtauduttava tiukemmin kuin esimerkiksi kaupallisessa mainonnassa. Myös tieteen ja taiteen vapaus ovat tärkeitä perusoikeuksia, jotka tulee ottaa asianmukaisesti huomioon ehdotettuja säännöksiä sovellettaessa.”

Perussuomalaiset huomauttavat, että hallituksen esityksen mukaan säännöksellä ei ollut tarkoitus rajoittaa vapautta keskustella yhteiskunnallisesti merkityksellisistä asioista tai kohtuuttomasti vaikeuttaa tällaisen keskustelun käymistä. Valitettavasti lain soveltaminen ei kuitenkaan enää vastaa tuota lain esitöissä linjattua päämäärää. Esimerkiksi poliisin rajallisia resursseja käytetään vanhoista, moneen kertaan esitetyistä televisiosarjoista tehtyjen tutkintapyyntöjen käsittelyyn. Tällaiset poliisitutkinnat eivät kuulu kansalaistensa oikeuksia kunnioittavaan valtioon. Ihmisten vanhoja kirjoituksia ollaan ryhtymässä käymään läpi tiheämmällä tahdilla. Kristillisten tekstien siteeraamisesta ja hengellisen vakauksen julkisesta ilmaisemisesta voi joutua valtakunnansyyttäjän määräyksen nojalla esitutkintaan, kuten olemme joutuneet hiljattain näkemään. Jopa kansanedustajan täysistunnossa pitämästä puheenvuorosta, jossa kritisoidaan hallitusohjelman kirjauksia, voi käynnistyä esitutkinta ja syyteharkinta.

Kaikki viimeaikaiset tapahtumat ovat tehneet yhä ilmeisemmäksi, että kansalaisten sananvapautta ja yhdenvertaisuutta turvaavaa lainmuutosta tarvitaan. Viime aikojen esimerkit herättävät myös kysymyksen: Mitä tapahtuu seuraavaksi? Kiihottamispykälän käyttö saa yhä uusia ilmenemismuotoja. Esimerkiksi riski rikosvastuuseen joutumisesta saa jopa tiedotusvälineitä poistamaan arkistoistaan vanhaa materiaalia, joka saatetaan nykyään tulkita jossain loukkaavaksi. Seurauksena voi olla historian vääristelyä.

Mikä huolestuttavinta, tämä kaikki on johtamassa pelon ilmapiiriin sen suhteen, mitä uskaltaa sanoa. Ihmisillä, joilla on epäsuosittuja mielipiteitä, ei käytännössä ole keinoja tietää etukäteen, mitä Suomessa saa nykyään sanoa tarvitsematta pelätä juridisia seurauksia. Pelko poliisitutkintaan joutumisesta alkaa rajoittaa aivan tavallisten ihmisten kirjoittelua. Seurauksena on itsesensuurin ilmapiiri ja yhteiskunnallisen keskustelun köyhtyminen. Lisäksi käytäntö on osoittanut, ettei rikoslain 11 luvun 10 § suojele yhtä laillisesti, yhtä lailla kaikkia ryhmiä. Virke, vaikkapa joku sanonta, joka koskee syntyperäisiä suomalaisia, suomalaisia kansanryhmänä, ei anna edes aihetta syyteharkintaan, ja sitten taas toista kansallisryhmää koskevana sama virke johtaa tuomioon.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Perustuslain takaaman yhdenvertaisuuden näkökulmasta tällainen valikoiva lainsuoja on kestävä, riippumatta siitä, onko kyse lainsäätäjän alkuperäisestä tarkoituksesta vai ainoastaan liian väljän lainsäädännön mahdollistamista tulkinnoista. Voimassa oleva säännös ei täsmällisyydeltään ole rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tasolla. Kritiikin ja solvaamisen rajasta on tullut häilyvä. Tämä konkretisoituu esimerkiksi siinä, miten länsimaissa suhtaudutaan nykyään islamiin. Islamin kritisointia pidetään useasti hyökkäyksenä kaikkia muslimeita kohtaan. Tällainen asenne nostaa islamia kaiken kritiikin yläpuolelle. Lain tarkoituksena ei voi olla, eikä pidä olla, että jokin uskontoryhmä saa erityiskohtelua.

Nykyinen kiihottamispykälä on tarkoitettu lain esitöiden mukaan antamaan suojaa ennen kaikkea sellaisille väestöryhmille, jotka yleensä ovat yhteiskunnassa sosiaalisesti heikommassa asemassa ja sen vuoksi erityisen suojan tarpeessa. Tämä on varsin merkillistä, kun ajatellaan yhdenvertaisuutta. Voidaan perustellusti maailman ehkä tasa-arvoisimmassa yhteiskunnassa, Suomessa, kysyä, ovatko vähemmistöt näin valtavan erityissuojan tarpeessa. Lain tulisi kohdella kaikkia kansalaisia yhdenvertaisesti. Millekään ryhmälle ei pidä antaa erityisoikeuksia, jotka muilta puuttuvat. Lain onkin oltava tässä suhteessa hyvin tarkkarajainen ja selkeä. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko tästä käydä debattia? [Perussuomalaisten ryhmästä: No, ei oikeastaan, pyydä puheenvuoro!] — Mennään puhujalistaan vähäksi aikaa ja katsotaan sitten, nouseeko tarvetta laajemmin debattiin.

17.11 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen lainsäädännössä ei ole erillistä pykälää vihapuheelle eikä vihapuheelle aseteta erillisen vihapuhepykälän mukaisia rangaistuksia. Rikoslaisissa on kuitenkin lukuisia pykäläitä, joiden perusteella vihapuheen levittäjää vastaan voidaan nostaa syyte. Yksi pykäläistä on kiihottaminen kansanryhmää vastaan, jota nyt ehdotetaan muutettavaksi. Tämä rikoslain pykälä pitää muuttaa, koska nykytilanne on se, että ihmisiä tuomitaan hyvin mielivaltaisin perustein heidän lainmukaisesta sananvapauden harjoittamisestaan — siis sananvapauden, joka on keskeinen demokratiin kuuluva asia. Ajatellaan esimerkiksi meitä kansanedustajia. Meidät on äänestetty tänne eduskuntaan edustamaan kansaa yleisissä vaaleissa — vaaleissa, joissa äänestävä kansalainen valitsee sellaisen ehdokkaan ja sellaisen puolueen, joka hänen mielestään parhaiten ajaa hänelle tärkeitä asioita.

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan on ollut Suomen rikoslaisissa jo noin 25 vuotta, ja sen määritelmä on hyvin laaja. Meneillään oleva edustaja Räsäsen kohdistuva esitutkinta kohdistuu 15 vuotta sitten julkaistuun kirjoitukseen. Ottaen edellä mainitun huomioon mielestäni esitutkintoja ja syytteitä olisi pitänyt tulla vuosien varrella kuin sieninä sateella. Miksi siis vasta viime aikoina on alettu aktiivisesti käyttää tätä pykälää jopa yli vuosikymmenen sitten julkaistuihin kirjoituksiin? On selvää, että pykälää on alettu käyttää joidenkin tahojen poliittisten vastustajien hiljentämiseen. Tällainen toimintatapa on demokratian vastaista ja heikentää Suomen oikeusvaltioperiaatetta.

Sananvapauden rikkomisen lisäksi jokainen voi miettiä, kuinka paljon poliisiasemat ja tuomioistuimet tulevat ruuhkautumaan lähitulevaisuudessa, kun tätä menoa yksi jos toinenkin suomalainen joutuu rikosoikeudelliseen vastuuseen mielipiteensä ilmaisusta. Suurempi kysymys kuuluukin, kuinka kauas mennään taaksepäin ja mihin vuosikymmeneen vedetään se raja, että voidaan syyttää kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Vanheneeko

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

tämä kauhea majesteettirikos milloinkaan? Lain mukaan kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikoksen syyteoikeus vanhennee viidessä vuodessa. Eli edustaja Räsänen vuoden 2004 julkaiseman kirjoituksen syyteoikeus vanheni siis vuonna 2009, kymmenen vuotta sitten, mutta nyt kuitenkin häntä saattaa odottaa syyte tuosta kirjoituksesta. Näin ollen voidaan todeta, että Suomeen on tällä hetkellä syntymässä todella omituinen tilanne, jossa ollaan takautuvasti ja näin ollen myös lainvastaisesti tuomitsemassa ihmisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Poliitiikka on yhteisten asioiden hoitamista. Jotta asioista voidaan päättää, on sekä kansalaisten että kansanedustajien pystyttävä tuomaan myös kärkevät mielipiteensä ja näkemyksensä julkiseen keskusteluun. Kun vain asiat riitelevät, on yhteiskunnassa asiat silloin vielä hyvin. Esimerkiksi epäoikeudenmukaisuus aiheuttaa vihaa ihmisissä. Hiljentämällä ihmisiä demokratian vastaisesti lisätään ihmisten katkeruutta yhteiskuntaa vastaan. Sensuuri, ennakkosensuuri tai nyt uutena jälkikäteen tapahtuva sensuuri on isku demokraattisen maan kansalaisen perusoikeuksiin keskustella vapaasti omasta elämästään ja yhteiskunnan ongelmista. Terveessä yhteiskunnassa on voitava tuoda faktat esiin vapaasti ilman pelkoa esituskinnasta, syytteistä tai tuomioista. Mihin olemme menossa, kun kaivelemme vuosikymmenien takaisia sanomisia? Pykälä on täysin absurdi. Tuleeko jatkossa mahdollisesti syyte, jos ja kun joku sanoo eskimoa eskimoksi?

Arvoisa rouva puhemies! Nykytilanne on se, että jos kansalainen haluaa tuoda esiin julkiseen keskusteluun erilaisia yhteiskunnallisia lieveilmiöitä, hän voi joutua sanomisistaan hyvin pienellä kynnyksellä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Näin ei voi jatkua, ja tämä lakimuutos on saatava läpi, jotta syyttömien ihmisten tuomitseminen näiden käyttäessä sananvapauttaan loppuu. — Kiitos.

17.16 Olli Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on viime aikoina käyty aktiivista ja paikoitellen varsin kiivastakin keskustelua sananvapaudesta. Aihe on äärimmäisen tärkeä, ja tässä edellä on esitetty erinomaisia puheenvuoroja. Tätä keskustelua on käyty muun muassa siitä näkökulmasta, missä kulkee sallitun ja kielletyn mielipiteen ilmaisun raja. Valitettavasti tämä raja on nykyisin veteen piirretty viiva. Rajaa on todella vaikea hahmottaa ja tunnistaa.

Käsittelyssä olevassa perussuomalaisten eduskuntaryhmän lakialoitteessa esitetään rikoslaissa säädetyn kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevan lainsäädännön muuttamista. Aloite on ajankohtainen sekä erittäin tärkeä kansalaisten sananvapauden ja perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Lakialoitteessa esitetään, että jatkossa rangaistavaksi jäisi ainoastaan lainkohdassa tarkoitettua ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Lisäksi aloitteessa esitetään lainkohdan muuttamista siten, ettei rangaistusvastuu enää jatkossa koske tiedon tai mielipiteiden asettamista yleisön saataville, levittämistä yleisön keskuuteen ja pitämistä yleisön saatavilla. Rangaistusuhka liitettäisiin siten jatkossa ainoastaan muihin viesteihin kuin tietoihin ja mielipiteisiin.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 8 §:ssä säädettyyn rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyy perustuslakivaliokunnan käytännössä sovellettu erityinen täsmällisyysvaatimus. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Nykyinen laki kiihottamisesta kansanryhmää vastaan on liian väljä ja tulkinnanvarainen, eikä se nähdäkseni täytä tätä edellä mainittua täsmällisyysvaatimusta. Kansalaisten on tällä hetkellä erittäin vaikea hahmottaa, missä

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

kulkee sallitun ja kielletyn mielipiteenilmaisun raja. Tilanne on sama kuin jos liikennesäännöissä kiellettäisiin ylinopeuden ajaminen, mutta liikennemerkkit puuttuisivat teiden varsilta eikä kukaan tietäisi, missä sallitun nopeuden raja kulkee. Koska nyt kukaan ei tiedä, missä sallitun ja kielletyn mielipiteenilmaisun raja kulkee, vähentää se kansalaisten uskallusta osallistua esimerkiksi kriittiseen maahanmuuttokeskusteluun.

Arvoisa puhemies! Sananvapaus on kansalaisille kuuluva perustuslaillinen oikeus ja demokraattisen oikeusvaltion perusta. Sananvapauden rajoituksiin onkin suhtauduttava aina suurella varauksella ja kriittisyydellä. Demokraattisessa yhteiskunnassa on oltava tilaa myös kiistanalaisille ja provokatiivisille mielipiteille. Kaikki yhteiskunnalliset asiat ja ongelmat tulee saada asettaa julkisen keskustelun kohteeksi. Ilman kriittistä kansalaiskeskustelua yhteiskunnan tieteellinen, sivistyksellinen ja muu kehitys pysähtyy. On myös ymmärrettävä, että sananvapauden sensuurimainen rajoittaminen johtaa pahimmillaan kansalaisten katkeroitumiseen, kansan kahtiajakoon ja yhteiskunnalliseen epävakauteen. Kansalaisten mielipiteet ja yhteiskunnalliset tosiasiat eivät katoa sillä, että niiden sanominen äänen kielletään.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten lakialoite toisi toteutuessaan selkeyttä nykytilanteeseen. Lainsäädännöstä tulisi tämän muutoksen myötä selkeää, täsmällistä, tarkkarajaista ja ennakoitavaa. Näiden perustelujen pohjalta, arvoisa puhemies, kannatankin tätä perussuomalaisten lakialoitetta. [Kimmo Kiljusen vastauspuheenvuoropyyntö]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko käydä debattia? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei haluta, ei vielä!] Mennään muutama puheenvuoro vielä tässä. Tässä on eri ryhmistä. Otetaan sitten pieni debattikierros. Myös lakialoiteissa on ihan perinteen mukaisesti käyty debatteja.

17.21 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on perussuomalaisen eduskuntaryhmän jättämä lakialoite kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevan pykälän muuttamisesta, ja me puhumme myös sananvapaudesta, joka on jokaisen ihmisen perusoikeus. Perussuomalaiset nostivat tämän teeman esille myös kyselytunnilla, jonka jälkeen kansalaisilta tuli todella paljon kysymyksiä ja viestejä. Yksi hyvä puhelu oli, kun ikäihminen soitti minulle ja sanoi, että minä en voi enää edes Kansanradioon soittaa ja kertoa minun mielipidettäni. Ihmisiä pelottaa, mitä he voivat sanoa, mikä on heidän sananvapautensa ja että joutuvatko he kenties jonkinlaiseen oikeudelliseen vastuuseen niistä sanoistaan. Eli kyllä tämä ihan oikeasti on ihmisten mielessä, mitä meillä voidaan Suomessa enää sanoa.

20. päivä marraskuuta Helsingin Sanomissa valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen totesi, että jokaisen pitäisi kyllä ymmärtää, mitä lakiin kirjatulla pykälällä kansanryhmää vastaan kiihottamisesta tarkoitetaan, mutta kuitenkin hän myös totesi, että hän olisi valmis pohtimaan sitä, voitaisiinko rikoslakia kiihottamispykälän osalta tarkentaa, ja kiihottamispykälän ajatusta tietyn ihmisryhmän syrjinnästä voisi jotenkin täsmentää. Hän totesi näin, että säännöstä voisi jollakin tapaa terävöittää. Ymmärtääkseni kuitenkin oikeusministeri Henriksson ei tälle ajatukselle lämmennyt. Minä näen kuitenkin erittäin tärkeänä, että tiedottaminen ihmisille ja kertominen siitä, mitä Suomessa saa sanoa, olisi juurikin oikeusministerin ja oikeusministeriön tehtävänä, jotta suomalaiset tietävät, mikä on sananvapauden linja tässä nyky-Suomessa. On erittäin tärkeää, että me voimme puhua, me voimme sa-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

noa, me voimme kertoa, mitä me ajattelemme, ja erityisesti myös se, että joku määritteli sen, mitä on vihapuhe. Vihapuheesta puhutaan todella paljon, mutta loppujen lopuksi se määritelmä on aika avonainen, mitä sillä tarkoitetaan. Toivon hyvää keskustelua ja toivon, että perussuomalaisten lakialoite saa kannatusta eduskunnassa.

17.24 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! ”En ole samaa mieltä kanssasi, mutta puolustan oikeuttasi olla sitä mieltä.” Tämä valistusfilosofi Voltairen toteamus kuvaa sananvapauden ydinolemusta. Sananvapautta ja uskonnonvapautta on pidetty Suomessa itsestäänselvyyksinä, saavutettuina oikeuksina meidän hienossa vapaassa yhteiskunnassamme. Ne ovat länsimaisen liberaalidemokratian peruspilareita ja Suomessa perustuslailla suojattu.

Viime aikoina kuitenkin entistä useampi suomalainen on joutunut kysymään, mitä saan sanoa, mihin tietoihin saan viitata, mille saan nauraa, mihin saan uskoa. Suomen perustuslain mukaan jokaisella on sananvapaus. Siihen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Sananvapautta voidaan rajoittaa vain jonkin toisen oikeushyvän suojaamiseksi. Mikä on sellainen oikeushyvä, jonka vuoksi sananvapautta voi ja tulee rajoittaa? Kuinka paljon vapaassa yhteiskunnassa on oltava valmis sietämään närkästymistä, jopa loukkaantumista? Missä on sallitun ja kielletyn näkemyksen rajapyykki?

Tästä on kyse nyt käsittelyssä olevassa lakialoitteessa, joka koskee rikoslain kansanryhmää vastaan kiihottamisesta koskevan pykälän muuttamista. Lakialoitteessa ei esitetä kiihottamispykälän poistamista. Siinä esitetään pykälän muuttamista siten, että rangaistavaksi jää lainkohdassa tarkoitettua kansanryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Nykytilan ja lakialoitteen välinen oleellinen ero on, että lakialoitteen johdosta rangaistavana ei olisi enää pidettävä panettelua ja solvaamista laissa mainituilla kansanryhmän ominaispiirteisiin liittyvillä perusteilla. Myöskään tiedon ilmaisemista ei pidettäisi enää rangaistavana. On huomattava, että lakialoitteessa ei myöskään esitetä yksittäiseen henkilöön kohdistuvan kunnianloukkauksen poistamista rikoslaista. Kyse on siis kiihottamispykälän tunnusmerkistön rajaamisesta ja täsmentämisestä.

Lakialoitteen tavoite rikoslain 11 luvun 10 §:n täsmentämiseksi on mielestäni välttämätön. Lakivaliokunta arvioi aikoinaan nykymuotoisen kiihottamispykälän säätämisen yhteydessä 2010, etteivät tehtävät muutokset olisi merkitykseltään suuria. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että pykälä on nykymuodossaan monitulkintainen, jopa vaikeaselkoinen. Jopa poliisi ja valtakunnansyyttäjä ovat tulkinneet sitä eri tavoin yksittäisissä tapauksissa. Miten siis kansalainen osaisi joka tilanteessa arvioida, mitä saa ja mitä ei saa sanoa? Myös valtakunnansyyttäjä Toiviainen on haastattelussaan viitannut siihen, että pykälä vaatisi mahdollisesti täsmennyksiä.

Kyse on paitsi sananvapauden myös uskonnonvapauden rajoista. Tiedon, mielipiteen tai oman vakaumuksen ilmaisun ja sen johdosta aiheutuvan mahdollisen yhteiskunnallisen pahan mielen aiheuttamisen ei pitäisi sellaisenaan johtaa tutkintaan eikä rikossyytteeseen, saati tuomioon. Kiihottamispykälää tulkitaan vieläpä siten, että rangaistavana pidetään tunnusmerkistön täyttävän viestin pitämistä yleisön saatavilla riippumatta siitä, koska kirjoitus on tehty. Esimerkiksi edustaja Räsänen 15 vuotta sitten ensimmäisen kerran julkaistu verkosta yhä löytyvä kirjoitus on johtanut tutkintaan. Tämä näkemys jatkuvasta kiihot-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

tamisrikoksesta vaikuttaa kohtuuttomalta. Väärä mielipide on kuin murha, joka ei vanhene koskaan.

Mihin tämä johtaa käytännössä? Käydäänkö seuraavaksi kirjastot läpi ja poistetaan kaikki loukkaavat teokset? Arkistojen vanhojen sketsien osalta on jo ilmeisesti käynnissä tutkinnan esivaihe. Ei voi olla niin, että ottaessaan asioihin kantaa ihmisten tulisi nykyisen lainsäädännön noudattamisen lisäksi pystyä ennakoimaan kaikki tulevat lainsäädäntömuutokset. Oikeusturvan ja taannehtivan lainsäädännön kiellon näkökulmasta: mahdoton tilanne.

Pidän selvänä, että vuonna 2011 voimaan astunut kiihottamispykälän muutos on epäonnistunut. Poliisi tekee tutkinnoissa työtään, mikä on ymmärrettävää, mutta toimimaton ja epäselvä lainsäädäntö on lainsäätäjän asia. Säännöksen monitulkintaisuus, jopa vaikeaselkoisuus, ovat ongelma yksilön oikeusturvan näkökulmasta sekä yksilön tosiasiallisen sananvapauden toteutumisen kannalta. Itsesensuuri lisääntynee, keskustelu kapenee.

Perustuslaissa turvattua sananvapautta rajoittavana lakina kiihottamispykälän tulisi perusoikeuksia koskevan rajoittamisdoktriinin mukaan olla lainsäädäntönä nimenomaan täsmällinen ja tarkkarajainen. Julkisessa keskustelussa on korostettu sitä, että Suomen kansainväliset velvoitteet rajaavat sitä, miten Suomi voi kiihottamispykälän kanssa toimia. Tämä sinänsä pitää paikkansa. Suomella on kuitenkin käsittääkseni kansainvälisten velvoitteidenkin kannalta liikkumavaraa siinä, miten kriminalisointi toteutetaan. Liikkumatilaa lisää varauma Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjaan.

Arvoisa puhemies! Yleisesti hyväksytyt ja pörröiset näkemykset harvoin tarvitsevat sananvapauden suojaa. Sen sijaan yhteiskunnallisesti kiistanalaiset, jopa loukkaavat näkemykset, tarvitsevat. Mielensä pahoittaminen ei voi olla peruste rajoittaa mielin määrin toisen sanan- ja uskonnonvapautta. Kumpaa vapaa maa tarvitsee enemmän: suvaitsevaisuutta, joka ei suvaitse muiden vapautta, vai sietämistä, joka sietää muiden vapautta? Ajattelen, että loukkaantumisen sietäminen on se hinta, joka vapaasta yhteiskunnasta meidän jokaisen pitäisi olla valmis maksamaan. [Olli Immonen: Hyvä puhe!]

17.30 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa rouva puhemies! Sananvapaus voidaan ymmärtää ja ymmärretäänkin eri tahoilla hyvin eri tavoin. Itse näen, että sananvapauslainsäädännön tehtävä on ennen kaikkea suojella yksilöä instituutioilta. Ilman vapaata keskustelua ja kyseenalaistamista ei ole demokratiaa eikä kehitystä. Monet näkevät asian tismalleen päinvastoin, että lainsäädännön tehtävä on suojella instituutioita ja vallitsevia totuuksia ja uskonkappaleita yksilöltä. Tällaisia instituutioita ovat viranomaiset, poliitikot ja media. Tätä ajattelua heijastavat esimerkiksi vaatimukset niin sanotun maalittamisen kriminalisoimisesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jos viranomainen tai toimittaja esittää julkisuudessa poliittisia näkemyksiä, niin kyseisen viranomaisen tai toimittajan arvosteleminen ainakin nimeltä mainiten olisi rikollista.

Tämänhetkisessä lainsäädännössä keskeinen mielipidesensuurin ja mielivallan työväline on rikoslain pykälä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Se on ongelmallinen monessa suhteessa. Nostan tässä aiemmin mainittujen lisäksi esiin muutamia näkökohtia.

Ensinnäkin tämä lakipykälä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. Vaikka lakipykälä ei mainitse mitään erityisiä ryhmiä, niin oikeuskäytäntö ja monet viranomaislausunnot tekevät selväksi, että laki kieltää vain tiettyihin ryhmiin kohdistuvat ikäviksi koetut lausumat.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Yksi oikeusvaltion kulmakivistä on, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja että laki suojelee samalla voimalla kaikkia ihmisiä riippumatta näiden taustasta.

Toiseksi tämä laki on epämääräinen ja tulkinnanvarainen. Lakipykälää lukemalla on mahdotonta tietää etukäteen, onko jokin lausuma laitton vai ei. Jos poliisi ja syyttäjä ovat keskenään erimielisiä jonkin lausuman lainmukaisuudesta, tai hovioikeus ja korkein oikeus, niin miten tavalliselta kansalaiselta voidaan edellyttää tällaista tulkintataittoa? Tämä lienee tarkoituskin. Kun ei ole varmuutta, ihmiset ovat varmuuden vuoksi hiljaa. Sensuuria ei tarvita, jos lainsäädäntö ajaa ihmiset itsesensuuriin.

Sananvapauden tukahduttaminen tapahtui itse asiassa tismalleen samalla tavalla Neuvostoliitossa. Sielläkin perustuslaki takasi sananvapauden. Kuitenkin kaikki tiesivät, että kiihotusta, lietsontaa ja huliganismia koskeva lainsäädäntö oli tulkinnaltaan hyvin venyvä ja että mikä tahansa vallanpitäjien tai vallitsevan yhteiskuntaideologian kannalta ikävä ilmaisu johti syytteeseen, tuomioon ja muihin vaikeuksiin.

Monet kysyvät, miksi vihan lietsonnan pitäisi olla sallittua. Nyt kyse ei ole siitä. Kyse on siitä, mikä kaikki katsotaan rikolliseksi vihan lietsonnaksi. Perussuomalaisten lakialoitteessa esitetään, että kriminalisoinnin piiriin jää väkivallalla uhkaaminen tai siihen yllyttäminen. Esitämme siis, että pykälän sisältö vastaisi rikosnimikettä. Nyt pykälä sisältää myös sellaiset ilmaisut, jotka eivät kiihota ketään mihinkään.

Vihapuhelainsäädäntö edustaa hiipivää totalitarismia. Se on ase, jota käytetään poliittisesti väärää mieltä olevien vainoamiseen ja hiljentämiseen. Moni ihminen vastustaa perussuomalaisten politiikkaa ja tuntee siksi vahingoniloa siitä, että perussuomalaisia tutkitaan, syytetään ja tuomitaan tämän lain nojalla. Tällainen lainsäädäntö on kuitenkin eräänlainen Frankensteinin hirviö. Vihapuhelakien kannattajat, jotka ovat luoneet tämän hirviön ja ruokkivat sitä, luulevat olevansa siltä itse turvassa. Kun he jäävät itse sen uhriksi, he hämmästelevät, että eikös tämän pitänyt koskea vain perussuomalaisia.

Viime aikoina on puhuttu paljon edustaja Räsäsen kohdistuvasta rikostutkinnasta, joka liittyy Raamatun siteeraamiseen. Edustaja Räsänen on itse ansiokkaasti nostanut esiin tämän tutkinnan absurdiuden, enkä mene nyt siihen. Huomautan kuitenkin, että vielä vuonna 2015 edustaja Räsänen oli tarmolla mukana kivittämässä perussuomalaisten edustaja Immosta, jonka monikulttuurisuuskriittisestä kirjoituksesta nousi laaja kohu. Tuolloin edustaja Räsänen sanoi: "Vihapuhe on vaarallista, sillä se valitettavan usein johtaa vihatekoihin."

Mielestäni pahinta politiikassa on se, että ihmisillä ei ole periaatteita, joita sovellettaisiin kaikkiin eteen tuleviin tapauksiin. Pysyvien periaatteiden tilalla on poliittinen tarkoituksenmukaisuus ja tapauskohtainen pohdinta. Tässä suhteessa olen hyvin ylpeä puolueestani. Me puolustamme teitä, edustaja Räsänen, tietoisena siitä, että te ette puolustaneet, ettekä puolustaisi, meitä. Toivon, että mietitte tätä asiaa hetken.

Niin poliitikot kuin toimittajat ja oikeusoppineet ovat viime päivinä ihmetelleet kymmeniä vuosia vanhoihin sketsiohjelmiin liittyviä rikostutkintoja. Kuitenkin vielä hetki sitten samat ihmiset olivat sitä mieltä, että kiihottamispykälä on aivan riittävän selkeä. Kuitenkin lakiteksti mahdollistaa juuri tällaiset tulkinnat, jos tulkitsija on riittävän fanaattinen.

Arvoisa puhemies! Kiihottamispykälä nykyisessä muodossaan ei suojele kansanryhmiä vaaralliselta kiihottamiselta tai muulta haitalta. Sillä pyritään suojelemaan ihmisiä loukkaantumiselta ja pahalta mieleltä. Pahalta mieleltä suojeleminen rikoslilla on vaarallista, koska se tekee ihmisistä kyvyttömiä käsittelemään pahaa mieltä. — Kiitos. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Otetaan debatti tähän, jos nyt sitä syntyy. Pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

17.38 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho tässä suorana sitaattina sanoi äsken, että ”vihapuheen rajoittaminen on totalitarismia”. Sanoisin pikemminkin päinvastoin, vihapuhe on avointa totalitarismia. Kannattaa muistaa, että täällä on käyty hyvää keskustelua sananvapaudesta periaatteena. Me kaikki jaamme sen. Sananvapaus on keskeisimpiä perusoikeuksia suomalaisessa yhteiskunnassa, ja niin pitää ollakin, mutta sitä ei voi käyttää bulvaanina panettelulle ja solvaavalle puheelle niin kuin tässä keskustelussa nyt käytetään. Kaikki kansainväliset ihmisoikeussopimukset, mukaan lukien Euroopan ihmisoikeussopimus sinällään, lähtevät liikkeelle siitä, että ihmisen pahoinpitely, henkinen tai fyysinen pahoinpitely, ei ole sallittua. Tässä suhteessa sananvapaus, jos se on henkistä pahoinpitelyä, ei voi olla mahdollista. Sitä nimenomaan kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat rajoittamassa. Missä on raja, täällä kysytään useissa puheenvuoroissa, mihin laitetaan se raja, mikä on tällä kiihotuspuheella. Missä se raja on? [Jukka Mäkynen: Sano sinä! — Arja Juvonen: Missä se on?] Missä on muuten rikosoikeudellinen raja — miten se määritellään, kun puhutaan fyysisestä pahoinpitelystä? Ei siinäkään ole selkeätä rajaa sen kummemmin määrittelyissä. Se joudutaan selkeästi [Puhemies: Aika!] — meillä on erityyppisiä tapoja koskettaa fyysisesti toisiamme eikä se ole aina pahoinpitelyä. [Puhemies: Aika!] Tässä täytyy tunnistaa, että nämä ovat... [Puhemies: Aika!]

17.39 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä sananvapauskysymys on otettu täällä keskusteluun. Itsekin aion tästä vielä käyttää puheenvuoron, mutta sen verran haluan kommentoida tuohon edustaja Halla-ahon käyttämään puheenvuoroon, kun hän väitti, että olisin ollut kivittämässä edustaja Immosta vuonna 2015. Olin aika hämmästynyt tuosta lausunnosta. Se on tullut aikaisemminkin vastaan. Itse tarkistin oikein sieltä vuodelta 2015 sen blogikirjoitukseni, johon tässä viitataan, enkä siinä mielestäni edustaja Immosta ole millään tavalla kivittämässä. Edelleenkin allekirjoitan tuon lauseen vihapuheesta ja selitän sitä kohta tarkemmin. Mutta kiistan sen, että edustaja Immosta olisin ollut kivittämässä, ja toivon, että kertoisitte, missä olen näin tehnyt.

17.40 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljuselle haluaisin esittää kysymyksen: tiedätkö te, mikä on vihapuheen ja vihaisen puheen raja ja määritelmä, voisitteko kertoa sen minulle? [Leena Meri: Ei osannut!]

17.41 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin muistuttaa tätä salia, että sananvapaus ei ole absoluuttinen perusoikeus, vaan meillä on useita perusoikeuksia, mitkä ovat rinnastettuina, alistettuina toisiin. Haluan myös muistuttaa siitä, että Suomea velvoittaa kansainvälisten sopimusten perusteella yksiselitteisesti se, että kiihottamista kansanryhmää vastaan ei voida poistaa rikoslaista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei olla poistamassa!] Tähän otti Hesarin artikkelissa kantaa neljä meidän tällä

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

hetkellä voimassa olevaa oikeustieteilijää, ja he olivat aika yksiselitteisiä. Haluan myös muistuttaa, että keskeisessä asemassa on Yhdistyneiden kansakuntien rotusyrjintäsopimus, jonka takia kiihottaminen kansanryhmää vastaan lisättiin aikanaan rikoslakiin.

Jotenkin toivoisin, että meillä jokaisella olisi edes sellainen yritys kunnioittaa toinen toisiamme enemmän tällaisessa poliittisessa keskustelussa. [Leena Meri: Tämähän on ollut ihan asiallista keskustelua!]

17.41 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Forsgrénilta ilmeisesti jäi tämä aiempi keskustelu huomiotta syystä tai toisesta ja tämä lakialoite lukematta. Lakialoitteessahan ei suinkaan esitetä, että kiihottaminen kansanryhmää vastaan poistettaisiin rikoslaista vaan että siitä poistettaisiin epämääräiset elementit, niin että lakipykälä olisi selkeä ja oikeusvarmuus paranisi.

17.42 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää kysyi minulta, missä kulkee vihapuheen ja vihaisen puheen raja. Minä kysyn edustaja Mäenpäältä, missä kulkee tuuppaamisen ja lyömisen raja. Nämä ovat ihan samalla tavalla määrittelykysymyksiä, [Leena Meri: Tässä keskustellaan nyt sananvapaudesta!] mistä me lähdemme, missä on pahoinpitely.

Olennessa seikka, kun täällä edustaja Tavio sanoi, että kiihotuspykälä on abstrakti: Sanan käyttö on aina abstraktia. Siinä on abstraktista ilmiöstä kysymys. Ja kun te puhutte siitä, että tässä nimenomaan on pelon ilmapiiri luotu siitä, mitä uskaltaa sanoa, kyllä on itsessään selvä asia, että niissä yhteiskunnissa, joissa on solvaavaa panettelua vähemmistöä kohtaan, muita kansanryhmiä kohtaan, kiihotusta ja niin edelleen, on huomattavasti suurempi pelon ilmapiiri niillä ihmisillä, jotka joutuvat solvauksien ja tämän henkisen pahoinpitelyn kohteeksi. Se on huomattavasti suurempi ongelma kuin se, että ihminen harkitsisi sanojaan, suhtautuisi toiseen ihmiseen, vaikka olemme eri mieltä, kunnioittaen [Puhemies koputtaa] tässä keskustelussa. Solvaaminen on aivan jotain toista. [Puhemies: Aika!] Jokainen tietää sen.

17.43 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Loukkaantuminen on osa kaikkea debattia. Silloin kun käydään mielipiteenvaihtoa, niin jotta sitä voidaan käydä vapaasti, siihen sisältyy aina riski, että toinen loukkaantuu — varsinkin politiikassa se on osa poliittista debattia.

Sinänsä on hyvä, että hallituksesta on muutama edustaja paikalla. Soisin olevan enemmänkin ja kuulevani argumentteja, sillä nyt nuo argumentit eivät oikein kuulosta kovin vakuuttavilta, kun alatte puhumaan vaikka pahoinpitelystä, jossa on kuitenkin aika selvä rajanveto. [Kimmo Kiljunen: Missä se raja on?] Suomen tuomioistuinlaitos on tehnyt aika selvät rajanvedot, ja meillä on lisäksi esimerkiksi lievä pahoinpitely.

Te puolustatte tunteiden loukkaantumista, kun te ette osaa määritellä itsekään tuota rajanvetoa näille. Se on vaan demokratiassa välttämätöntä, että on olemassa se loukkaantumisen mahdollisuus. Ei sitä kannata pelätä.

17.44 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Forsgrénille: olen samaa mieltä siitä, että tämän kiihottamispykälän poistaminen rikoslaista ei kansainvälisten velvoitteiden kannalta ole mahdollista, mutta tuossa samaisessa haastattelus-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

sa, johon viittasitte, tuotiin esille, että joidenkin asiantuntijoiden mukaan tällaista liikku-mavaraa Suomella tosiasiassa on.

Vuonna 70, kun tämä kiihottamispykälä tuotiin rikoslakiin, se liittyi nimenomaan tähän Yhdistyneiden kansakuntien kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevaan kansainvä-liseen yleissopimukseen, sen ratifiointiin, ja nyt on huomattava, että tämä 2011 voimaan tullut muutos, joka liittyi Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopi-muksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseen, toi tähän pykälään erityisesti sellaisia elementte-jä, jotka nyttemmin soveltamisen yhteydessä ovat osoittautuneet ongelmallisiksi. Suomi on tältä osin tehnyt tosiaan sen varauksen, johon tuossa omassa puheenvuorossanikin viit-tasin.

17.45 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin hieman odot-tanut edustaja Kiljuselta tarkempaa rajanvetoa tähän asiaan, sillä niinhän on, että jos lain-sääntäjäkään ei osaa oikein arvioida tätä rajanvetoa, niin silloinhan me olemme ongelmissa. Tämä epämääräisyys on sinällään historiasta tuttua. Esimerkiksi Neuvostoliitossa artikla 70:n 2 momentissa kiellettiin sellaisen propagandan ja valheellisen informaation levittämi-nen, joka tähtää Neuvostoliiton poliittisen ja sosiaalisen järjestelmän arvosteluun. Eikö kuulosta tutulta?

17.46 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Junnila ja Tavio ovat oikeassa siinä, että minun on vaikea määrittää sitä rajaa, missä puhutaan sol-vauksesta, henkisestä pahoinpitelystä aidolla tavalla tai panettelusta ja kiihottamisesta kan-sanryhmää vastaan. Ehdottomasti lainsäätäjänä minulla on vaikeuksia määrittää se tarkka raja. Mutta niin oli edustaja Taviollakin vaikeuksia määrittää raja, kun minä kysyin häneltä, missä on tuuppaamisen ja lyömisen raja, kun määritellään pahoinpitelyä. Ja te totesitte minulle vastauksen: En minä pysty vetämään rajaa, tuomioistuini joutuu vetämään sen ra-jan. Minä vetoan samalla lailla: meillä on lainsäädäntö olemassa, ja se on tuomioistuimen tehtävä sitten katsoa, missä kohdassa tämä pahoinpitely on mennyt henkisellä puolella niin vaikeaksi, että se täyttää kriteerit kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Tämä riittänee varmaan vastaukseksi.

17.47 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tuossa debatissa ei riittänyt minuutin vastausaika siihen, että alkaisin erittelemään pahoinpitelyä ja tätä. Nyt puhuttiin kuitenkin ihan eri pykälästä. Se on aivan eri rikos. Siis pahoinpitelyssä tuotetaan sille uhrille suoraa väkivaltaa. Pahoinpitelyllä suojattava oikeushyvä on ihmisen ruumiil-linen koskemattomuus. Sen sijaan tälle kiihottamispykälälle, kuten tuossa avauspuheen-vuorossani selostin, ei ole löydettävissä tällaista selvää oikeushyvää, koska se ei suoraan loukkaa ketään. Me täällä länsimaissa kuitenkin olemme aika pitkälti ajatelleet, että täytyy olla joku suora seuraus, jotta se toiminta voi olla rikollista. Kun minä olen kysynyt tätä oi-keusoppineilta, olen huomannut, että tämä on heillekin hyvin vaikea määrittellä, ja hekin ovat vastanneet vain, että kun tässä ikään kuin johdateltaisiin sellaiseen ajatukseen, että al-kaisi syntymään niitä rikoksia. Perussuomalaiset haluaisivat siis, että nämä rikokset [Puhe-mies koputtaa] olisivat tarkkarajaisia eli ne olisivat yllyttämistä tai suoraa [Puhemies ko-puttaa] väkivallalla uhkaamista.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

17.48 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kuitenkin tässä keskustelussa kiinnittää huomion siihen, kun kuulin tässä pari puheenvuoroa sitten, että perussuomalaisten ryhmästä todettiin, että olisi suonut, että tässä keskustelussa olisi ollut enemmän hallituspuolueitten jäseniä osallistumassa. Eiväthän lakialoitteet ja ne keskustelut sillä tavoin toimi. Näissä lakialoitteissa, joita kansanedustajat tekevät, on hyvin monenlaisia lakialoitteita. Useissa on allekirjoittajina sekä hallituspuolueen että oppositiopuolueen edustajia, ja täällä näissä keskusteluissa useimmat meistä edustavat ehkä lähinnä omaa mielipidettään ja omaa sitoutumistaan, kun on kirjoittanut lakialoitteeseen nimensä alle, joten tällaiseen keskusteluun tässäkin yhteydessä, tämän lakialoitteen kuluksa, on turha vetää rajaa siinä, että täällä pitäisi olla hallituspuolueitten kansanedustajia [Puhemies koputtaa] tai kenties ministereitä vastaamassa. Näin ei todellakaan ole.

17.49 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei huolta, olen kyllä tietoinen, mikä teidän lakiesityksenne on, olen lukenut sen. Olisinkin kohdistanut seuraavan kommenttini edustaja Vestmanille, mutta hän ennätti lähteä. Hän sanoi, että tässä saattaisi olla liikkumavaraa, kun esimerkiksi tässä samaisessa artikkelissa Helsingin yliopiston rikosoikeuden professori Sakari Melander sanoo näin: ”Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on myös ottanut laajasti kantaa kiellettyyn vihapuheeseen. Nähdäkseni suomalaisessa lainsäädännössä ei ole kovin paljon liikkumavaraa muuttaa edes sitä, millainen teko olisi rangaistavaa kiihottamista kansanryhmää vastaan.”

17.50 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt muistuttaisin kuitenkin, että käytännössä tänä päivänä kiihottamispykälä ei suojele yhdenvertaisesti kaikkia ryhmiä. [Kimmo Kiljunen: Miksi ei?] Lause, joka syntyperäisiä suomalaisia koskevana ei anna aihetta edes syyteharkintaan, johtaa tuomioon, kun se koskettaa toista kansallisuusryhmää. Miettikää hetki. Kyllä tässä laissa on sorvaamista.

17.51 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty keskustelua vihapuheesta, ja ajattelen, että kyllä se käsite on olemassa ja sitä tapahtuu yhteiskunnassa ja keskuudessamme, ja jokaisen varmasti on hyvä omia puheitaan miettiä, [Arja Juvonen: Ei tiedä, mitä voi sanoa!] että ovatko ne vihapuhetta vai ovatko ne hyvää puhetta, mutta olen kyllä sitä mieltä, että se on erittäin ongelmallinen käsite lainsäädäntöön vietyinä. Koko vihapuhe-termillehän ei ole kansainvälisesti tai kansallisesti vakiintunut määritelmää, enkä pitäisi sitä todellakaan millään tavalla onnistuneena, jos sellaista lainsäädäntöä lähdetäisiin säätämään. Olen samaa mieltä siitä, että tämänhetkinen kiihottamispykälä, josta nyt puhutaan, on kyllä varsin epäselvä, ja siitä [Puhemies koputtaa] kohta käytän vähän pidemmän puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, vastauspuheenvuoropainike on nyt poistettu käytöstä. Siirrytään kohta puhujalistaan, mutta otan vielä tässä edellisen puhemiehen aikana tulleet pyynnöt, niin saadaan jokainen halukas listalle vielä mukaan.

17.52 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme usein kuulleet perustuslakivaliokunnassa ja muutenkin julkisuudessa Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtajaa Markku Jokisipilää, joka jatkuvasti muistuttaa siitä, että vihapuhe ei ole määritel-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

ty termi. Siitä huolimatta, kuten edustaja Räsänen sanoi, tässäkin keskustelussa on esiintynyt, että vihapuhe sitä ja vihapuhe tätä.

Haluaisin häneltä tämmöisen sitaatin 19.12.2017 todeta. Jokisipilä toteaa: ”Viha on tunne, eikä tunteita voi kriminalisoida. Sananvapauteen kuuluu myös oikeus esittää sellaisia mielipiteitä, jotka voivat loukata tai järkyttää tiettyjä ihmisryhmiä. Vihapuhe-termi kääntyy helposti työkaluksi keskustelun tukahduttamiseen, jopa poliittisiin ajojahteihin.” Ja tämä on Jokisipilän ajatuksia, emme ole siis yksin. Tämä ei ole mitään perussuomalaisten omaa ajattelua yksin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustajat Mäkelä ja Juvonen vielä, sen jälkeen puhujalistaan.

17.53 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan varsinaisessa puheenvuorossani laajemmin kantaa aihepiiriin ja sellaisiin näkökohtiin, joita kenties ei vielä ole tuotu esille useisiin kertoihin. Mutta tässä yhteydessä haluan korjata sellaisen hyvin yleisen tähän aihepiiriin liittyvän ohipuhumisen, että mistä tässä ylipäänsä puhutaan. Tässä ei puhuta siitä, onko joku puhe miellyttävää. Tässä ei puhuta siitä, edustaako joku puhe sydämen sivistystä, kuten kokoomuksen suunnalta esitettiin, kun tätä asiaa kyselytunnilla sivusin. Ei siitä ole kysymys.

Kysymys on siitä, mitä yhteiskunta kriminalisoi, mitä vastaan yhteiskunta käy väkivaltamonopolinsa voimin, yksilöä vastaan, vaientaen yksilön, vieden hänet poliisikuulusteluihin, antamalla hänelle tuomion, kenties jopa vankeustuomion, ainakin teoriassa se on lain perusteella mahdollista. Nyt puhutaan tämän vakavuusasteen asioista, ei mistään hyvän käytöksen kultaisesta kirjasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Juvonen ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.54 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen on todennut, että hän olisi valmis pohtimaan sitä, voitaisiinko rikoslakia kiihottamispykälän osalta tarkentaa. Minun mielestäni tämä on kyllä aika tärkeä viesti, mikä meidän täytyy kuulla, joskaan oikeusministeri ei tästä nyt ollut innostunut.

On ollut myös hyvin hämmäntävää, että muun muassa vanhoista televisiosarjoista ja vanhoista sketseistä on tehty kanteluja ja tutkitaan sitä, onko kysymys kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Tähän oikeusministeri vastasi 23.11., että onhan tämä vähän kummallista. Mutta hämmästyminen ja kummeksunta eivät kyllä auta, vaan kyllä todella on pohdittava sitä, tulisiko tätä lakipykälää jollakin tavalla tarkentaa, ja perussuomalaisilla on tähän hyvä ehdotus ja esitys.

Mitä tulee siihen, keskustellaanko täällä lakialoitteesta: minusta on hieno asia, että kansanedustajat kokevat mielenkiintoa keskustella myös muiden tekemistä lakialoitteista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Takaisin puhujalistaan.

17.55 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakialoitetta lämpimästi.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Viimeaikaisten tapahtumien jälkeen on aivan selvää, että laki kansanryhmää vastaan kiihottamisesta tarvitsee pikaista korjaamista. Valtakunnansyyttäjä on lähtenyt pensselöimään voimassa olevaa lakia varsin lavealla pensselillä vedellen sinne tänne ilmeisen kiihkeässä tilassa. Helsingin Sanomien haastattelussa kuitenkin 20.11. hän itsekkin myöntää, että säännöstä tulisi täsmentää ja terävöittää. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on tätä samaa mieltä, ja siksi olemme jättäneet nyt tämän lakialoitteen.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntömme lähtökohtana on laillisuusperiaate, eli ketään ei saa taannehtivasti pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Laillisuusperiaatteeseen sisältyy myös täsmällisyysvaatimus. Lain tulee täsmällisesti osoittaa, mitkä teot säädetään rangaistavaksi, eli laki ei saa olla epämääräinen. Nämä ovat keskeisiä oikeusperiaatteita, jotka suojaavat kansalaisia viranomaisten mielivaltaa vastaan. Lain tulee olla siis niin tarkasti määritelty, että jokainen tietää sen perusteella, mitkä teot ovat laittomia. Myös lain tulkinnan tulee olla ennakoitavaa. Sen ei pidä muuttua sen perusteella, ketkä henkilöt ovat maamme ylimmissä oikeudellisissa viroissa tai hallituksessa. Nyt näin kuitenkin on tapahtunut.

Haastattelussaan nykyinen valtakunnansyyttäjä muun muassa toteaa, että kontekstilla on väliä. Esimerkiksi sillä, onko puheen esittäjä yhä samaa mieltä siitä, mitä joskus tuli sanottua tai kirjoitettua. Olisi mielenkiintoista tietää, mihin lainkohtaan tämä perustuu. Se, että tehokkaalla katumisella voisi välttää syyttäjän jahdin, on kyllä erikoinen ajatus. Siis pelotellaan toimilla, jos et kadu.

Arvoisa puhemies! Uhkaaminen ja yllyttäminen rikollisiin tekoihin on aiheestakin tuomittavaa, eikä perussuomalainen eduskuntaryhmä esitäkään siihen muutosta. Kiihottaminen kansanryhmää vastaan on kuitenkin nykyisellään niin tulkinnanvarainen laki, että mielipiteen esittäjä ei voi ennakkoon tietää, rikkooko hän sitä vai ei. Lain tulkinta on ollut myös siten mielivaltaista, että samankaltaisesta teosta on voitu aloittaa tutkinta tai jättää tutkimatta riippuen henkilöstä, joka mielipiteen on esittänyt. Tällainen tulkinnanvaraisuus ja lakipykälien valikoiva käyttö on luonteeltaan poliittista ja pyrkii tukahduttamaan tietyistä aiheista käytävää keskustelua sekä määrittelemään sananvapauden rajoja hyvin kapeasti. Lain tulisi kuitenkin olla puolueeton ja sama kaikille. Lain esitöiden mukaan kiihottaminen kansanryhmää vastaan -pykälällä suojellaan ainoastaan vähemmistöryhmiä. Tuomioistuinten tulkinnat ovat tukeneet tätä ajatusta. Laki ei siis ole yhdenvertainen, niin kuin rikoslain kuuluisi olla. Ihmettelenkin, miksi vähemmistöille tulisi sallia erivapauksia suhteessa valtaväestöön.

Arvoisa puhemies! YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 19 artikla kuuluu näin: ”Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.” Julistuksen 30 artikla sanoo: ”Mitään tässä julistuksessa ei saa tulkita niin, että valtio, ryhmä tai yksityinen henkilö voi sen perusteella katsoa oikeudekseen tehdä sellaista, mikä voisi hävittää tässä määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia.”

Sananvapaus on yksi perusoikeuksista ja sellaisista pilareista, joille koko länsimainen yhteiskuntamme on rakentunut. Epäoikeudenmukaisen yhteiskuntajärjestyksen ensimmäisenä tunnusmerkkinä onkin usein sananvapauden puuttuminen. Sellainen pohjoiskorealainen sananvapaus, jossa mitä vaan saa sanoa mistä vaan, mutta seuraukset tulee kärsiä, on tuskin sananvapautta lainkaan.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Oikeusministeri Henriksson kertoi lakivaliokunnan julkisessa kuulemisessa, että viime vuosien aikana Euroopassa on niin kutsuttu vihapuhe yltynyt. Tämä vihapuheeksi nykyään kutsuttava kansalaisten ketutus taisi alkaa vuodesta 2015, jolloin eurooppalaiset valtiot antoivat hallitsemattoman maahantulon alkaa. Tästä kansalaiset suuttuivat ja alkoivat kritisoida toimintaa niillä sanoilla ja taidoilla, joita kullakin on käytössään. Kaikki eivät osaa tehdä sitä sivistyneesti. Nyt, kun seuraukset ovat näkyvissä monen arjessa, näyttää tulleen hätä käteen ja suita yritetään tukkia jopa kansanedustajilta.

Me emme pelkää. Mutta moni tavallinen kansalainen joutuu miettimään, mitä he voivat sanoa. Ollaan todella kaltevalla pinnalla. Sen sijaan, että lainsäätäjät pyrkisivät vähentämään tätä ärsytystä aiheuttavaa politiikkaa, he tukkivat ihmisten suut. Ei näin. Huono ja karkea käytös ja rikollinen toiminta ei ole sama asia, ja senkin vuoksi on syytä tätä lakia esittää.

Ja täytyy kyllä nyt sanoa, että kun kansanedustajan vakaumusta tai toisen — omasta mielestäni maan parhaan koomikon — vanhoja sketsejä aletaan kaivella, ollaan kyllä tottaalisien metsässä. Mikäli valtakunnansyyttäjä kiihottuu tällä tavalla, olisi pikemminkin tutkittava kenties hänen toimiaan. Mutta me teemme sitä, mitä me voimme, ja tässä tapauksessa se on lain muuttaminen. Nyt on pakko, ennen kuin olemme kirja- ja toisinajattelijoiden rovioilla.

Arvoisa puhemies! Sananvapautta joko on, tai sitä ei ole.

18.01 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Mäkelä minusta hyvin hetki sitten kiteytti juuri sen, että puhumme rikoslain säädöksestä. Emme puhu siitä, mikä on kenestäkin mukavaa tai pitäisikö meidän antaa käyttäytymisnormeja tai voisimmeko täällä sopia, että sanomme häntä herra puhemieheksi tai jotain muuta, puheenjohtajaksi, tai mitä meidän pitäisi täällä keskustella. Siitä ei ole kysymys, vaan nimenomaan siitä, juuri niin kuin Mäkelä sanoi, että tämä väkivaltakoneisto käy kimppuumme, ja rikosoikeushan on aina se viimesijainen keino puuttua asioihin.

Tämän pykälän ongelma on se, että tämä ei ole millään lailla ennustettava. Ihmiset eivät voi sen perusteella käyttäytyä oikein. Rikoslain tehtävä on ohjata ihmisten käyttäytymistä, ennaltaehkäistä rikollisuutta ja rikollista toimintaa. Mutta kun ihminen ei tiedä, milloin hän syyllistyy tähän niin sanottuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, niin se jää arvailujen varaan.

Tuossa edustaja Immonen perussuomalaisista otti ihan hyvän esimerkin tästä nopeusrajoituksesta. Itse jäin miettimään, että jos vaikka lukisi siellä seinässä jossakin kyltissä 60—80, ja jälkikäteen sitten katsotaan, oliko se sitten kumminkin 60 vai 70, niin me varmasti täällä olisimme aivan kauhuissamme ja sanoisimme, että tähän pitää nyt ehdottomasti puuttua. Ihmisten pitää voida asioista keskustella.

Kuten tuossa äsken toin esille tuon Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtajan Markku Jokisipilän, niin hän on usein ottanut puheeksi tämän vihapuheen, että sitä ei ole määritelty, vaikka sitä täällä jopa ministerin aitiassa käytetään ja siihen vedotaan. Ja kuten hän totesi, niin ihmisten pitää voida esittää vihaisiakin tunteita. Tämä on tällainen jonkinlainen vihaisuuden hallinta. Hän toteaa myöskin tässä samassa haastattelussa, että tämän asian voi kääntää myös niin päin, että jos ihmisiltä viedään foorumit pettymyksen ja vihan kin sanalliseen ilmaisuun, se ennemmin tai myöhemmin purkautuu muita väyliä pitkin ja paljon vaarallisemmin. Oikeastaan ihan toisinpäin, mitä ehkä edustaja Räsänen aikaisemmin sanoi, että helposti vihapuhe johtaa tekoihin. Jokisipilä ainakin näki tämän asian myös

niin päin, että jos ihmiseltä viedään mahdollisuus puhua, niin se purkautuu kyllä jollakin lailla. Ja ainahan meille sanotaan, että asioista pitää puhua, ja kuten edustaja Rantanen äsken oivallisesti sanoi, niin jokainen tekee sen omalla tyylillään. Totta kai voi aina miettiä, miten asiat sanoo, mutta kaikki eivät sano niitä samalla tavalla — sieltä tulee vähän niitä ärräpäitä. En minä ainakaan siihen pyörri, olen itsekin paljon niitä asioita kuullut.

Mietin juuri tätä, mihin tämä on menossa, elikkä tähän itse- ja ennakkosensuuriin. Näitä anteeksipyyntöjä alkaa ladella, ja ihmiset jo etukäteen ruoskivat itsensä ihan siltä varalta, jos joku syyttäjä sattuisi innostumaan. Enemmistön puolesta ei olla huolissaan. Erään keran Aamupostissa, paikallislehdessä, luki, että juoppoputka suljetaan. Mietin sitten, että ovatko ne kaikki juoppoja, jotka ovat siellä yön olleet. Mutta ei se ketään häirinnyt, koska siellä oli suomalaisia miehiä. Tai sitten vanha sarja ”Onks Viljoo näkyny?” tai Uuno Turhapuro. Siinähan nauretaan suomalaisen miehen karikatyyrille ihan mennessä tullen, ja ei meistä varmaan kukaan ole ajatellut vielä Uunosta tutkintapyyntöä tehdä. [Olli Immosen välihuuto] Tai sitten Justiina, oikein niin kuin... Minullekin on joskus sanottu, että olit ihan kuin Justiina. Minua lähinnä naurattaa. Mutta jos minä olisin sitten joku vähemmistön edustaja, niin olisinko minä sitten loukkaantunut ja tehnyt siitä rikosilmoituksen? Ei tule mieleenkään. Tätä täytyy käsitellä laaja-alaisesti.

Ja jos ajatellaan näitä perusoikeuksia, niin kuin sananvapaus tai oikeus terveeseen ympäristöön tai laillisuusperiaate ja muu, niin ne ovat kaikki yhtä tärkeitä perusoikeuksia. Ehkä oikeus elämään on sellainen, joka punninnassa on korkeimmalla, kun tuossa edustaja Forsgrén näitä pohdiskeli. Niille ei nyt varsinaista etusijaa ole missään oikeuskirjallisuudella pystytty antamaan, niihin tulee aina näitä jännitteitä. Mutta jos ajatellaan tätä, mitä perussuomalaiset nyt ehdottaa, niin se täyttää sekä laillisuusperiaatteen että sananvapauden. En oikein näe sitä, että mikä siellä olisi semmoinen oikeushyvä, mitä pitäisi erityisesti suojella tietyn kansanväestön osalta. Oli sitten mikä tahansa vähemmistö, niin minä en oikein näe sitä perusoikeutta, mitä siellä pitäisi suojella. Ehkä Forsgrén sitten sitä enemmän vielä avaa.

Minkä näen tässä vielä yhtenä ongelmakohtana, on tämä vanheneminen. Elikkä jos ajatellaan perinteisesti, niin murha on ainoa, mikä ei vanhene. Nyt kun sinä olet joskus jotain kirjoittanut tai sanonut humoristisessa elokuvassa, ajan hengen tuotteessa, niin sitten sinä saat jälkikäteen pelätä, että milloin se miekka heiluu. Tämä on tosi vakava asia, ja toivoisin, että kansanedustajat heräisivät tähän. Tätä ei valitettavasti ollut allekirjoittanut kuin perussuomalaisten eduskuntaryhmä, joten vaikka olen lakivaliokunnan puheenjohtaja, en pysty vaikuttamaan asiaan. Emme pysty käsittelemään tätä todennäköisesti, kun meillä ei ole siellä riittävästi allekirjoituksia. Mutta kannatan tätä esitystä ja toivon, että tämä menee läpi.

18.07 Ano Turtiainen ps: Arvoisa puhemies! Mitä on sananvapaus? Ilman vapautta loukata sananvapaus lakkaa olemasta. Jokaisen pitää saada loukata ja arvostella vaikka kaikkia uskontoja, kansoja, ihmisryhmiä, jääkiekkjoukkueita tai poliittisia aatteita tai mitä tahansa muitakin kollektiivisia ryhmittymiä tai lahkoja. Jos jokin pahasti, rajusti tai vaikka törkeästi sanottu tai ilmaistu olisi jonkun mielestä halveksittava teko, sitä ei pidä sotkea juridiikkaan.

Myös Helsingin Sanomien viime vuonna julkaisema kuva USA:n presidentistä ja siasta kuuluu sananvapauteen. Edustaja Päivi Räsänen tuolloin sanoi, että valtiovallan on puuttuttava asiaan. Ei pidä. Valtiovallalla ei ole mitään asiaa puuttua yksityisen julkaisijan sisäl-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

töön. Asianomistajat voivat nostaa syytteet herjauksesta, jos haluavat. Tosin lainsäädännössämme herjauksen rima on poliitikkojen kohdalla paljon korkeammalla, ja hyvä niin. Myös vasemmistolaisen propagandan julkaisemisen ja tilaamisen pitää lain mukaan olla mahdollista. Samoin verovaroillamme toimivien virkamiesten toiminnan arvosteleminen ja kokoontumisvapaus kuuluvat länsimaiseen yhteiskuntaan. Myös vastarintaliikkeellä ja kommunistisilla puolueilla pitää olla oikeus mielipiteidensä levittämiseen. Kieltämällä ja sensuroimalla toimitaan paradoksaalisesti juuri niin kuin näiden aatteiden kannattajien uskottaisiin itse toimivan valtaan päästyään. Se, että voit joutua huonosta käytöksestäsi tilille yhteisösi tai työnantajasi edessä, on aivan toinen asia. Sitäkään ei pidä sekoittaa juridiikkaan. Jokainen vastaa sanoistaan. Tyhmyys ei ole rikos.

Arvoisa puhemies! Jos kiihottaminen kansanryhmää vastaan -pykälää käytettäisiin oikeasti kuten se oli alun perin tarkoitettu eli väkivaltaan kiihottamiseen esimerkiksi muslimia tai kristittyjä vastaan, se puolustaisi lainsäädännössä paikkaansa. Nyt sitä käytetään poliittisena aseena toisinajattelijoiden vainoamiseen ja sensuroimiseen. Toiminta ei eroa DDR:stä tai muista kommunistimaista millään tavalla. Sananvapaus joko on tai ei ole. Ei ole mitään siltä väliltä. Suomessa sitä ei tällä hetkellä ole, koska kansanedustajia on syyteharkinnassa sanomisistaan. Se tarkoittaa, että virkavalta on kansanvallan kimpussa, ja se on valtava ongelma. Ennakkosensuurikin on edelleen laissa jyrkästi kielletty, vaikka sitä ei nykyään katsellessa aina uskoisikaan. Virkavalta luo syytteillä pelon ilmapiiriä, jossa pelokkaimmat harkitsevat, uskallanko tätä tai tuota enää sanoa. Sääliä on, että pyydellään julkisesti anteeksi entistä elämää, jolla on noustu kansan suosioon ja sitä kautta edustamaan kansaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä perussuomalaisten tekemää lakialoitetta. — Kiitos.

18.11 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Nykyisin lakia kiihottamisesta kansanryhmää vastaan käytetään perusteettomasti kansalaiskeskustelun rajoittamiseen. Erityisesti kriittistä keskustelua maahanmuutosta pyritään saamaan sensuurin ja itesensuurin piiriin entistä mielivaltaisemmilla laintulkintoilla. Tähän asti lähinnä valtamedia on pyrkinyt toimittamaan tuomioistuimen virkaa torjuttaessa kansalaisten niin sanotusti vääriä mielipiteitä maahanmuutosta. Kuitenkin maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien puolueiden menestys meillä ja muualla lännessä osoittaa, ettei valtamedia kykene enää manipuloimaan yleisöä tai pimittämään maahanmuuton haittoja.

Myös eduskunnalla on oma maahanmuuttokeskustelun itesensuurin historiansa. Ennen vuoden 2003 eduskuntavaaleja kaikki eduskuntapuolueet perussuomalaisia lukuun ottamatta päättivät, ettei maahanmuuttokeskustelua niin sanotusti politisoitaisi, eli sitä ei saisi käsitellä kriittisesti. Kun nykyisin jopa Ruotsissa sikäläinen kokoomus pyytelee anteeksi maahanmuuttoa kritisoiden vaientamista, Suomi uhkaa jäädä Euroopan peräjunttilaksi mielipidesensuurillaan.

Arvoisa puhemies! Vastuuta kansalaiskeskustelun suitsimisesta pyritään siirtämään entistä enemmän vaaleilla valitsemattomille virkamiehille. Virkamiehille ilmeisesti ajetaan erityisoikeutta suojautua kansalaisten kritiikiltä pyrkimällä kriminalisoimaan niin sanottu virkamiesten maalittaminen. Tätä pyrkii edistämään tänään lähete keskusteluun tuleva lakialoite viranomaisten maalittamisen kriminalisoinnista. Käykö tässä niin, että siinä missä vaaleilla valitun poliitikon maahanmuuttokritiikki leimataan kiihottamiseksi ja vihapuheeksi, vaaleilla valitsematon virkamies saa veronmaksajien kustantamalla työajallaan sanoa poliittisia mielipiteitään ilman, että kansalainen saisi kritisoida tai parodioida niitä?

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Tällainen kehitys on virkamiesvallan kasvattamista kansanvallan kustannuksella. Linaan tähän loppuun pienen viisauden George Washingtonilta: ”Jos sananvapaus poistetaan, meitä saatetaan johtaa tyhminä ja hiljaisina kuten lampaita teurastettaviksi.” — Kiitoksia.

18.14 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuomarinohjeissa sanotaan: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan; sen kohtuuden tähden, joka laissa on, se hyväksytään.” Tänä iltana keskustellaan juurikin tästä aihepiiristä, onko joku laki oikeus ja kohtuus ja onko sillä oikeutus ja kansan hyväksyntä. Kaikki lainsäädäntövaltahan lopulta lähtee kansasta. Me olemme täällä kansan edustajina.

Täällä on kysytty sitä, mitä oikeushyvää tällä kyseisellä lain pykälällä suojellaan. Itse lähtisin tulkitsemaan sitä oikeushyvää sitä kautta, missä luvussa rikoslaissa tämä pykälä sijaitsee. Se sijaitsee luvussa, jossa käsitellään rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia. Tätä lakia täytyykin peilata sitä viitekehystä vasten, voiko jonkun teon kohdalla nyt vakavalla naamalla väittää, että tällainen rikos ihmisyyttä vastaan tai sotarikos olisi tapahtunut. Itse väittäisin, että useimmissa teoissa, jotka Suomessa tuomitaan kiihotuksena kansanryhmää vastaan, ei voi vakavalla naamalla sanoa, että olisi tapahtunut rikos ihmisyyttä vastaan tai sotarikos.

Sitä vastoin majesteettirikos, jonka edustaja Mäkynen toi aikaisemmin esille, on tähän aihepiiriin erinomainen ilmaisu kuvaamaan tilannetta, koska eduskunnassa oli Venäjän vallan aikaan useita nimenomaan majesteettirikoksesta tuomittuja kansanedustajia istumassa. Nyt sitten herää kysymys, onko tämä kiihottaminen kansanryhmää vastaan nyt EU:n vallan aikana se uusi majesteettirikos, josta tuomittuja kansanedustajia tässäkin salissa tulee istumaan jatkossa entistä enemmän.

Kun tätä nyt muutettavaksi esittämäämme lakia säädettiin ja se tuli voimaan, esitettiin pelko siitä, että sen nojalla noin periaatteessa kuka tahansa voidaan tuomita mistä tahansa kahdeksi vuodeksi vankilaan. Tämä syytös kuulosti silloin varsin absurdilta, mutta nyt Syyttäjälaitoksen politisoitumisen myötä nämä silloin erikoiset tulkinnot ovatkin jo raakaa todellisuutta, kuten olemme joutuneet kuulemaan.

Kiintoisa epäkohta tässä pykälässä on se, että tässä ei esitetä vaatimusta näiden herjaavien, solvaavien väitteiden valheellisuudesta vaan on täysin mahdollista, että tähän kahden vuoden vankeuteen tuomitaan henkilö täydestä totuuden puhumisestakin. Esimerkiksi yksilöön kohdistuvassa kunnianloukkauksessahan väitteen, joka esitetään, täytyy olla valheellinen. Jos se on totuudenmukainen, se ei täytä kunnianloukkauksen määritelmää. Nyt kun tämä pykälänä on niin epäselvä ja tulkinnanvarainen, niin oikeuskäytäntö ja lain perusteluiden ja esitöiden merkitys sen tulkinnassa saavuttavat suhteettoman suuren ja kestäättömän painoarvon.

Tulkinnassa on aina kysymys myöskin tulkitsijan persoonasta ja asenteista. Tulkintaa tekevät yksittäiset henkilöt. Tulkinnasta tulee helposti yksittäisen henkilön mielipide. Yksittäinen poliisimies voi päättää, jatketaanko tutkintaa rikoksista vaiko ei, ja poliisimies saattaa esittää julkisestikin poliittisia mielipiteitä, kuten näissä kansanedustajiin kohdistetuissa tutkinnoissa on ilmennyt.

Oikeusministeri Henriksson sanoi julkisuuteen kannan, että Raamatun ääneen lukeminen ei ole rikos. Tämä lausunto hämmensi minua suuresti, koska en ainakaan itse tiedä, onko se rikos. Miten ministeri voi tietää, onko se rikos? Ja nyt jos joku noudattaa hänen neuvoaan ja lukee Raamattua ääneen ja joutuukin siitä rikostutkintaan, voiko ministeri ot-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

taa omille niskoilleen tähän henkilöön kohdistuvan syytteen? Käsitykseni mukaan se ei ole oikeusvaltiossa mahdollista.

Edustaja Vestman piti hyvän puheenvuoron monessa suhteessa, mutta erityisesti kiinnitin huomiota puheessa mainittuun kansainvälisten sopimusten liikkumavaraan. Liikkumavaraa on, vaikka erilaiset perustuslaki-imaamit suurella voimalla toisin väittävät. Tämä muutos, jota nyt esitämme, on omista käsissämme.

Keskustelin Oikeusvaltioseminaarissa eilen, ja siellä sivuttiin tätä aihepiiriä siitä näkökulmasta, että erilaiset suurvallat käyttävät näennäisen vapaaehtoisia painostuskeinoja sosiaalisen median alustojen sisällön poistoon. Tätä toki tekevät Kiinan kaltaiset toimijat, mutta myös EU painostaa sosiaalisen median alustoja poistamaan sisältöä jopa ilman oikeuden päätöstä tällaisesta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan vain tiettyjen ilmoitusten perusteella, joita esittävät erilaiset luotetut tahot. Suomenkin hallitus tukee tätä toimintaa, toisin kuin pääministeri Rinne kyselytunnilla virheellisesti väitti.

On totta, että sananvapauteen liittyvä lainsäädäntö on tulkinnanvaraista. Jos tämä esityksemme toteutettaisiin, silloinkin tulkittaisiin, onko tapahtunut lain tarkoittama rikoksella uhkaaminen tai toisen yllyttäminen rikokseen. Kuitenkin tätä tulkintaa tehtäisiin ymmärrettävältä ja terveeltä pohjalta, jonka kansalainen voisi paremmin ennakoida. Siksi kannatan tankin lämpimästi tätä lakialoitetta, jonka aika on tullut.

18.20 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sananvapautta uhataan tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa monin eri tavoin. Kasvava vihapuhe ja verkkoviha rajoittavat varsinkin vähemmistöihin kuuluvien sananvapautta ja demokraattista osallistumista laajasti. Jyväskylän yliopiston tuoreen kuntapoliitiikkaa tarkastelleen tutkimuksen mukaan naiset kärsivät vihapuheesta enemmän kuin miehet. Moni ei vihapuheen vuoksi uskalla lähteä ehdolle vaaleihin tai välttää tietoisesti tiettyjä poliittisia aiheita. Erityisesti maahanmuuttoon, yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset ovat sellaisia poliittisia teemoja, joita esillä pitävät ihmisoikeuksien puolustajat saavat usein kokea vihapuhetta ja verkkovihaa. Tämä ei ole uutta myöskään kansainvälisten tutkimusten mukaan, jotka osoittavat, kuinka rasismi ja naisviha kietoutuvat tiukasti toisiinsa.

Tämä käsittelyssä oleva lakialoite puhuu sananvapaudesta, mutta ei huomioi esimerkiksi YK:n rotusyrjinnän vastaista sopimusta, joka muun muassa vaatii kriminalisoimaan kaiken rodulliseen ylemmyyteen tai vihaan perustuvien aatteiden levittämisen ja rotusyrjintään kiihottamisen. Itse asiassa tämä lakialoite pyrkii siihen, että mahdollistettaisiin yhä kasvavissa määrin vapaa vähemmistöihin kohdistuva, solvaava, väkivaltainen puhe.

Eli kyseessä on lähinnä silmänpääntötemppe, joka on meiltä ja muualta tuttu. Aloite pyrkii perustelemaan asiaansa sananvapaudella mutta sivuuttaa tarkoituksella esimerkiksi yhdenvertaisuuden sekä keskeisen YK:n ihmisoikeussopimuksen eli rotusyrjintäsopimuksen nimenomaiset vaatimukset tiettyjen tekojen kriminalisoimisesta, jotka ovat kansanryhmää vastaan kiihottamista koskevan pykälän taustalla. Lisäksi aloite sivuuttaa muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimukseen sisältyvän oikeuksien väärinkäytön kiellon eli sen, että ihmisoikeussopimuksen artiklat eivät oikeuta toimintaa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin muu ihmisoikeussopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus.

Lisäksi tuo rajausta siitä, että pykälä koskisi vain muita viestejä kuin tietoja tai mielipiteitä, on epäselvä ja uhkaa tehdä koko pykälän tyhjäksi. Miten tätä tulkittaisiin? Millainen viesti jäisi näiden ulkopuolelle eli ei olisi sen enempää tietoa kuin mielipide? Tällaisen säännöksen sisältö jäisi siis puhtaasti tuomioistuinten tulkinnan varaan. Käytännössä täl-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

lainen tulkinnanvarainen raja uskaksi tehdä koko säännöksestä kuolleen kirjaimen, mikä toki lieneekin perussuomalaisen tavoite.

Sopii myös kysyä, mikä on intressi ja motivaatio tällaisen lakimuutoksen tekemiseen. Toisin kuin perussuomalaiset väittävät, sananvapaustilanne Suomessa ei ole ongelma, vaan maa on mittausten kärjessä sananvapauden toteutumisessa. Sen sijaan sananvapautta Suomessa uhkaa tällä hetkellä lähinnä sellainen verkossa leviävä rikollinen vihapuhe, ahdistelu ja häirintä, jolla pyritään pelottelemalla vaimentamaan esimerkiksi ihmisoikeuksia puolustavia. Ei ole siis totta, että mitään ei saisi enää sanoa, vaikka äärioikeistoa lähellä olevat tahot näyttävät tehtailevan rikosilmoituksia vanhoista tv-sarjoista. Vihapuheen kriminalisoinnit eivät myöskään rajoita ärhäkystä, poliittista ja yhteiskunnallista kannanottamista. Kriittinen yhteiskunnallinen keskustelu on edelleenkin erittäin tervetullutta, ja itse asiassa itse toivoisin, että sitä kriittistä ja vihaistakin yhteiskunnallista keskustelua olisi paljon enemmän. On niin, että eriarvoisuus suututtaa ja vihastuttaa, ja pitää löytyä kanavia tämän viestin välittämiseksi.

Mielenkiintoista on, että kansanryhmää vastaan kiihottamista koskeva säännös ei vaikuta muodostavan ongelmia sananvapauden käytölle valtaosalle väestöstä. Myös aroista yhteiskunnallisista aiheista on siis mahdollista käydä ihmisarvoa kunnioittavaa keskustelua. Tuomioita säännöksen nojalla on annettu melko vähän, ja vaikka valtaosa väestöstä on esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jostain syystä lähinnä perussuomalaisille on näyttänyt muodostuvan vaikeaksi muotoilla esimerkiksi poliittisia kantojaan niin, ettei samalla solvattaisi kokonaisia kansanryhmiä esimerkiksi ihonväriin, uskontoon tai alkuperään nojain rasistisin yleistyksin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Maalittamista!]

18.25 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta voi päätellä, että sananvapaus on todellakin ajankohtainen keskustelunaihe ja sille on tilausta. Tuossa debatin yhteydessä kiinnitin huomiota edustaja Halla-ahon esiin nostamaan väitteeseen, johon nyt vielä palaan, kun totesitte puheessanne, että olisin ollut edustaja Immosta vuonna 2015 kiittämässä. Tämä väite tuli itseäni vastaan jossakin vaiheessa aiemminkin, ja tutkin vielä omia kirjoituksiani tuolta ajalta, enkä semmoista kivitysviestiä sieltä löydä. Toivon, että edustaja Immonen itse nyt kertoisi, missä ne kivet ovat lentäneet. Kirjoitin kyllä blogin maahanmuutosta niihin aikoihin, kun edustaja Immonenkin julkista keskustelua maahanmuuttopolitiikasta kävi, ja siinä yhteydessä totesin, että vihapuhe voi johtaa vihatekoihin, mutta en ollut nostamassa minkäänlaisia syytteitä enkä edes muistaakseni maininnut edustaja Immosta. Sen voi kyllä tarkistaa sieltä. En missään nimessä ole ollut väittämässä, että edustaja Immonen olisi syyllistynyt johonkin lainvastaiseen puheeseen. En syytä teitä, edustaja Halla-aho, vihapuheesta tämän lausunnon johdosta, mutta haluan nyt todeta sen, että tuo lausuntonne ei ollut totta.

Kun sananvapausk keskustelussa Raamatun siteeraaminen on viime päivinä ollut esillä ja jopa kiistanalaista, niin siteeraan nyt tässäkin yhteydessä Raamattua liittyen vihapuheeseen, jos puhemies sen sallii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No, ainakin nyt, ennen kuin olette siteerannut. [Naurua]

Nimittäin 2 000 vuotta vanhassa varsin laajaa arvostusta nauttivassa vuorisaarnassa Jeesus määrittelee vihapuheen suhteen viidenteen käskyyn, ”älä tapa”, kun hän sanoo näin:

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

”Teille on opetettu tämä isille annettu käsky: ’Älä tapa.’ Se, joka tappaa, on ansainnut oikeuden tuomion. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka on vihoissaan veljelleen, on ansainnut oikeuden tuomion. Samoin jokainen, joka sanoo veljelleen: ’Senkin hölmö’, on ansainnut Suuren neuvoston tuomion, ja se, joka sanoo: ’Sinä hullu’, on ansainnut helvetin tulen.” Aika kovia sanoja. No, tässä ei tietenkään Jeesus selittäessään tätä viidettä käskyä puhu maallisen lainsäädännön tuomioista, että minkälaisia tuomioita pitäisi asettaa maallisessa oikeudenkäynnissä henkilölle, joka haukkuu lähimmäistään, vaan puhuu ylipäänsä siitä eettisestä periaatteesta, että tällaisella pilkkaavalla ja kunniaa, nimenomaan kunniaa, loukkaavalla puheella on yhteytensä viidenteen käskyyn, jota hän selittää, eli tähän ”älä tapa” -käskyyn. Sen vuoksi itse olen edelleen juuri sitä mieltä, että kyllä vihapuheella on yhteytensä näihin vihatekoihin. Mutta tässä tietenkin puhutaan siitä, että lopulta me kaikki olemme ikään kuin Jumalan edessä samalla viivalla myös tämän viidennen käskyn suhteen.

No, itse olen tällä hetkellä todellakin kahdessa rikostutkinnassa epäiltynä tämän kyseessä olevan pykälän johdosta. Toinen tapaus koski kesäkuista tviittiäni ja toinen sitten 15 vuotta vanhaa pamflettiani, josta tehtiin rikosilmoitus elokuussa. Se, mikä tässä omalla kohdallani on kyllä hyvin hämmäntävää ja merkillistä, on se, että ei tuon tviitin kohdalla eikä myöskään pamfletin kohdalla mieleeni todellakaan edes tullut, että olisin rikkomassa jonkinlaista lakipykälää vastaan. Kaiken lisäksi poliisihan teki hyvin perusteellisen päätöksen juuri tästä pamfletista, että siinä ei ole aihetta esitutkintaan eikä olla syyllistytty rikokseen, mutta sen sijaan valtakunnansyyttäjän mielestä siinä taas oli aihetta. Mietin, että millä tavoin kansanedustaja, puhumattakaan tavallisesta kansalaisesta, voisi tietää, missä se raja menee, jos kerran poliisi perusteellisen selvityksen jälkeen on eri linjoilla kuin valtakunnansyyttäjä, eli viranomaisten kohdallakaan se ei näytä selvää olevan.

No, sananvapaus on todellakin moniarvoisen yhteiskunnan olemassaolon edellytys, ja sananvapautta pitäisi voida rajoittaa vain silloin, kun se on toisten oikeuksien tai yleisen turvallisuuden vuoksi välttämätöntä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuinan on antanut sananvapauden käytön osalta merkitystä sille, onko ilmaisut esitetty vilpittömistä lähtökohdista vai onko sitten kysymys tällaisesta naamioidusta vihapuheesta, että ikään kuin vain käytetään joitakin ilmaisia jonkinlaisen uhkauksen peitteenä. Niin kuin täällä on todettu nyt moneen kertaan, tälle vihapuhe-termille ei ole olemassa sellaista vakiintunutta määritelmää, jota voitaisiin sitten juridiikassa käyttää, eikä mielestäni sellaista lainsäädäntöä tule myöskään säätää.

Tämä kiihottamisrikoskriminalisointi merkitsee aina voimakasta puuttumista sananvapauteen, joka on turvattu niin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, YK:n yleissopimuksessa kuin perustuslaissamme. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sananvapaus todellakin suojaa paitsi sellaisia ilmaisia, joita voidaan pitää myönteisinä ja vaarattomina tai yhdentekevinä, myös sellaisia, joita voidaan pitää huolestuttavina, häiritsevinä ja epäasiallisina. Mielestäni juuri näistä kysymyksistä, kuten vaikkapa maahanmuuttopolitiikasta, josta silloin vuonna 2015:kin oli puhetta, täytyy käydä keskustelua, käydä keskustelua samoin kuin myös koko tästä vihapuhetematikasta täytyy voida käydä keskustelua ja myös poliittista keskustelua, kansalaiskeskustelua, eikä niin, että sitten tuomarin edessä ratkotaan, mitä saa sanoa ja mitä ei saa sanoa. [Jukka Mäkynen: Juuri sen takia tämä lakialoite on olemassa!] Ja toisaalta todellakin sellainen uskonnollinen viestintä- ja myös julistustyö, joka on väkivaltaista, hyökkäävää, pakottavaa tai perustuu jonkinlaiseen aivopesuun, ei ole sallittua Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

En itse tässä vaiheessa ota vielä kantaa tähän lakialoitteeseen, mutta kyllä hyvin vakavasti tätä myös pohdin. Tietysti kun koen olevani jollakin tavalla tällä hetkellä myös tämän pykälän kohteena ja siinä mielessä [Puhemies koputtaa] aika hämmentyneenäkin tämän edessä, niin varmasti tähän vielä omakin kantani sitten ennen pitkää vielä selkiytyy.

18.34 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katsoin, että on kohtuullista vastata, koska edustaja Räsänen on muutamaan kertaan pyytänyt minulta täsmennystä aiempaan puheenvuorooni. Viittaan siis todellakin edustaja Räsänen vuonna 2015 julkaisemaan blogikirjoitukseen, josta KD-lehti, kristillisdemokraattien lehti, kirjoitti artikkelin, ja koska tämän artikkelin on kirjoittanut kristillisdemokraattien puoluesihtööri Asmo Maanselkä, niin tulkitsen, että tässä siteerataan edustaja Räsästäkin oikein. Tässä nimenomaan annetaan ymmärtää, että teidän blogikirjoituksenne on kannanotto Olli Immosen Facebook-päivityksestä nousseeseen kohuun, ja sen sijaan, että te puolustaisitte millään tavalla Olli Immosta näitä vihapuhesyöttöksiä vastaan tai vetoaisitte sananvapauteen, niin te kaikkien muiden silloisten keskustelijoiden tavoin toteatte, että vihapuhe on vaarallista, sillä se valitettavan usein johtaa vihatekoihin. No nyt te olette tänään ihan oikein korostanut sitä, että mitä on vihapuhe. Sitä ei ole määritelty, mutta neljä vuotta sitten se ei kuitenkaan näyttänyt teillekään olevan ongelma. Raamatussa sanotaan monien muiden viisaiden asioiden ohella, että tee toiselle niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän, ja toivon, että me kaikki täällä noudatamme tätä korkeaa standardia.

18.35 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin löysin tämän KD-lehden Asmo Maanselän kommentin, jossa hän oli yhdistänyt tämän blogiini, mutta tuossa blogikirjoituksessani en puhu edustaja Immoesta, vaan puhuin yleisesti maahanmuuttopolitiikasta ja puhuin tästä vihapuheesta. Toki näitä puheita voi vielä jälkikäteenkin tarkistaa. Mutta vaikka olisin myös edustaja Immoesta puhunut ja häneen viitanut, varmasti sitä keskustelua silloin käytiin edustaja Immosen Facebook-päivityksen pohjalta, niin en kyllä mielestäni ole missään vaiheessa torjunut hänen oikeuttaan sananvapauteen. Eikö tällaista reipasta keskustelua esimerkiksi maahanmuuttopolitiikasta juuri pidäkin käydä, esimerkiksi erilaisten blogien ja some-keskustelun turvin, ja sallia toiselle se sananvapaus, vaikka olisikin itse eri mieltä? Ja siihen saa reagoida omissa blogeissaan ja omissa Facebook-päivityksissään, mutta ei pidä lähteä toista silti oikeuteen vetämään. Enkä ole sitä tehnyt, enkä ole edustaja Immosta kivittänyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei mennä laajemmin debattiin, mutta edustaja Junnila siellä kovasti tuntui haluavan puheenvuoroa.

18.37 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen Naantalin auringosta, niin en malta olla etsimättä aurinkoon liittyvää sanomista myös Raamatusta. Täällähän on hyvin useasti sitä siteerattu, ja se näyttää olevan myös tutkinnan kohteena. Mutta puhutaan välillä vihasta. Nimittäin Suomessahan lainsäädännöllinen ratkaisu tuntuu olevan sitä, että poliitikko sanoo jotakin, sitten on tutkinta päällä ja seurauksena on todennäköisesti sakkoa. Mutta Raamatussa sanotaan: ”Vaikka vihastuttekkin, älkää tehkö syntiä. Sopikaa riitanne, ennen kuin aurinko laskee.” Tätä voisi noudattaa tässäkin yhteydessä.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Marraskuussa on aurinko laskenut jo varhain. — Mennään puhujalistaan.

18.37 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan käsittelyssä perussuomalaisten eduskuntaryhmän lakialoite kiihottamisesta kansanryhmää vastaan säädetyn rikoslain pykälän muuttamisesta. Tämän lakialoitteen ensisijaisena sisältönä on mainitun pykälän täsmentäminen siten, että rangaistavaksi jäisi lainkohdassa tarkoitettua esimerkiksi rodun, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden nojalla muodostuvaa ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen tai tällaiseen tekoon yllyttäminen. Tiedon tai mielipiteen levittäminen ei olisi rangaistavaa. Tämä esittämämme muotoilu tekisi lainsäädännöstä tältä osin huomattavasti nykyistä täsmällisemmän ja tarkkarajaisemman ja siten selvästi vähemmän tulkinnanvaraisen.

Arvoisa puhemies! Viimeaikaisessa julkisessa keskustelussa on nähty moneen otteeseen, että uskonnollisen vakaumuksen, poliittisten mielipiteiden tai jopa heikkotasoisien huumorin esittäminen voivat johtaa rikosoikeudellisen prosessin tai esitutinnan käynnistymiseen. Pidän tätä tilannetta erityisen outona, varsinkin siitä syystä, että osa näistä tutkinnan kohteena olevista teoista on tehty vuosia tai jopa vuosikymmeniä sitten nykyisestä keskusteluilmapiiiristä hyvin selvästi poikenneissa olosuhteissa. Ja tämä kaikki on tapahtunut siitäkkin huolimatta, että länsimaisessa oikeusjärjestelmässä taannehtivan lainsäädännön kieltä on yleisesti tunnustettu periaate.

Arvoisa puhemies! Vihapuheen hyvin epäselvä määritelmä on epätarkkuutensa vuoksi ongelmallinen ja johtaa aivan liian usein tarpeettomaan itesesensuuriin, vaikka sananvapautta pidetään täysin oikeutetusti länsimaisen yhteiskuntajärjestelmän merkittävänä kulmakivenä. Tulkinta siitä, onko jokin yksittäinen kannanotto yhä vailla selkeää määritelmää olevaa vihapuhetta vai ei, on jopa viranomaisille vaikeaa, puhumattakaan yksittäisestä kansalaisesta. Kuten tässä keskustelussa on useaan otteeseen todettu, on mielipiteiden julkittuomisen mahdollisuus demokraattisessa yhteiskunnassa erittäin tärkeää. Asiallisuus on siinä hyvä ohjenuora, mutta ei voida kuitenkaan edellyttää, että puhujan tai kirjoittajan tulisi pystyä ennakoimaan kaikki mahdolliset ja mahdottomatkin tulkinnat. Se on inhimillisesti katsoen täysin mahdotonta.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset haluavat korjata tämän lainsäädännöllisen epäkohdan, ja olemme siksi laatineet ja allekirjoittaneet tämän lakialoitteen. Toivon sille asianmukaista eduskuntakäsittelyä ja tietenkin sen myötä kansalaisten oikeusturvan parantamista.

18.41 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Olen huolestuneena seurannut viime aikoina Suomessa tapahtunutta kehitystä sananvapauden suhteen. Niin Euroopassa kuin Suomessakin menneinä vuosikymmeninä on pyritty poistamaan sananvapautta rajoittavia lakipykäläitä. Tämä on ollut luonnollinen kehitys Euroopassa erityisesti Berliinin muurin murtumisen jälkeen. Meidän tulisi jatkaa tällä kehityksen tiellä myös tulevaisuudessa, mitä tämä perussuomalaisten edustajaryhmän jättämä lakialoite osaltaan tukee. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että itseään sananvapauden, demokratian ja ihmisoikeuksien lähettiläinä pitävät voimat haluavat viedä kehitystä täysin päinvastaiseen suuntaan. Valtiovallalle halutaan antaa entistä suurempi rooli määrittellä, mitä yhteiskunnassa saa puhua ja mistä puheesta tuomioistuimien kutsuu puhujaa. Näin ei saa olla.

Arvoisa puhemies! Sananvapauden turvaaminen arkojenkin asioiden käsittelyn osalta on yhteiskunnan vakauden kannalta äärimmäisen tärkeää. On turhan yksioikoista ajatella,

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

että voimakasta kritiikkiä sisältäviä puheenvuoroja hiljentämällä saisimme paremman yhteiskunnan. Jos näitä puheenvuoroja hiljennetään, seurauksena saattaa olla yhä epävaakaampi yhteiskunta, jossa kansalaisten luottamus viranomaisiin kaikkoo. Sananvapauden on tarkoitus suojata kansalaisia vaihtuvien päättäjien mielivallalta, ja sen tarkoituksen turvaamiseksi meidän tulisi ponnistella entistä tarmokkaammin.

Arvoisa puhemies! Hälyttävimpiin esimerkkeihin sananvapauden nykytilasta Suomessa lukeutuu oikeuskanslerin kehoitus poistaa vanhoja nettikirjoituksia jo ennakoivasti, jotta niistä ei tulisi tuomioita. Tämä tuo mieleeni vahvoja kaikuja sensuurista ja aivan muunlaisista valtioista kuin Suomi on. Ilman, että sananvapauslakia on edes vielä lähdetty kiristämään, kansalaisia uhkaillaan poistamaan mielipiteitään rangaistuksen uhalla. Poistettavaksi joutuisivat uhkailujen perusteella ennen kaikkea ne mielipiteet, jotka eivät miellytä valtaapitäviä. Tämä muistuttaa historiallisia käskykirjeitä, joissa hallitsija saattoi asettaa kielleyksi oman valtansa kritisoinnin. Se ei saa olla kehityssuuntana, kun keskustellaan sananvapaudesta vapaassa yhteiskunnassa, kuten Suomessa.

Tavoitelkaamme siis ennen kaikkea sananvapauden käsitteen laajentamista sen sijaan, että lähdetään ajamaan Suomea kohti loputonta sensuurin ja hiljentämisen tietä. Siltä tieltä ei nimittäin ole paluuta. — Kiitos.

18.43 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Minulla on enemmän tällaista filosofista pohdintaa. Siellä laidalla — minä olen pahoillani, en muista edustajan nimeä — tuotiin esille tämä, että miksi vähemmistöjä suojataan enemmän tässä sananvapauskysymyksessä. Tässä oli tämä, että miksi kantaväestöä kohtaan voidaan sanoa kovemmin kuin vähemmistöjä kohtaan. Jos minä nyt en ala jotenkin niitä YK:n ihmisoikeus- tai Euroopan ihmisoikeussisältöjä referoimaan, koska minusta tuntuu, että siinä meillä taitaa ehkä olla erimielisyyksiä, niin ehkä minä yritin niin kuin miettiä tätä, kun kehoitettiin miettimään, niin onhan meillä niin kuin... Hyvinvointivaltion ajatushan kiteytyy siihen, että tasa-arvo ei periaatteessa meidän yhteiskunnassamme ole sitä, että kaikki saavat täsmälleen saman, vaan että jotenkin pyritään huomioimaan ihmisten tarpeet. Esimerkiksi jos vaikka miettii meidän hyvinvointivaltion rakennetta: Kyllähän meidän koulutuskin menee siten, etteivät kaikki käy samoja välttämättömiä kursseja, ja jos joku tarvitsee enemmän apua, niin hänelle annetaan. Meidän verotus on progressiivinen, mikä tarkoittaa sitä, että ne, jotka pystyvät maksamaan enemmän, maksavat sitä. Palvelut menevät tarpeen mukaan, etuudet menevät. Mitä minä yritän tällä sanoa, on ajatus siitä, että vähemmistöjen suoja on suurempi. Sehän pohjautuu ihan [Mauri Peltokankaan vastauspuheenvuoropyyntö] meidän arvostukseen sitä kohtaan, että ne, jotka tällä hetkelläkin kohtaavat enemmän vaikka syrjintää — vaikka sitten sen ulkonäkönsä tai minkä takia tahansa — niin heille pitää enemmän sitä suojaa tarjota. Tämä ajatus siitä, että mitä tasa-arvo on, niin minua ihan kiinnostaisi kuulla, että ajatteletko te näissä muissakin asioissa niin, että se on täsmälleen jokaiselle saman verran, vai siten, että pitäisi katsoa laajemmin, miten me suojelemme niitä ihmisiä, jotka sitä suojelua tarvitsevat enemmän. Tästähän se ajatus lähtee. Tämä on hyvinvointivaltion perusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Annetaan vastauspuheenvuoro, edustaja Peltokangas, mutta ei mennä laajemmin debattiin.

18.45 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähemmistöryhmistä en puhunut mitään, elikkä edustaja Forsgrén voisi tietysti — no joo. Pyysin miet-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

timään. Lausuin: ”Lause, joka syntyperäisiä suomalaisia koskevana ei anna aiheutta edes syyteharkintaan, johtaa tuomioon, kun se koskettaa toista kansallisryhmää.” Tässä eduskuntasalissa, edustaja Forsgrén, laaditaan lakeja kaikille suomalaisille tasavertaisesti. Aivan kaikille tasavertaisesti. Tässä salissa ei eritellä, kenelle on vähemmän ja kenelle on enemmän. Jos te olette saaneet sellaisen käsityksen, niin kehoitan korjaamaan käsityksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puhujalistaan.

18.45 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Aloitteessa esitetään, että rikoslain 11 luvun 10 § muutetaan siten, että rangaistavaksi jää ainoastaan lainkohdassa tarkoitettua ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Lisäksi aloitteessa esitetään lainkohdan muuttamista siten, ettei rangaistusvastuu enää jatkossa koske tiedon tai mielipiteiden asettamista yleisön saataville, levittämistä yleisön keskuuteen ja pitämistä yleisön saatavilla. Rangaistusuhka liitettäisiin siten jatkossa ainoastaan muihin viesteihin kuin tietoihin ja mielipiteisiin.

Pidän hyvänä sitä, että perussuomalaiset ovat tehneet tämän lakialoitteen tämän 11 luvun 10 §:n muuttamisesta ja pääsemme keskustelemaan tästä asiasta. Sananvapaus on demokraattisessa valtiossa tärkeä tehtävä ja oikeus, mikä on meidän perusoikeus. Lain on oltava myös sellainen, joka kestää aikaa ja myöskin tulkitsemista eri ajassa. Meidän pitää pystyä uusimaan lainsäädäntöämme, jos me toteamme siellä epäkohtia. Ja tämä rikoslain kohta ei enää vastaa nykyajan haasteisiin ja tarpeisiin. Meillä on poliisilla paljon tehtäviä, joihin heitä oikeasti tarvitaan ja myöskin tuomioistuimilla paljon tehtäviä, mihin heidän resurssejaan pitäisi kohdentaa. Nyt tällä hetkellä voidaan nostaa epäilyjä ja jopa rikossyytteitä asioista, mielipiteistä, joita on ilmaistu toisessa ajassa, toisessa kontekstissa.

Nykyinen laki on monitulkintainen ja epäselvä. Se voi jopa hankaloittaa epäkohtien esille tuomista, jos pelätään, että siitä saa itse syytteen niskaan. Esimerkiksi viime päivinä on ollut julkisuudessa epäkohtia ja on ihmetelty, miksi ei asia ole noussut yleiseen tietoisuuteen tai edes päättäjien tietoisuuteen tai miksi siihen ei ole reagoitu. Onko pelätty sitten leimaamista, vai mitkä ovat ne taustasyt, miksi ei ole nostettu asioita esille?

Emme saa antaa meillä olla sellaisia toimimattomia lakeja, jotka estävät meillä epätaroituksenmukaisesti sananvapautta. Pitää kunnioittaa ja muuten käyttää hyviä tapoja. Kiihottamista väestöryhmiä kohtaan ei tietenkään pidä sallia, mutta on hyvä, jos tätä pystytään tarkastelemaan, ja toivottavasti tämä asia myöskin otetaan käsittelyyn. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

14. Lakialoite laiksi työ sopimuslain 2 ja 4 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 31/2019 vp Arja Juvonen ps ym.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

18.49 Arja Juvonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on eduskunnalle jättämäni lakialoite liittyen työsopimuslain 2 ja 4 luvun muuttamiseen, ja tämä lakialoite liittyy omaishoitajiin.

Jokainen meistä on jossakin vaiheessa elämäänsä omaishoitaja. Jokaisen meidän omaisen tai muutoin läheinen ihminen tarvitsee jossakin elämänsä vaiheessa erityistä hoivaa ja huolenpitoa, ja on hyvin merkityksellistä, että tätä hoivaa saa juuri läheiseltään. Tämä on paitsi inhimillisesti oikein, se on myös erittäin edullista yhteiskunnalle. Toimitaan omaishoitajina.

Tarve omaishoitajille kasvaa jatkuvasti, ja myös yhteiskunta kannustaa tähän. Meillä oli muun muassa viime eduskuntakaudella kärkihankkeita, joilla pyrittiin siihen, että yhä useampi voisi toimia omaishoitajana — se toisi säästöjä myös yhteiskunnalle. Palvelujen rakennetta pyritään muuttamaan niin, että ikääntyneiden, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten hoitoa suunnataan tapahtuvaksi yhä enemmän kotiympäristössä. Suunta laitoshoidossa on ollut viime aikoina voimakkaasti laskeva.

Tämän käsiteltävän lakialoitteeni tarkoituksena on antaa työntekijälle oikeus saada vapaata työstään omaishoitoa varten sekä oikeus jäädä määräajaksi pois työstä työntekijän perheenjäsenen tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten, ja tässä nostan esiin erityisesti saattohoitoajan. Nykyisen työsopimuslain mukaan tällä hetkellä työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi jäädä määräajaksi hoitamaan perheenjäsentä tai muuta hänelle läheistä henkilöä. Tällöin työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan kestosta ja muista järjestelyistä. Tämä säännös ei kuitenkaan toteudu riittävän tehokkaasti, koska sen olemassaoloa ei tiedosteta ja vaativaa omais- ja läheishoitotyötä tehdään hyvin usein työn ohessa. Tein viime eduskuntakaudella tästä aiheesta kirjallisen kysymyksen ministerille, ja ministeri vastasi juuri näin, että lain säännöstä ei tunneta tarpeeksi hyvin ja työntekijät eivät tiedä mahdollisuudesta pyytää jäädä omaishoitovapaalle. Nykyinen työsopimuslaki siis ainoastaan mahdollistaa poissaolon läheisen hoitamiseksi sen sijaan, että se velvoittaisi työnantajan tosiasiallisesti myöntämään työntekijälle vapaata. Usein työelämässä käy niin, että kun työntekijällä on vaikkapa ikääntynyt isä tai ikääntynyt äiti, jota hän haluaa jäädä hoitamaan, niin hän joutuu irtisanoutumaan työtehtävästään, jotta voi toteuttaa tätä äärettömän tärkeää ja inhimillistä tehtävää.

Omaishoitajien ja perheenjäsentään tai läheistään tilapäisesti hoitavien aseman parantaminen on erittäin tarkoituksenmukaista. Työssäkäynnin ja hoivan yhdistäminen on usein haasteellista, ja monet joutuvat pakon edestä tekemään työhön liittyviä merkittäviä myönnytyksiä hoivavastuun takia, esimerkiksi lyhentämään työaika tai kieltäytymään uusista tehtävistä tai työmatkoista. Eli lakialoitteen tarkoituksena on mahdollistaa työntekijän pääsy hoitamaan läheistään ja lisätä mahdollisuuksia osallistua inhimilliseen ja arvokkaaseen omaishoidon toteuttamiseen.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Omaishoitajien työ on äärettömän merkityksellistä — siitä olemme varmasti kaikki täällä samaa mieltä. Meidän tulee antaa siihen mahdollisuuksia, ja meidän tulee antaa siihen myös kannustimia. Työn, perhe-elämän ja omaishoidon yhteensovittamiseen tulee olla aito mahdollisuus, ja lakialoitteella ehdotetulla muutoksella on pyrkimys lisätä inhimillisyyttä ja erityisesti ymmärrystä kansalaisten erilaisiin elämäntilanteisiin. On erittäin tärkeää, että me kansan äänestämät kansanedustajat ymmärrämme kansalaisten erilaisia elämäntilanteita.

Paitsi että tämän lakialoitteen merkitys on suuri työntekijän mahdollisuudelle jäädä hoitamaan omaistaan, on paljon muutakin, mitä meidän tulisi tehdä. Perussuomalaiset esittävät vaihtoehtobudjetissaan muun muassa, että omaishoidon tuki olisi verovapaata tuloa. Toki on myös paljon muuta: Tulisi keskustella siitä, onko omaishoidon tuki ylipäänsä riittävä vai tulisiko sen olla korkeampi. Omaishoidon kriteerit tulisi yhdenvertaistaa kautta Suomen. Vapaapäivien, jotka on laissa määritelty, tulisi myös toteutua, ja sen hoivapaikan, jonne omaishoitaja sen läheisensä sitten vie, tulisi olla virikkeellinen ja kannustava ja voimaannuttava. Liian usein Suomessa tämä lyhytaikaishoiva tuntuu siltä kuin se olisi pelkkä omaishoidettavan säilöönotto.

Kannamme huolta myös lyhytaikaishoivapaikkojen riittävydestä, ja on hyvä, että eduskunnassa käydään myös siitä keskustelua. Eli hoivapaikkoja ei tule vähentää, vaan päinvastoin niitä tulisi lisätä. Erityisesti tärkeää on, että omaishoitajien työn tukeminen, arvos-taminen ja mahdollistaminen ovat myös tulevaisuuden sote-uudistuksen keskiössä. Kun me puhumme, että me annamme palvelulupauksia siitä, että ihmiset pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, niin meidän tulee antaa myös omaishoitajille palvelulupaus siitä, että he voivat osallistua läheisensä hoitoon, heidän työnsä on arvokasta, siitä saa palkkion, siitä saa korvausta ja että yhteiskunta arvostaa äärettömästi tätä inhimillistä ja hyvää tapaa kohdella ja hoitaa meidän läheisiämme.

18.55 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen on tehnyt erinomaisen lakialoitteen, joka osuu juuri siihen yhteen kipukohtaan, joka on työssä käyvillä omaishoitajilla. Tässäkin salissa on puhuttu jo vuosia työn ja omaishoidon yhdistämisestä ja siitä, että työssä käyviä omaishoitajia tuetaan, mutta valitettavasti ne toimet ovat kyllä jääneet edelleen siihen, että niitä saamme täällä odottaa.

Nähdäkseni työssä käyvät omaishoitajat ovat jo vuosia puhuneet siitä, että voitaisiin tällainen tilapäinen hoitovapaa jopa kolmeksi päiväksi palkallisena myöntää aivan kuten alle 12-vuotiaasta lapsesta silloin, kun joudutaan jäämään töistä lapsen äkillisen sairauden vuoksi, ja nyt tämä edustaja Juvosen aloite on erinomainen siinä kohtaa, että tässä voidaan myöntää myöskin pidempi vapaa. Tällä hetkellä tilanne on se, että se on kiinni siitä, miten työnantajan kanssa saa sovittua, ja se on aina palkatonta. Siinä mielessä, jos ajatellaan omaishoidon tukemista ja jos siihen lisäksi tulee tällainen taloudellinen ongelma, sekin pitäisi kyllä jollakin tavalla tämänkaltaisen yhteiskunnan kyetä ratkaisemaan.

Ja kun edustaja Juvonen puhui tästä saattohoidosta, niin myöskin saattohoitovapaa on erinomainen aloite, mutta sen lisäksi tähän kohtaan haluan nostaa tämän saattohoitokorvauksen. Vaikka nyt saisi töistä vapaata, niin siinä tilanteessa, kun ihmisellä on ehkä elämänsä kovin paikka hoitaa rakkaintansa viimeisiä hetkiä, minusta on täysin epäasiallista ja epäinhimillistä, että hän joutuu myös taloudelliseen loukkuun hyvin usein sen vuoksi, että joutuu jäämään töistä pois ja palkattomaan tilanteeseen. Itse asiassa ei meidän omaishoidon tuen laki eikä omaishoidon tuki kyllä tällaista tilannetta tunnista, vaan siihen pitäisi

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

saada luotua ihan oma luokkansa. Valitettavasti se 700 euroa — niinkö se on, minkä tällä hetkellä laki takaa — ei riitä missään nimessä, kun ajatellaan, että siellä on asuntolainat ja muut maksettavana sen lisäksi, että elät sitä ehkä koko elämäsi raskainta aikaa.

18.58 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Juvosen tekemä aloite on inhimillinen ja oikeudenmukainen. Olisin toivonut, että myös salin vasen puoli olisi ollut täällä paikalla keskustelemassa niistä toimenpiteistä, mitä tarvitaan omaishoitajien arvostuksen ja toimeentulon parantamiseksi. Tämä edustaja Juvosen tekemä aloite on oikeasti erittäin tärkeä, ja toivon, että valiokuntatyössä sitten kuitenkin huomioidaan tämä inhimillinen näkökulma ja tätä asiaa lähdetään oikeasti edistämään. — Kiitos.

18.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvosen lakialoite on perusteltu. Meillä on merkittävä määrä omaishoitajia Suomessa, ja heidän työnsä tarvitsee arvostusta mutta myöskin tukea. Moni omaishoitaja käy töissä, ja silloin työn ja omaishoidon yhdistäminen voi käydä raskaaksi ja haasteelliseksi. Huomioiden inhimillinen puoli hoidettavan osalta ja myöskin hoitajan osalta sekä yhteiskunnan kustannusten näkökulmasta on järkevää pyrkiä auttamaan tapoja, millä yhdistää ja sujuvoittaa omaishoitajan työssäkäyntiä ja tarvittaessa sieltä vapaan saamista. Se, että tähän olisi oikeus, olisi tarpeen.

Olemme kokoomuksessa myös nostaneet esille tuettua hoivavapaata eli sitä, että jos on tällainen äkillinen oman läheisen lyhytaikaisen hoivan tarve tai esimerkiksi saattohoidon tarve, niin voitaisiin jäädä hoitamaan omaista ja siihen saisi myös yhteiskunnan tukea. Olemme ehdottaneet, että pilotoitaisiin tällaista mallia tällä hallituskaudella.

Yksi asia, mikä on myös tärkeää huomioida ja millä voidaan keventää omaishoitajan työtä, on kotitalousvähennys. Eli jos kotitalousvähennykseen oikeuttavia palveluita käytettäisiin enemmän, niin se myös helpottaisi omaishoitajan työtä. Sen takia kokoomus on ehdottanut kotitalousvähennyksen nostoa. Nykyinen hallitushan on laskemassa kotitalousvähennystä, ja se huonontaa erityisesti eläkeläisten, omaishoitajien ja lapsiperheiden asemaa.

19.01 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset todella arvostamme korkealle omaishoitajien tärkeää työtä. Olisin myöskin toivonut, että täällä olisi ollut joku hallituspuolueen jäsenistä seuraamassa viisasta lainsäädäntöehdotusta ja nimenomaan nyt sitä pääministerinkin korostamaa lämmintä, sydäimestä tulevaa välittämistä, jota tässä Arja Juvosen esityksessä on. On ihan selvää, että omaishoitajien, jotka perheenjäsentään tai läheistään tilapäisesti hoitavat, asemaa on tärkeää parantaa. Me emme oikeastaan voi arvokkaampaa palvelusta tehdä läheiselle tai rakkaallemme kuin hoitaa häntä viimeisinä päivinä siellä kotona. Tästä syystä kannatan lämpimästi Juvosen tekemää lakiesitystä.

19.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kaikille hyviä puheenvuoroja pitäneille kansanedustajille. Se on juurikin näin, että monesti täällä illalla myöhään puhutaan näistä tärkeistä asioista, lämpimistä, inhimillisistä, niistä, missä on sydäntä ja mitkä koskettavat meitä kaikkia ja mitkä ovat myös perussuomalaisille olleet kautta aikain äärettömän tärkeitä. Perussuomalaiset ovat kautta aikain täällä eduskunnassa nostaneet esille hoidettavien merkityksen, hyvän hoidon päämäärän, vanhusten tilanteen, omaishoitajien jakamisen ja sen, että meidän tulisi tukea heitä kaikella tavalla, koska he ovat niitä hiljaisia ja äänettämiä, ja me olemme heidän äänitorvena täällä. On hyvä, että nyt täällä puhutaan. Oli-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

si ollut kiva, että olisi ollut todellakin tuolla salin toisellakin laidalla ihmisiä, kansanedustajia, kuuntelemassa, koska näistä asioistahan hekin yleensä tahtovat ainakin muistuttaa, mutta me ainakin puhumme. [Vilhelm Junnila: Olisi edes yksi!] — Kyllä.

Arvoisa herra puhemies! Me vietämme parasta aikaa omaishoitajien viikkoa, ja ympäri Suomea on paljon erilaisia tapahtumia. On erittäin tärkeää, että pidämme yllä omaishoitajien ja omaishoidettavien asioita myös näiden juhleviikkojen ulkopuolella. Edustaja Mari Rantanen, nostitte erittäin tärkeän asian esille, eli juurikin esimerkiksi sen saattohoitopaalle työstään jäävän työntekijän taloudellisen tuen. Olisi erittäin tärkeää siirtyä tästä myös siihen keskusteluun, että olisiko se Kela, joka korvaisi sitten työntekijälle, jotta ei tarvitsisi ottaa palkatonta, koska todellakin kyllä se on monelle mahdotonta ja estääkin sinne vapaalle jäämisen. Tämä on hyvin tärkeä teema, kun me mietimme, millä tavalla voimme tukea ja korvata.

Saattohoitoon siirrymme tuossa seuraavassa asian käsittelyssä. Siellä on sitten lakialoite, mikä liittyy tähän. Kuulette sitten hieman enemmän siitä, mitä ongelmia meillä on saattohoitoasioissa Suomessa, ja toivon myös, että otatte kantaa ja kommentoitte lakialoitetta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

15. Lakialoite laiksi saattohoidon järjestämisestä

Lakialoite LA 32/2019 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.04 **Arja Juvonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kuten elämä on usein sattuman kauppaa, emme tiedä mitä huomina tuo, niin myös se, että nämä kaksi lakialoitetta ovat tänään täällä peräkkäin käsittelyssä, on jollakin tavalla sattumaa.

Saattohoitoteema on ollut erittäin tärkeä itselleni täällä eduskunnassa. Kansanedustajaksi tullessani 2011 päätin, että tulen tekemään kaikkeni tämän teeman eteenpäinviemiseksi johtuen muun muassa siitä, että taustani on ollut työskennellä hoitoalalla hoitajana ja olen nähnyt niitä suuriakin epäkohtia, mitä saattohoitoon ja sen toteutumiseen on liittynyt, mutta täytyy sanoa, että asiat ovat menneet valtavasti eteenpäin, paremmin, ja on ollut hyvä, että täällä myös avoimesti puhutaan. Silloin kun ensimmäistä kertaa saattohoidosta ja kuolemasta täällä puhuin, niin minulta kysyttiin, että oletko sinä joku kuolemanenkeli, ja minua kauhistutti se, että oikeasti, voiko täällä puhua näistäkin teemoista.

Hyvään saattohoitoon kuuluvat edellytykset ovat moninaiset. Saattohoidon aloittamista tarkoittava lääkärin päätös on tehtävä yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Saattohoidon

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

tulee lievittää potilaan kärsimystä ja lisätä hyvinvointia. Potilaalla tulisi olla myös mahdollisuus psykologiseen, hengelliseen tukeen, jonka tulisi kuulua näin ollen saattohoitoa toteuttavien yksiköiden valmiuksiin. Saattohoito tulisi lisätä osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole tällä hetkellä ollenkaan lakia liittyen saattohoitoon. Meillä on perustuslaki, jonka mukaan ketään ei saa kohdella ihmisarvoa loukkaavasti ja julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Lisäksi perustuslakiin on kirjattu syrjintäkielto. Terveystalolaki velvoittaa kunnan järjestämistänsä kuuluvan terveydenhuollon toteuttamiseen. Potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädetään oikeudesta hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon, siihen liittyvästä kohtelusta ja hoitoon pääsystä.

Eli koska meillä ei ole ollenkaan saattohoitolakia, niin olen joutunut kirjoittamaan saattohoitolain, mikä ei kuitenkaan ole tällaisessa muodossa täydellinen. Siellä on paljon asioita, joita muun muassa ETENE on tuonut esille ja joita olen myös itse erilaisissa keskusteluissa, erilaisissa tapaamisissa, erilaisissa verkostoitumistilaisuuksissa kohdannut, ja olen tehnyt parhaani nostaakseni juurikin niitä teemoja esille.

Tällä käsittelyssä olevalla lakialoitteella on siis tarkoitus tuoda eduskunnalle säädettäväksi kokonaan uusi ja kokonaisvaltainen laki koskemaan saattohoidon järjestämistä. Lakialoitteella nostettaisiin lain tasolle valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan ETENEn laatimat saattohoitosuosituksat. Säädettäväksi esitettävään saattohoitolakiin kirjattaisiin eettisesti hyvän saattohoidon kulmakivet ja lailla turvattaisiin kuolevalle potilaalle hyvän hoidon toteutuminen ja potilaan oikeus valita saattohoitopaikkansa.

Minulla on hyvin suuri huoli siitä, että nykyinen lainsäädäntö ja lakia pehmeämmät ohjauskeinot eli suositukset eivät pysty tarjoamaan hyvää saattohoitoa jokaiselle sitä tarvitsevalle. Saattohoidon järjestämisessä ja osaamisessa on vaihtelua eri puolilla Suomea, ja saattohoitoa tarvitsevia on enemmän kuin saattohoitopaikkoja. Terveystalolon taloudellisten resurssien heikentyminen ja yleinen yhteiskunnallinen eriarvoistuminen voivat lisäksä vaarantaa hoidon oikeudenmukaisen ja tasapuolisen saatavuuden. Tällä hetkellä hyvään saattohoitoon pääseminen voi riippua vahvasti myös siitä, missä päin Suomea potilas asuu, ja tästä syystä saattohoitoa pitää kiireellisesti kehittää ja yhdenmukaistaa niin, ettei ihmiselle aiheudu ylimääräistä kärsimystä tai eriarvoisuutta asuinpaikasta johtuen, ja tähän juuri pyritään säätämällä erillinen saattohoitolaki.

Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite on jatkumoa viime kaudelta, jolloin olen myös sen jättänyt, ja olen juuri saanut viestin ministeriöstä — ja kiitänkin sosiaali- ja terveysministeriötä siitä, että siellä ollaan oltu valppaana — sain sähköpostiviestin, jossa oli huomattu tämä lakialoite, ja minulle kerrottiin, että ensi kesään mennessä ministeriöstä tulee selvitys. Siellä on selvitystyöryhmä pohtimassa näitä tärkeitä teemoja ja sitä, tulisiko tai miten mahdollisesti tulisi lakiin myös näitä saattohoitoasioita kirjata. Minun kantani on se, että saattohoidon tulee olla subjektiivinen oikeus jokaiselle ihmiselle, silloin sitä tarvitsevalle, ja tähän tämä toivomukseni pyrkii, että saamme erillisen saattohoitolain Suomeen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

19.10 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Saattohoidolla tarkoitetaan potilaan hoitoa ja tukea sairauden viime vaiheessa ennen kuolemaa ja heti sen jälkeen, ja laadukas saattohoito huomioi sekä hoidettavan että omaiset.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Suomalaisista kuoli — nämä ovat kyllä vähän vanhoja tietoja — vuonna 2008 kotona 17 prosenttia, vanhainkodissa 13 prosenttia ja noin kolme neljännestä sairaaloissa ja terveyskeskusten vuodeosastoilla. Suurin osa suomalaisista kuitenkin haluaisi kuolla kotonaan, ja yhä enemmän on kotihoitoa ja on kehitetty myös kotisairaalapalveluita, ja kuoleman mahdollistaminen myös kotioiloissa pitäisi olla mahdollista saattohoitovaiheessa. Kotisaattohoidon kehittäminen vastaa potilaiden toiveita ja on myös terveydenhuollolle edullisempaa kuin laitos- tai sairaalahoido.

Aina kotona kuolema ei ole mahdollista, ja siksi saattohoitoa on oltava riittävästi tarjolla myös sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa laitoksissa ja asumismuodoissa. Yhä enemmän myös ympärivuorokautisessa palveluasumisessa tarvitaan saattohoito-osaamista. Arviolta kaksi kolmasosaa kuolemaan johtavaa tautia sairastavista tarvitsee erityisosaamista vaativaa palliatiivista hoitoa ja yksi kolmasosa erikoistunutta saattohoitoa. Saattohoitoa ei voi tehdä muun työn ohella. Se vaatii osaamista, se vaatii resursseja, se vaatii riittävää perehtymistä ja inhimillistä otetta.

Kiitän edustaja Juvosta tästä lakialoitteesta, joka on tärkeä, koska olen samaa mieltä siitä, että pehmeät keinot eivät riitä riittävän laadukkaan saattohoidon saamiseksi Suomeen. Meillähän on olemassa Käypä hoito -suositus kuolevan potilaan oireiden hoitoon. Eli meillä on ohjeistusta olemassa. Saattohoito mainitaan myöskin monissa hoitopoluissa. Mutta vasta sitten, kun me saamme sen myöskin lakiin, me saamme sille sen aseman, mihin se on oikeutettu. Ja lakimerkinnällä se saatetaan myöskin yhdenvertaiseksi, tasapuoliseksi ympäri Suomen ja voidaan myöskin seurata laatua.

Viime kaudella, kun valiokunnassa käsiteltiin eutanasia-aloitettani, valiokunta antoi lauselman, että pitää selvittää saattohoidon tilannetta. Hienoa kuulla, että selvitystyöryhmä on antamassa ensi kesään mennessä selvitystä tästä saattohoitotilanteesta, ja he toivottavasti ottavat kantaa myös siihen mahdolliseen lakikirjaukseen.

Sen verran vielä tästä edustaja Juvosen aloitteesta, että suoraan tällaisenaan tämä lakiesitys ei tule menemään läpi, mutta hyviä eväitä tämä kuitenkin antaa.

19.13 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Jälleen kerran edustaja Juvoselta erinomainen lakialoite. On täysin hämmästyttävää, että vuonna 2019 Suomen kaltaisessa maassa ei ole tällaisia saattohoitoasioita saatu kirjattua lakiin. Minusta se tilanne on vähän ehkä häpeällinenkin.

Tätä keskustelua saattohoitolain tarpeesta on käyty tosiaan juurikin tässä eutanasiain yhteydessä pääsääntöisesti. Voi olla, että se ymmärrys, mikä itselläni on, ei ole kovin kattava, mutta ymmärtääkseni aika usein eutanasialakia toivotaan juuri sen vuoksi, että on pelkoa loppuvaiheen kivuista ja kärsimyksestä, ja siinä kohtaa tämä saattohoitolainsäädäntö — se, että voit saada joka puolella Suomea laadukasta hyvää saattohoitoa — olisi varmaan asia, mikä vähentäisi halua myöskään saada eutanasialakia voimaan. Nythän tilanne on se, että suomalaiset ovat hyvin eriarvoisessa asemassa eri puolilla Suomea. Toisissa paikoissa — jos satut pääsemään tämmöiseen saattohoitokotiin — on erinomainen ammattitaito ja kaikki keinot käytössä, jopa niin, että voidaan loppuvaiheeseen sitten nukuttaa, jos on sen tyyppinen tilanne, esimerkiksi tukehtumiskuolema tai muu vastaava, jolloin siellä pystytään tällaisiinkin asioihin vastaamaan. On kuitenkin sanottava, että tämä viime vuosien keskustelu on ehkä tehnyt sen, että saattohoidon saralla on kylläkin tapahtunut kehitystä, mutta se on edelleen liian epätasa-arvoista.

Että kyllä nämä keinot, jotka meillä ovat lääketieteessä käytössä ihmisten hyvään hoitoon — ja mitä muuta siihen tarvitaan, moniammatillista tiimiä myöskin tukemaan sitä henkistä puolta — pitää pystyä tässä maassa ihmisille tarjoamaan. Mielestäni jokaisella on oikeus hyvään kuolemaan niin kuin on hyvään hoitoon. Se on sellainen asia, johon esimerkiksi tämä edustaja Juvosen erinomainen lakialoite tähtää. Oli tietysti kiva kuulla se, että ministeriössä tämä asia on otettu käsittelyyn ja sieltä on jotakin odotettavissa. Se on hieno asia.

Sitten palaisin tähän kotisaattohoitoon, johon jo viitattiinkin. Tässä on hyvä huomioida, että saattohoito ei tapahdu pelkästään muualla kuin kotona, ja kotiin annettavaa saattohoitoakin on saatu onneksi lisättyä viime vuosina nähdäkseni ainakin joissakin osissa Suomea. Ja tässä tullaan juuri siihen äsken puhuttuun kysymykseen siitä, onko saattohoito mahdollista tehdä kotona siten, että omainen, esimerkiksi työssä käyvä omainen jää töistä pois ja tekee sen saattohoidon ikään kuin omaishoitajana siinä loppuun. Toki se ei riitä, siihen tarvitaan paljon muutakin.

Mutta on todella harmi, ettei täällä ole hallituspuolueiden edustajia kuuntelemassa näitä äärimmäisen tärkeitä aloitteita ja keskustelua.

19.16 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Juvosen aloite on erinomainen, kiitos siitä. Valitettavasti meidän yhteiskunnassa kuolemaan liittyvät asiat ja niistä puhuminen ovat tabu. Tässäkään salissa tällaisia keskusteluja ei juurikaan ole käyty. Ja tosiasiassa on, kuten tässä on ollut puhe, että saattohoito on eräs näistä asioista, joista ei ole puhuttu, eikä sitä ole haluttu kehittää tarpeeksi hyvällä tavalla niin, että ihmisellä olisi inhimillinen mahdollisuus lähteä tästä yhteiskunnasta pois.

Itse edellisessä työssä käsitelin vuositason muun muassa noin 1 500 kuolemaa, osa paperien kautta ja osa ihan tehtäväpaikoilla, ja tapasin näitä surevia omaisia ja vastaavia hyvin paljon. Siinä ei niinkään näitä saattohoidossa olleita, sittemmin vainajia, ollut, ellei nyt epäilty jotain hoitotoimenpiteen, hoidon laiminlyöntiä tai vastaavaa, mutta kylläkin oli sellaisia tapauksia, joissa ihminen, joka sairasti parantumattonta sairautta, oli siinä loppuvaiheessa kotona, voi sanoa, melkein oman onnensa nojassa, ja hän itse päätti päättää päivänsä eli teki itsemurhan. Eli nämäkin olisi ehkä pystytty välttämään sillä, jos se saattohoito olisi ollut asianmukaista, kivunlievitys asianmukaista. Mutta valitettavasti näin ei ollut, ja sitten omaisia puhuttamalla ja ehkä jäähyväisviestejä lukemalla saimme tietää, että tämä itsemurhan tehnyt ei enää kestänyt esimerkiksi niitä kipuja, jotka aiheutuivat syövästä tai jostain muusta asiasta, puhumattakaan että hän olisi saanut mitään psykologista tukea sen sairautensa aikana. Minä olen nyt ollut täällä vähän yli kahdeksan vuotta ja minä toivon, että minulla on historiatiedot tässä asiassa, mutta pelkään, että ei taida olla, että realismi taitaa edelleenkin valitettavasti monilla paikkakunnilla olla tämänkaltaista elikkä parantumattomasti sairaita ihmisiä heitetään oman onnensa nojaan koteihinsa ja he tekevät itse sen ratkaisun, minkä tekevät.

Sitten meidän olisi kyllä syytä eutanasiasta käydä ihan kunnon keskustelu. Viime kaudellahan sitä muistaakseni kansalaisaloitteen perusteella käytiin. Meillä on kuitenkin ihmisiä, jotka ovat parantumattomasti sairaita ja vakaasta omasta tahdostaan haluavat päivänsä päättää. Tämä olisi kanssa keskustelunaihe. Se on ahdistava aihe, ja sitä koetetaan vältellä, mutta semmoinen keskustelu on käytävä. Se ei poissulje saattohoitoa, mutta se on yksi rinnakkainen vaihtoehto.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

19.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kaikille erittäin hyvistä puheenvuoroista. Minulle jäi sellainen tunne viime kaudella, että se eutanasia-aloite, joka käsiteltiin täällä eduskunnassa, oli lähtöisin juurikin siitä, että ihmisillä, kansalaisilla oli pelko siitä, että kun he tarvitsevat hyvää hoitoa tai kivunlievitystä, he eivät sitä saa. Ja ihmisiä pelotti se tilanne, että mikä heitä odottaa. Ja aivan kuten, edustaja Tolvanen, sanoitte, kyllä kivunlievityksessä on edelleen paljon tehtävää. Myös minulle, vaikka olen 24 vuotta hoitajana toiminut ennen kansanedustajuutta, on tullut yllätyksenä, kun olen kuullut, millaista kipua voi olla olemassa. Olen muun muassa kuullut täysin uuden termin ”kipukatastrofi”, mikä liittyy juurikin syöväen loppuvaiheisiin ja niihin kipuihin.

Meillä on paljon palliatiivista hoitoa Suomessa kehitetty, meillä on jo valtavasti hyviä lääkäreitä, joilla on näitä taitoja, mutta että se olisi yhdenvertaista kautta Suomen, sitähän tällä aloitteella haetaan. Ja nämäkin asiat, kuten tuo omaishoito, mistä edellisessä keskustelimme, ennemmin tai myöhemmin koskettavat meitä jokaista. Jotenkin tuntuu aina pahalle, että sittenkö vasta, kun itse kokee tai oma läheinen kokee ja seuraat vierellä, ymmärrämme näitä erittäin syviä elämän asioita.

Haluaisin vielä yhden asian nostaa. Edustaja Mia Laiho, ihan oikein sanoitte, että tällaisenaan lakialoite ei tule menemään läpi. Tämä aloitteen tekeminen on ollut erittäin haasteellista. Kun viime kaudella halusin tämän tehdä, niin minulle sanottiin, että tällaista ei voi tehdä, koska meillä ei ole lakia. Eli jotta voi tehdä lakialoitteen, pitää kirjoittaa se laki, ja siitä syystä minä kirjoitin tämän lain. Tässä on 11 pykälää, mutta suinkaan tämä ei ole täydellinen, eli kyllä se on ministeriön tehtävä sitten tehdä se täydellinen laki. Tämä on vasta pieni eväs sinne kassiin sinne ministeriölle.

Meillä on paljon muutakin parannettavaa. Meillä ei muun muassa ole lasten saattohoitoon liittyvää Käypä hoito -suositusta, mutta viime vuonna, helmikuun 16. päivä 2018, näitä aikuisten Käypä hoito -suosituksia täydennettiin niin, että siellä on kolme pientä osiota, jotka liittyvät myös lapsipotilaisiin. Mehän kävimme myös tässä viime kaudella tätä asiaa. Kuulimme muun muassa pienen Eino-pojan tarinaa. Hänen isänsä kertoi siitä, millainen oli pienen Eino-pojan saattohoito, kun tämä oli vakavasti sairas. Hän avoimesti siitä puhui muistaakseni myös tiedotusvälineissä ja kävi tapaamassakin meitä täällä. Eli kyllä me viemme sanaa eteenpäin ihmisiltä ja kansalaisilta, jotka ovat kokeneet ja nähneet näitä asioita.

Pidetään peukkua ja toivotaan, että me saamme tätä lakiin tuupattua. Pidämme teemaa ja aihetta yllä, ja katsotaan, mitä tulee, mutta on hienoa, että ministeriössä on työryhmä, ja on hienoa, että ministeriössä asiaa myös ajetaan ja selvitetään ja tehdään asioita. Suositukset, pelkkä informatiivinen ohjaus ei näissä asioissa riitä, mutta eiväthän ne ihmiset, jotka ovat siellä saattohoidossa, sitten enää kerro, millaista se oli, niin että siinä mielessäni kuunnellaan ennemmin, kun on se tilanne päällä.

19.23 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! En tohtisi tokikaan näin illalla viivyttää, mutta oli pakko tarrata tähän edustaja Tolvasen puheenvuoroon, josta kyllä allekirjoitan sen, että tämä asia ei ole kunnossa, mutta myös sen, että kuolema on tässä yhteiskunnassa syystä tai toisesta tabu. Sitä tuntuu olevan vaikea käsitellä puheissa, mutta myöskin se, että se puhe siirtyisi sinne käytännön tasolle myöskin. Kuolemakin on kuitenkin normaali osa elämää, mutta se ei ole minusta normaalia, että meillä on käytössä keinoja, joita ei sitten käytetä siinä tilanteessa. Ainakin oma kokemukseni, mikä onneksi toistaiseksi on läheisten ystävien kokemuksia, on se, että ne, jotka ovat olleet terveyskeskuksen vuodeosastol-

la, ovat olleet täysin riittämättömän kivunlievityksen alaisena ja sitten taas saattohoitokodissa on tehty kaikki mahdollinen, mitä on kyetty. Kyllä ne tarinat ovat olleet sydäntä särkeviä silloin, kun siinä ei ole onnistuttu, ja tuntuu jotenkin omituiselta, niin kuin totesin edellisessä puheenvuorossa, että me emme ole tätä asiaa kysyneet saamaan sille tolalle kuin sen pitäisi ja kuuluisi kyllä suomalaisen yhteiskunnan saada.

Sitten haluan palata hiukan tähän eutanasiakeskusteluun — aivan lyhyesti, ettei mene koko ilta täällä. Sekin lähti aika pitkälti vyörymään silloin nimenomaan tästä pienen Einon tarinasta. Jos nyt muistan oikein sen tarinan, niin siinäkin oli nimenomaan siitä kysymys, että kivunlievitys siellä lopussa oli ollut täysin riittämätöntä. Se ei ehkä olisi hoitunut eutanasiailla mutta hyvällä saattohoidolla kylläkin. Niin kuin tässä tuli esiin, niin ehkä se, mitä pelätään, on nimenomaan se kipukärsimys, joka voi olla siis semmoista, mitä ei pysty edes tässä hetkessä ymmärtämään.

Eutanasian osalta sanon vain sen, että silloin, kun sitä keskustelua kovasti käytiin, niin minusta ne puheenvuorot olivat pelottavia, että kun meidän mummo on nyt ollut dementtinä kuusi vuotta, niin kun olisi tämä eutanasialaki, niin saataisiin tällä tavalla hoidettua ikään kuin muistisairaat pois. Se on se minun huoleni, mikä tässä kohtaa tulee varsinkin silloin, jos meillä on esimerkiksi yhteiskunnassa se tilanne, että meillä on kaltoinkohdeltuja vanhuksia ympäri maata. Minä en tässä hetkessä kyllä tänne tohtisi tätä eutanasialakia tuoda, sen sijaan pyrkisin jollakin muulla tavalla vähentämään kärsimystä.

19.26 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Viime kaudella oli käsittelyssä eutanasiakansalaisaloite, ja sen käsittelyssä nousivat esille juuri ne pelot, mitä ihmisillä on, kipu ja kärsimys, jotka aiheuttavat sitä pelkoa kuolemaa kohtaan, ja siitä myöskin vaade sille eutanasialle. Meidän kivunhoito on kyllä — siihen on osaamista, jos sitä käytetään ja jos se saatetaan sinne niitten ihmisten saataville. Eli kyllä meillä siihen on välineitä, mutta niitä ei tällä hetkellä käytetä, ei osata käyttää. Ei ole riittävää koulutusta ja tosiaan osaamista tai uskallusta riittävään kipulääkitykseen myöskään kaikilta osin.

Olen itse nähnyt myöskin paljon kuolemia entisen työni kautta, ja olen nähnyt monenlaisia kuolemia. Olen nähnyt niitä hyviä, rauhallisia kuolemia, mutta myöskin nähnyt niitä ikäviä, kivuliaita kuolemia, minkälaisia ei pitäisi enää olla. Siinä vaiheessa kipulääkityksen lisääminenkin on hyvin jo — on varmasti jo kestänyt pitkään. Semmoista ei pidä sallia, ja siihen me tarvitsemme saattohoitolakia. Me tarvitsemme sen, niin että me voimme olla luottavaisin mielin, että kun kuoleman aika on, niin siihen saadaan riittävää kivunlievitystä, mutta siihen saadaan myös riittävää tukea, henkistä tukea, riittävää fyysistä hoitoa — se on muutakin kuin kivunhoitoa. Se on paljon muiden perustarpeiden huomioimista. Tarvitaan myöskin sitä taloudellisen puolen katsomista, että voi rauhassa sitten hoitaa omaistansa, jos haluaa saattohoitaa itse.

Meillä on kotihoidossa paljon tehtävää ja saattohoidossa kotona. Meillä on kotisairaala-toimintaa, mikä on hyvä asia, voidaan viedä sitä saattohoito-osaamista, mutta valitettavasti senkään resurssit monin paikoin eivät ole riittävät edelleenkaan, ja aika moni sitten kuitenkin, ihan vaikka viimeisen vuorokauden aikana, siirretään sairaalaan kuolemaan. Se voi olla myöskin liian ahdistavaa siellä kotona, ja sen takia myöskin se psyykkinen valmennus ja kaikki tuki on tosi tärkeää ja tarvitaan myös henkilökunnan läsnäoloa. Lapsipotilaiden saattohoito on myös tärkeä asia, koska siellä voi myös tulla vastaan se riittämätön kivunhoito, ei ehkä uskalleta riittävän tehokkaita kipulääkkeitä antaa.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Sitten haluaisin vielä tässä nostaa sen esille, että kun meillä on näitä ympärivuorokautisia yksiköitä, missä halutaan, että hoidetaan niin sanotusti loppuun saakka, niin se ei saa olla myöskään sillä tavalla kuollut kirjaus, että vain paperilla hoidetaan loppuun saakka, vaan sen pitää tarkoittaa laadukasta hoitoa nimenomaan siellä loppuvaiheessa, kun on sen saattohoidon aika. Jos on vuodepotilaana eikä tarvitse enää semmoista muuta hoitoa niin paljon, niin silloin nimenomaan sitä saattohoitoa tarvitaan ja sen ihmisen kokonaisvaltaista hoitoa ja omaisten hoitoa ja myöskin kunniallista lähtöä täältä.

19.29 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Ilta on venynyt, eli pidän puheen hyvin lyhyenä.

Olen kiitollisuudella kuunnellut näitä puheenvuoroja, jotka ovat olleet erittäin ammattimaisia. Tässä aiemmin edustaja Rantanen ja nyt edustaja Laiho pitivät erittäin hyvät ja asiantuntevat puheenvuorot. Tämä aihehan on erittäin laaja, kuten tiedämme, ja edustaja Juvonen on ollut hyvin ahkera ja työtä tekevä tämän asian kanssa. Nyt jatkomenettelyssä toivoisin, että ministeriöiden lisäksi koko hallitus asettuisi ja ottaisi tavallaan tämän asian entistä enemmän ajaakseen. Nimittäin yksittäinen kansanedustaja tai edes ryhmä ei tavallaan pysty niillä resursseilla, mitä meillä on, tätä hanketta kokonaisuudessaan, siinä laajuudessa, mitä me edellytämme, välttämättä toteuttamaan. Tässä tapauksessa olisi hyvin toivottavaa, että hallitus ottaisi kopin tästä edustaja Juvosen erinomaisesti laaditusta ja erittäin laajasta aloitteesta. — Kiitoksia.

19.30 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Halusin vielä puhua juurikin tästä, minä, edustaja Mia Laiho, myös nostitte esille, eli ympärivuorokautiset hoivakodit ja hoivayksiköt, joilla on todellakin palvelulupauksena, että hoidetaan loppuun saakka. Mutta ikävä on kuitenkin todeta, että kun nämä hoivapaikat ovat kodinomaisia yksiköitä, niin se tarkoittaa silloin sitä, että siellä hoivakodeissa, ryhmäkodeissa ei välttämättä ole hoivatarvikkeita, ei ole hoivavälineitä, ei ole sellaisia lääkkeitä, kivunlievitysosaamista, tietotaitoa, henkilöä, joka pystyisi lääkitsemään, koska ne ovat kodinomaisia yksiköitä. Ja sitten voi olla, että ajatellaan, että kodissa ei tällaisia apuvälineitä tarvita: ei tarvita happilaitteita, ei tarvita imulaitteita, ei ole välttämättä morfiinia eikä opioidilääkityksiä, joita kuitenkin tarvitsisi. Eli on erittäin tärkeää, että siinä vaiheessa ihminen hoidetaan loppuun saakka siellä omassa kodissaan, joka on hänen kotinsa ollut, elikkä siellä ryhmäkodissa, ja silloin se kivunlievitys tulee vaikka kotisairaalan kautta tai jotakin muuta kautta sinne hoivayksikköön, esimerkiksi yöaikaan, jotka ovat monesti juurikin niitä kriittisiä hetkiä, jolloin siellä tarvitaan apua. Ja on juurikin näin, että ei ainoastaan kivunlievitys vaan hyvä perushoito, ja siihen kuuluu ihonhoito, siihen kuuluu asentohoito, siihen kuuluu suunhoito — siinä on valtavasti erilaisia pieniä nyansseja. Pienillä asioilla voidaan parantaa ihmisen olotilaa ja helpottaa sitä vointia.

Vanhuslaissa sanotaan, että niissä tilanteissa, kun hoivayksikössä on erityisen lisääntynyt hoidon tarve, henkilöstöä tulee lisätä. Eli juuri esimerkiksi saattohoitotilanteessa, kun on vaikkapa yksin yöhoitaja töissä, silloin täytyy lisätä sinne resursseja, lisää hoitajia, jotta voidaan olla tukemassa saattohoitotilanteessa sitä ihmistä.

Sitten vielä on pakko mainita: Eilen uutisiin tuli järkyttävä tieto siitä, että Helsingissä olevasta saattohoitokodista on kadonnut lääkkeitä ja myös potilailta on kadonnut omaisuutta elikkä rahaa. Se kertoo siitä, millaisessa yhteiskunnassa me elämme. Täytyy olla erittäin tarkkana myös näissä tilanteissa, niin että jos osastoilla on opioidilääkkeitä tai on ti-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

lanteita, joissa havaitaan, että lääkkeitä katoaa, saati potilaiden rahoja katoaa, ovat ne siten saattohoidossa olevien tai muiden, niistä tehdään rikosilmoitus ja se syyllinen tai epäilty saadaan kiinni. Tässä tilanteessa ei ole ilmeisesti rikosilmoitusta tehty, ja mikäli se on joku työyksiköstä, tämä ihminen, joka tämän on tehnyt, hän jatkaa sitä toimintaa seuraavassa työyksikössä.

Näihin asioihin pitäisi kiinnittää erittäin paljon huomiota Suomessa — lääkevarkaudet ja jos ylipäänsä katoaa koroja tai katoaa rahaa — koska kun me olemme kuitenkin näissä tilanteissa ja käsittelemme ihmisten varoja siellä, niin väärä henkilö väärässä paikassa saattaa tehdä suuriakin tuhoja. Elikkä tämä oli, minkä halusin viimeiseksi sanoa, että on se kyllä hävytöntä, jos kuolevan potilaan lääkkeitäkin pitää varastaa. Silloin on yhteiskunnassa kyllä kunnon keskustelun paikka.

19.34 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Totean, että edustaja Juvosen lakialoite on tärkeä ja kannatettava.

Tästä saattohoidon ja eutanasian aihepiiristä käytettiin äsken useita hyviä ja koskettavia puheenvuoroja, joista haluan kiittää. Niissä konkretisoitui hyvin käsin kosketeltavalla tavalla ihmisten kokema kivun ja kuoleman pelko. Saattohoito tarvitsee lainsäädännön, ja toivon, että aloite etenee, mutta lisäksi kyse on asenteista tämän lainsäädännön ohella, ja mielestäni sen asenteen pitäisikin olla se, että lääkkeitä on olemassa, niitä on markkinoilla ja niitä käytettäisiin siten, ettei kenenkään tarvitsisi kärsiä turhaan. Pidän tätä tärkeänä, koska jos ihmisille saataisiin perusluottamus siihen, että asiat hoidetaan kuntoon tasapuolisesti kautta maan, niin se varmasti osaltaan hälventäisi pelkoa jokaista joskus kohtaavan vanhuuden suhteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi rikoslain muuttamisesta

Lakialoite LA 33/2019 vp Pihla Keto-Huovinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

19.35 Pihla Keto-Huovinen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittämäni lakialoitteen tavoite on hyvin yksinkertainen: turvata virkavastuulla ja työnantajan määräyksestä työtä tekeville ihmisille — tuomareille, syyttäjille, poliiseille, lastensuojelun työntekijöille, valvontaeläinlääkäreille ja niin edelleen — parempi työrauha ja pitää huolta heidän toimintaedellytyksistään. Mielestäni on täysin perusteltua vaatia, että ensiarvoisen tärkeää työtä tekevät viranomaiset voivat tehdä työnsä rauhassa ilman uhkia. Yh-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

teiskunnan ja oikeusvaltion toimivuuden kannalta kyse on äärimmäisen tärkeästä asiasta. Se on sitä myös meidän jokaisen oikeusturvan kannalta.

Maalittamisessa ei ole kyse vain virkamiehiin kohdistuvasta rikollisuusilmiöstä, vaan sen kohteena voivat olla myös yksityisen sektorin toimijat, esimerkiksi toimittajat. Aiheesta keskusteltaessa olen pannut merkille sen, että kovin moni tuntuu ymmärtävän asian väärin. Kyse ei ole yrityksestä kieltää kritiikkiä tai siitä, ettei saisi antaa palautetta viranomaisen toiminnasta. Ei missään nimessä. Eli toisin kuin edustaja Halla-aho väitti, niin maalittamisen kriminalisointi ei johtaisi viranomaisten toiminnan kritisoinnin kieltämiseen.

Maalittamisessa on kyse epäasiallisesta ja suunnitelmallisesta vaikuttamisesta, jolla pyritään heikentämään viranomaisten kykyä tai halua hoitaa tehtäväänsä tai tulevia tehtäviä. Maalittaminen voi esiintyä esimerkiksi erilaisena häirintänä, uhkailuna, perättömien väitteiden esittelynä ja levittämisenä. Yksittäinen virkamies on maalittamisessa vain välikappale. Vaikka toiminta sinänsä henkilöityy häneen, suojeltava oikeushyvä on kuitenkin viranomaistoiminnan ja virkatehtävien asianmukainen hoitaminen.

Joka itsenäisesti toimien tai panemalla alulle tai osallistumalla toimintaan aiheuttaa edellä mainitsemillani keinoilla tilanteen, jolla pyritään vahingoittamaan viranomaisen toimintaa, on tuomittava viranomaisten maalittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään 6 kuukaudeksi, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta.

Viranomaisen maalittamiseen syyllistyisi myös se, joka tietoisena aloitteessa mainittujen keinojen tarkoituksesta tarjoaa alustan keinojen käyttämiselle. Maalittamisen yhteydessä voi siis ilmetä monia valmiiksi jo kriminalisoituja tekoja, esimerkiksi laittomia uhkauksia, kunnianloukkauksia tai yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä. Tällä lakialoitteella tavoitteena on myös säätää edellä mainitut teot asianomistajarikoksista virallisen syytteen alaisiksi silloin, kun työtehtäviin liittyvistä syistä rikoksen kohteena on virkamiestyöntekijä tai näiden läheinen.

On hyvä muistaa, että vaikka itse maalittaminen kohdistuisi vain yksittäiseen virkamieheen, sen seuraukset vaikuttavat koko organisaatioon suorasti tai epäsuorasti. Tällä hetkellä, kun kyse on asianomistajarikoksista, asian eteneminen riippuu siitä, vaatiiko kohteeksi joutunut henkilö itse rangaistusta vai ei. Monille kynnyks voi olla hyvinkin korkea lähteä yksin ajamaan asiaa eteenpäin, ja he voivatkin päätyä tyytymään kohtaloonsa ja ajatella, että tämä on vain työn bonus. Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa me emme voi hyväksyä tällaista, ja tästä syystä näiden asioiden muuttaminen virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi on mielestäni ehdottomasti saatava aikaiseksi viranomaisten toimintaedellytysten, yleisen edun ja kansalaisten oikeusturvan turvaamiseksi. Kysymys on myös työsuojelusta. Valtiolla on työnantajana vastuu työntekijöistään.

Arvoisa herra puhemies! Kesällä edellä mainittuja muutoksia ovat vaatineet lukuisat oikeus- ja turvallisuusviranomaiset. He ovat juuri niitä, joiden omassa työssä he ovat kohdanneet näitä ongelmia, ja he ovat todenneet sen, ettei meidän lainsäädäntö ole pysynyt ajassa mukana eikä rikoslain 16 luku enää anna riittävää suojaa viranomaistoiminnalle muuttuneessa toimintaympäristössä.

Meidän tulee kuunnella heitä. Esimerkiksi Tuomariliiton tutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa tuomareista on työssään joutunut epäasiallisen vaikuttamisen kohteeksi. Me emme voi sivuuttaa tilannetta. Miettikää, miltä teistä tuntuisi, jos sähköpostinne tai sosiaalinen media täyttyisi viesteistä, joissa esimerkiksi toivotaan teille tapahtuvan jotain, teidän sairastuvan [Perussuomalaisten ryhmästä: On kokemusta, joka päivä!] tai kerrotaan puolisonne työpaikka, lasten hoitopaikat, koulut, joiden läheisyydessä kehoitetaan ajamaan va-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

rovasti, ettei mitään vain tapahtuisi. Saisitte valokuvia kyseisistä paikoista, omasta asunnostanne, ja näitä viestejä ei tule vain kymmeniä vaan satoja.

Toivon todella, että me päättäjinä ottaisimme nämä huolet tosissaan ja niiden edellyttämällä vakavuudella. Maalittaminen on ilmiö, joka näyttää tulleen jäädäkseen, ja jos me emme tee sille mitään, niin se tulee vain pahenemaan ja lisääntymään.

Voidaan kysyä, onko kriminalisointi ratkaisu kaikkiin ongelmiin. Ei tietenkään. Onko tämä askel oikeaan suuntaan? Mielestäni ehdottomasti. Maalittamisen kriminalisointi olisi tehokas viesti siitä, ettei se ole hyväksyttävää. Maailman ympärillämme muuttuessa myös lainsäädäntömme kaipaa aika ajoin uudistamista, ja mikäli haluamme turvata ja pitää huolta viranomaistemme toimintakyvystä, niin silloin tämä on ehdottomasti parannus nykytilaan. Me emme saa sallia oikeusvaltion rapautumista missään tilanteessa.

19.41 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Vihapuheen ja maalittamisen kriminalisointia on yritetty viime vuosina ajaa lainsäädäntöön pelkäämättä seurauksia, joita siitä aiheutuisi. Kokoomuksen edustajat ovat halunneet ottaa roolia vihapuheen ja maalittamisen kriminalisoinnissa, joka kansalaisten näkökulmasta vaikuttaa hyvin sekavalta. Viime kaudella kokoomus ajoi ponnekkaasti vihapuhetyöryhmän turvin epätoivotuiksi katsomiensa mielipiteiden vaimentamista. Viime aikoina myös sieltä suunnasta on tullut ihmettelyä siitä, mihin heidän itsensä ajamat toimet voivat pahimmillaan johtaa, kun kansanedustajia kärrätään kuulusteluihin yhä kiihtyvällä tahdilla. Tämä lakialoite jatkaa sitä samaa kehityskulkua, jota ei voi kannattaa.

Monelle suomalaiselle varmasti herää kysymys, mitä maalittamiseen liittyvällä lainsäädännöllä oikein tavoitellaan. Jos maalittamisen keskeiset tekotavat ovat jo valmiiksi rangaistavia rikoslain nojalla, miksi haluamme lähteä asettamaan yhä tiukempia rajoituksia kansalaisten esiintulolle? Tämänkaltaiset rajoitukset ovat vaarallisen tehokkaita vaientamaan aiheellisiakin kansalaisen kriittisiä mielipiteitä. Varovainen kansalainen ei yhä tiukentuvassa sananvapauskulttuurissa uskalla ilmaista mielipidettään vallankäyttäjistä. Pelkoa kasvattaa entisestään se epä tietoisuus, että mitä jos tämä kritiikki vaikkapa ministeriä kohtaan tulkitaankin kymmenen vuoden kuluttua laittomaksi. Tämä on varsin aiheellinen pelko, kun sananvapauden rajoittamiseen pyrkivää kehitystä on seurannut viime aikoina.

Lainsäädäntöä uudistaessa tulisi aina tarkastella lain uudistamiseen liittyviä mahdollisuuksia, mutta perinpohjaisesti myös sen mukanaan tuomia vaaroja. Sananvapautta rajoittavien lakien osalta tulisi pyrkiä erityiseen varovaisuuteen, sillä sananvapautta koskevat rajoitukset käsittelevät aina perusoikeuksien vankimpia periaatteita. Maalittamisen kriminalisoinnissa näen vakavia uhkakuvia siitä, että viranomaisten turvallisuuden verukkeella voidaan tulevaisuudessa lähteä tukahduttamaan kovaa kritiikkiä, joita viranomaisten tai valtaa pitävien paheksuttavat toimet voivat aiheuttaa. Tämänkaltaiset askeleet kohti uhkakuvia ovat sellaisia, joita Suomessa ei tule ottaa. Ei anneta tulevaisuuden syyttäjille ja hallitukselle epätarkkarajaista valtaa, jota voidaan käyttää omia kansalaisiamme vastaan.

Sen lisäksi, kun tuossa kuuntelin, edustaja Keto-Huovinen, teidän puheenvuoroanne, niin en voi kuin ihmetellä tätä, kuinka epämääräisesti tässäkin on lähdetty määrittelemään tätä lakia. Jos tätä nyt oikeasti luetaan, mitä te esitätte viranomaisten maalittamisesta, niin, arvoisa herra puhemies, luen täältä tämän teidän esityksenne: ”Joka itsenäisesti toimien tai panemalla alulle tai osallistumalla toimintaan, jossa viranomaisten palveluksessa olevaa tai tämän läheistä, viranomaisen työtehtävistä johtuvista syistä” — tekee mitä? — ”häirit-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

semällä, uhkailemalla, perättömiä väitteitä esittämällä, levittämällä tai muulla vastaavalla tavalla” — siis tekee mitä, tällä tavalla tekee mitä? — ”joka on omiaan vahingoittamaan tai vaikeuttamaan viranomaisen toimintaa tai päätöksentekoa viranomaisen palveluksessa olevan nykyisen tai tulevien virkatehtävien osalta on tuomittava”.

Tässä ei edes lue, mitä te vaaditte. Siis onko se häiritsemistä, että käyttää vaikka fyysistä väkivaltaa? Vai onko se sanojen perusteella, vai onko se kirjoittamalla? Mikä on se, mitä tässä tehdään? Itse tämä pykälä, mitä te olette tänne esittämässä, on erittäin puutteellinen. Tästä puuttuu se, mitä pitää tehdä. Se sana, mikä täällä pitäisi olla, olisi maalittaminen. Mutta sitten sen jälkeen pitäisi määritellä se maalittaminen, ja ymmärtää, että se olisi se mahdoton tehtävä. Pitäisi määrittää, mitä se tarkalleen ottaen tarkoittaa.

Sen lisäksi te puhuitte tässä siitä, että kun tietäisitte vain, minkälaista se on, kun tulee sähköpostiin tällaisia viestejä. Voin kertoa perussuomalaisena, että meille, kuule, kaataa sähköposteihin, sosiaalisen median inboxeihin, meille saatetaan kadun toiselta puolelta huutaa vaikka millä termeillä. Olin käymässä Kalliossa, kun on oma työasunto, Cafe Mascotissa, ja kun tulin sinne sisään, niin siellä semmoinen hipsteripoika huutaa, en nyt sano sitä termiä, mutta ”v natsi”. Ja tätä saa kohdata jatkuvasti kaikkialla, minne menee. Mutta vallankäyttöön kuuluu, kuulkaa, semmoinen ominaisuus, että on pakko sietää kritiikkiä, arvostelua, ja vain välttämättömistä syistä voidaan rajoittaa sananvapautta. Ja nyt tällaiset viestit, mitä tulee, eivät ole syy. Kaikki se, mitä maalittamiseen ikään kuin voidaan nähdä kuuluvan, vainoaminen, laittomat uhkaukset, kaikki tällaiset, ne ovat olemassa jo laissa. Me emme tarvitse yhtään mitään sananvapauden rajoituksia. — Kiitos.

19.46 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Pihla Keto-Huoviselle tästä tärkeästä lakialoitteesta. Eli tässähän ehdotetaan viranomaisten maalittamista koskevan erilliskriminalisoinnin säätämistä ja lisäksi eräiden maalittamiskeinojen poistamista asianomistajarikoksista. Ja kuten näissä lakiesityksen perusteluissa tuodaan esille, niin maalittamista on tarpeen käsitellä eri ilmiönä kuin vihapuhetta, ne ovat eri asioita. Maalittamisessa voi olla kyse kielteisellä julkisuudella tai sillä uhkaamisella tapahtuvasta vaikuttamisesta viranomaistoimintaan, mutta se voi tapahtua myös muuten kuin julkisesti. Siinä ei ole kyse yksittäisistä sosiaalisen median kannanotoista tai annetusta kovasanaisesta asiakaspalautteesta vaan laajemmasta, systemaattisesta toiminnasta, jolla pyritään vaikeuttamaan työtehtävien hoitamista. Siitä nimenomaan on tässä kyse: systemaattisesta toiminnasta, jolla pyritään vaikeuttamaan työtehtävien hoitamista. Tätä pyritään estämään.

Meillä on paljon virkavastuulla tekeviä työntekijöitä: poliiseja, lääkäreitä, tuomareita, sosiaalityöntekijöitä, hoitajia, virkaeläinlääkärit, toimittajat, kuten myös edustaja Keto-Huovinen luetteli. Kyllä meidän pitää mahdollistaa se, että he saavat tehdä työnsä rauhas- sa. Se on heidän työnsä, ja he eivät voi lähteä pois siitä työtehtävästään ajatellen, että sit- ten se loppuu, esimerkiksi se viestitulva, jonka joku henkilö heihin kohdistaa. Se aiheuttaa myöskin pelkoa työntekijöissä ja voi vaikuttaa siihen päätöksentekoon, mitä he virkateh- tävissään, virkavastuulla, joutuvat tekemään. Kyse on isoista päätöksistä, mitä esimerkiksi sosiaalityöntekijä tekee työssään, lasten huostaanottotilanteista, ja voin kertoa, että niitä uhkauksia heille kyllä tulee. Se on muutenkin raskasta työtä, niin siihen ei kyllä kaivata enää vainon tyyppistä maalittamista.

Erittäin hyvä lakialoite, ja hyvä, että se aiheuttaa täällä myös keskustelua. Toivottavasti saadaan sitä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

19.49 **Kari Tolvanen kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Keto-Huovinen tuossa jo esitteli tämän aloitteen, en lähde sitä toistamaan. Itsekin olen tämän allekirjoittanut. Lähinnä konkretisoin näitä asioita nyt vähän.

Ensinnäkin, jos tämä maalittamislaki tulee voimaan, se ei tarkoita sitä, etteikö viranomaisia saisi arvostella, se ei tarkoita sitä, että viranomaisille ei voisi antaa palautetta, se ei tarkoita, että viranomaisia ei voisi kritisoida tai arvostella. Ei todellakaan. Myös kanteluja ja rikosilmoituksia viranomaisista saisi tehdä ihan niin paljon kuin nykyisinkin, niin paljon kuin sielu sietää. Eli eri mieltä saa olla. Tätä on ihan turha nyt sotkea mihinkään vihapuheeseen. Tässä on ihan eri asioista kysymys — jos tämän haluaa oikein ymmärtää.

Pitää paikkansa, että osa näistä asioista on jo kriminalisoitu esimerkiksi laittomana uhkauksena, kunnianloukkauksena ja niin edespäin. Ne ovat kaikki asianomistajarikoksia. Ja jos joku julkista virkaa hoitaessaan joutuu tällaisten kohteeksi, lienee kai kohtuullista, että työnantaja hoitaisi sitten nämä asiat eteenpäin. Se on se pienempi asia. Mutta en tiedä sitten, tämän lain vastustajat, onko teidän mielestänne hyväksyttäviä tällaiset konkreettiset tapaukset: On poliisissa työskentelevä tutkinnanjohtaja, joka sattuu olemaan järjestäytyneen rikollisuuden tutkinnanjohtaja, tutkii jotain konkreettista tapausta, puhutaan nyt vaikka liivijengistä. Onko teidän mielestänne ihan oikein, että tämän poliisin lapsi saa postissa hautakymppilä? Lapsi. Onko se ihan oikein? [Perussuomalaisten ryhmästä: Se on laiton uhkaus! — Sebastian Tynkkynen: Rikosilmoitus siitä vaan!] — Mikä rikos? Kertokaa minulle, mikä rikos. [Sebastian Tynkkynen: Laiton uhkaus!] — Ei pidä paikkaansa. Ei mene läpi. Ei mene läpi. [Puhemies koputtaa — Perussuomalaisten ryhmästä: Meneekö maalittaminen, miten määritellään?] Ja nyt seuraavaksi mietitään sitten, että kyseisen tutkinnanjohtajan postilaatikon luo tuodaan hautaseppele. Mikä rikos? Ei mikään. Kyseisen tutkinnanjohtajan kodin lähellä järjestäytynyt rikollisjärjestö ajaa vaikka moottoripyörillä, ei toistuvasti, aina silloin tällöin — vainoamista on ihan turha tarjota tähän, se vaatii toistuvaa toimintaa. Nämä ovat vain esimerkkejä. Toki, jos tämmöistä haluaa vastustaa — teidän mielestänne saa sitten lapsia kiusata [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh! — Sebastian Tynkkynen: Älkää vääristellä!] — Vilhelm Junnila: Vähän asiallisempaa kommenttia! — Puhemies koputtaa] sen takia, että joku tekee työtään. Tästä on kysymys. [Eduskunnasta: Vähän asiallisempaa kommenttia!] — Samoin sieltä päin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on puheenvuoro edustaja Tolvasella.

Ja nyt kannattaa miettiä, mitä tässä oikein haetaan. Se ei tosiaankaan tarkoita sitä, että sähköposti täyttyy jostain asiattomasta postista, se on ihan toinen juttu. Toivoisin kyllä, että te ymmärtäisitte, mistä tässä on kysymys, mutta vaikeata tuntuu olevan. Tässä ei ole mistään pikkuasioista kysymys.

Tässä on hyvin paljon esimerkkejä, esimerkiksi vanginvartijasta. Vanki ilmoittaa hänelle, että tiedän, mitä koulua lapsesi käy, tiedän, missä päiväkodissa lapsesi on. Mikä rikos? Ei mikään. Tässähän on nimenomaan tarkoituksena, että pyrittäisiin vaikuttamaan viranomaisten toimintaan. Ei niinkään... Miten nyt sanoisi? Suoranaisena kohteena ei välttämättä ole se yksittäinen virkamies, hän on välillisenä kohteena, että se viranomaisorganisaatio toimisi toisella tavalla, siten kuin tämä kyseinen maalittaja haluaa. Eli minun mielestäni tässä kannattaisi nyt tämä vihapuhetematikka jättää kokonaan ulkopuolelle, kun siitä tässä nyt ei ole kysymys.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Ja kuten edustaja Keto-Huovinen tuossa totesi, sekään nyt ei kovin mukavaa ole, että jonkun asuntoa valokuvataan, asuntoa, joka sattuu olemaan turvakiellon alaisena. Että minä nyt puhun vähän toisista asioista kuin siitä, että sähköposti täyttyy vihapostista tai tappouhkauksista. Itsekin niitä olen saanut varmaan pari—kolmesataa, sitten lopetin sen laskemisen.

Ja se vielä, että tätähän nyt kannattavat monet viranomaiset, esimerkiksi sosiaaliviranomaiset, [Vilhelm Junnilan välihuuto] ja sitten myös poliisi, syyttäjä, tuomioistuinlaitos, koska on selkeästi tullut tämmöistä toimintaa, jolla pystytään tai pyritään vaikuttamaan tähän viranomaistoimintaan — ja halpamaisinta: tämän kyseisen virkamiehen perheen kautta. Se saattaa hymyilyttää tässä vaiheessa, mutta kun se sattuu omalle kohdalle, niin se ei enää kauheasti hymyilytä.

Kyse ei ole välttämättä mistään — anteeksi nyt, sanon ”uuvateista” — yksittäisistä ihmisistä, jotka vain puhuvat asioita, vaan myös niistä, jotka tekevät asioita. Ja silloin tämä ennaltaehkäisy eli se, että voisi puuttua heidän toimintaansa mahdollisimman aikaisin, kun maalittaminen olisi rikos, ehkäisisi sitä, että ei tulisi tämmöisiä kostoiskuja, esimerkiksi niin, että käsikranaatti viedään jonkun poliisin pihaan. Tämmöistäkin on tapahtunut. Se saattaa hymyilyttää, mutta kun tämmöistä tapahtuu, niin tämmöisellä rikosnimikkeellä kuin maalittaminen me pystymme esimerkiksi käyttämään pakkokeinoja tämmöisiä ihmisiä kohtaan, jotka näin ovat toimineet. Sen takia olisi välttämätöntä, että Suomeen tämmöinen laki saataisiin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

19.56 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Maalittaminen — maistellaanpa ensin tuota sanaa oikein kunnolla. Sana, jota ei näin nopealla haulalla löydy minkään muun maan sanakirjasta, ei löydy kyllä lainsäädännöstäkään noin äkkiseltään. Nyt tätä mielin määrin tulkittavissa olevaa sanahirviötä ollaan ajamassa suomalaisen lainsäädäntöön suojelemaan viranomaisia, mutta miltä? Mielestäni myös normaalilta viranomaistoimintaan kohdistuvalta kansalaisten kritiikiltä ja mielipiteiltä. Lain pyrkimyksenä näyttää olevan entisestäänkin kaventuneen sananvapautemme kiristäminen tappiin ja viranomaisten päätösten suojaaminen lainsäädännöllisin keinoin niin, että kukaan ei voisi näitä päätöksiä julkisesti kyseenalaistaa joutumatta maalittamisrikoksesta käräjille. Me emme asu Pohjois-Koreassa tai entisessä DDR:ssä, vaikka siltä pahasti kyllä alkaa tuntumaan.

On aivan turha väittää, että olemassa oleva laki ei viranomaisia jo suojele tarpeeksi. Rikoslaissa säädetään rangaistavaksi jo rikokset virkamiehiä kohtaan, mikä sisältää yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen, vainoamisen — josta edustaja Toivanen antoi ikäviä esimerkkejä... [Kari Tolvanen: Tolvanen on kyllä nimi!] — Anteeksi. — ...kunnianloukkauksen ja julkisen kehottamisen rikokseen, laittoman uhkauksen, tietosuojarikoksen, ilkvallan ja viestintärauhan rikkomisen. Miten tämä erillislaiksi kaavailtu rikos maalittamisesta eroaa jo olemassa olevasta rikoslaista? Ei niin mitenkään. Tässä pyritään nyt selvästi rajoittamaan sosiaalista mediaa ja sosiaalisessa mediassa jaettavaa sisältöä ja kansalaisten mielipiteitä, ei mitään muuta. Todella huolestuttavaa. Ollaan lähestymässä minun mielestäni harmaata aluetta. Jälleen kerran tulee sanahirviö, jolle ei ole määritettyä. Sosiaalinen media on mahdollistanut tasapuolisen ja kattavan tiedonsaannin politisoituneen valamedian rinnalla, ja näen, että tästä syystä sosiaalisen median sisältöä nyt pyritään suitsimaan lakialoitteilla maalittamisesta. Kyllä viranomaisten on siedettävä kovakin kritiikki — siis kritiikki.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Arvoisa puhemies! Aloitteessa ehdotetaan joidenkin maalittamisrikosten muuttamista asianomistajarikoksista virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi, mikä tarkoittaa sitä, että syyttäjää saisi nostaa syytteen ilman asianomistajan suostumusta. Tässä laissa annettaisiin syyttäjälle totalitaarinen yksinvalta ja poliisi ja oikeuslaitoksemme tulisivat kaatumaan tuleviin juttuvyöryihin todellisten rikosten käsittelyjen jäädessä toissijaisiksi. Löytyykö poliisilta ja oikeuslaitokseltamme tarvittavat resurssit? Ei löydy, muutoin ne 2 000 vihjettä lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstäkin olisi kyetty kyllä käymään läpi.

Otan tähän esimerkin elävästä elämästä havainnollistamaan, miten pieni asia voidaan lopulta tulkita maalittamiseksi ja tämän lakialoitteen läpi mennessä jopa rikokseksi. Tapaus on vuodelta 2017: ”Helsingin erään virkamieslaitoksen johtokeskuksen johtaja Y jakoi kansanedustaja X:n tviitin virkamiestilillään ja puolusti henkilön X maahanmuuttoa puoltavaa kantaa. Henkilö Z ihmetteli, voiko virkamies virkatehtävissään esittää poliittisia kannanottoja ja pelkäsi virkalaitoksen politisoitumisen heikentävän kansalaisten luottamusta kyseiseen laitokseen.” Oliko kyse maalittamisesta vai pelkästä huolesta virkamieskunnan politisoitumisesta? No tietenkin Twitterin tuomioistuimessa henkilön X sanottiin näin maalittaneen virkamieslaitoksen, ja tästä käytiin vankkaa kansalaiskeskustelua.

Tämän perusteella jokainen mielipide tai kritiikki viranhaltijoista esimerkiksi Facebookissa voidaan katsoa maalittamiseksi varsinkin, jos postaus kerää samaa mieltä olevien seuraajien kommentteja. Sehän on sitten sitä maalittamista. Mikäli minä kirjoitan mielipiteeni virkamiehen tumpeloinnista ja 17 000 seuraajaa komppaavat, syyllistynkö silloin maalittamiseen? Syyllistyykö Facebook alustana maalittamiseen? Miten nämä määritellään? Kyllä tulee harmaata aluetta.

Arvoisa puhemies! Suurimmaksi osaksi kokoomuksen lakialoite maalittamisesta on absurdi. Tällä pyritään torppaamaan kriittinen mielipide. Toivon, että järki palaa tähän taloon ja tällaiset turhaan aikaa kuluttavat aloitteet laitetaan silppuriin. Mielipiteet ovat mielipiteitä, ne eivät pure, ja virkamiesten on viisasta ottaa kansan reaktiot huomioon. — Kiitos.

20.00 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Neuvostoliitossa oli käytössä niin sanottu rikolliskoodi ASA eli lainsäädäntö, jolla suojeltiin hallintoa neuvostovastaiselta agitaatiolta ja propagandalta. Se otettiin käyttöön vallankumouksen jälkeen 1917. Rikoksen tunnusmerkistö päivitettiin 1920-luvulla, ja viimein 1950-luvulla päivitettyyn RSFSR-lainsäädäntöön lisättiin kaksi artiklaa, joita yleisesti käytettiin dissidenttejä vastaan. Silloin tämä tunnettiin nimellä artikla 58, jota surutta sovellettiin koko stalinistisen ajan. Vuonna 1962 kyseinen artikla korvattiin artikla 70:llä, joka selvensi rikoksen määritelmää. Artikla 70:n 2 momentissa kielletään sellaisen propagandan ja valheellisen informaation levittäminen, joka tähtää Neuvostoliiton poliittisen ja sosiaalisen järjestelmän arvosteluun. Kuulostaako tutulta?

Sananvapauden tarkoitus on suojella kansalaisia hallinnolta, mutta tämä lakiehdotus tähtää siihen, että kansalaisia estettäisiin rikostuomion uhalla moittimasta hallintoa. Ymmärrän aloitteen tekijän hyvän tarkoituksen, mutta erona Neuvostoliiton artikla 70:een on lähinnä se, että lakiehdotuksen mukaan arvostelua kutsutaan maalittamiseksi, joka on oikein sopiva uusstalinistinen termi.

Hyvät edustajat, olkaa tarkkoina, ettei Suomi kehity totalitaristiseen suuntaan samalla luullen, että ihmisyyys velvoittaa.

20.03 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa herra puhemies! Me keskustelemme täällä lakialoitteesta, jossa terminä käytetään sanaa ”maalittaminen”. Maalittamisen käsitteestä: Maalittamisella tarkoitetaan järjestelmällistä toimintaa, jolla pyritään epäasiallisesti vaikuttamaan viranomaisen toimintaan. Maalittamisella pyritään vaikuttamaan kohteen toimintaan esimerkiksi loukkaamalla kunniaa, aiheuttamalla pelkoa omasta turvallisuudesta, häiritsemällä kotirauhaa, levittämällä perätöntä tietoa tai uhkailemalla. Tavoitteena voi esimerkiksi olla, että oikeudenhoidon ammattilaiset, toimittajat tai tutkijat luopuvat tietyn tyyppisten asioiden käsittelystä häiriköinnin seurauksena.

Tämän tekstin luettuani totesin, että tämä on hyvää tekstiä, kunnes huomasin, että lakiehdotuksessa puhutaan vain viranomaisista. Tämä ei koskekaan luottamushenkilöitä. Oletteko ikänä ajatelleet, että viranomainen voi maalittaa luottamushenkilöitä? Tämä on tuolla pienissä kunnissa ehkä yleisempää kuin se, että luottamushenkilöt maalittavat viranhaltijoita.

Arvoisa puhemies! Nykyisin lakia kiihottamisesta kansanryhmää... — Anteeksi, nyt minun pitää ottaa pieni pakki, minulla on jäänyt paperi ilmeisesti omalle pöydälleni. — Tuotko sen sieltä, Sebastian? Minä olen ottanut väärän paperin mukaan. — Tekeväälle sattuu.

Arvoisa herra puhemies! Huolestuttaa se, miten tämä maalittaminen tullaan määrittelemään ja tulkitsemaan. Ajetaanko lakialoitteella myös epäasiallisesti toimiville tai työajallaan julkisesti politikoiville virkamiehille suojaa ansaitultakin kriittiseltä palautteelta? Me valtamedian maalittamat poliitikot voimme vain unelmoida tuollaisesta suojasta. Tarkoittaako tämä lakiesitys sitä, että esimerkiksi työajallaan kummallisia poliittisia päivityksiä sosiaalisessa mediassa julkaisevaa poliisia ei saisi kritisoida? Olisiko tällaisesta poliisista tehty parodiahahmo maalittamista?

Minä pelkään, että tämä maalittamislakialoite on osa pitkään jatkunutta virkavallan kasvattamista kansanvallan kustannuksella. Vuosikymmeniä virkakoneisto on paisunut myös kuntatasolla. Kuntatasolla luottamushenkilöiden määrä on laskenut siinä missä virkamiesten määrä on kasvanut. Entistä pienempi määrä luottamushenkilöitä on ajamassa hallintoalamaisten, eli kansalaisten, etua sekä valvomassa kasvanutta virkamieskuntaa. Virkavalta on lisääntynyt myös EU:n myötä, koska eduskunnassa lainsäädäntövaltaa on merkittävästi siirtynyt vaaleilla valitsemattomille byrokraateille Brysseliin. Pelkään, että hiljalleen olemme muuttumassa demokratiasta luokkayhteiskunnaksi, jossa virkamiehistä on tulossa raskaasti verotettuja kansalaisia hallitseva etuoikeutettu luokka.

Tähän päätteeksi vielä kerron, että itse koen tulleetni viranhaltijoiden maalittamisen kohteeksi. Päätän puheeni tähän.

20.07 **Olli Immonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva lakialoite maalittamista koskevan erilliskriminalisoinnin säätämisestä on mielestäni monellakin tapaa ongelmallinen. Ensinnäkin on otettava huomioon, että maalittamisen keskeiset tekotavat ovat jo rangaistavia voimassa olevien rikoslain rangaistussäännösten mukaan. Rikoslaisissa säädetään rangaistaviksi esimerkiksi virkamiehiin kohdistuvat rikokset, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen ja vainoaminen, kunnianloukkaus, julkinen kehottaminen rikokseen, laiton uhkaus, tietosuojarikos, ilkivalta ja viestintärauhan rikkominen. Eli maalittamista koskevaa erilliskriminalisointia ei ole nähdäkseni tarpeellista säätää lakiin.

Mutta, arvoisa puhemies, tätä lainsäädännön päällekkäisyyttä merkittävämpänä ongelmana pidän kuitenkin perustuslakiin liittyviä näkökulmia. Kuten tässä edellä jo erään toisen käsittelyssä olleen lakialoitteen kohdalla totesin, niin perustuslain 8 §:ssä säädettyyn

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyy perustuslakivaliokunnan käytännössä sovellettu erityinen täsmällisyysvaatimus. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. [Jani Mäkelä: Juuri näin!] Tämän perusteella onkin syytä pohtia, mahdollistaako perustuslakimme nyt esitetyn kaltaista lainsäädäntöä. Lainsäädännön on kuitenkin oltava täsmällistä ja tarkkarajaista. Rikoslakiin ei voida säätää säännöksiä, jotka eivät täytä tarkkarajaisuusvaatimusta.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tietopalvelun mukaan ei ole löydetävissä tarkempaa tietoa niin sanotun maalittamisen kansainvälisestä tilanteesta, mutta vaikuttaisi siltä, ettei sitä ole kriminalisoitu ainakaan kovin monessa länsimaassa. Sen sijaan monesta ei-läntisestä maasta vastaavaa lainsäädäntöä kyllä löytyy. Niin sanotun maalittamisen kriminalisoimisen myötä Suomi näyttäytyisi mielestäni tätäkin vasten varsin erikoisessa valossa.

Eli, arvoisa puhemies, maalittamisen keskeiset tekotavat ovat jo rangaistavia voimassa olevien rikoslain rangaistussäännösten mukaan. Lisäksi voidaan kysyä, salliiko perustuslakimme nyt esitetyn kaltaista lainsäädäntöä. Täytyy lisäksi myös aina muistaa, että sananvapauden tarkoitus on ensisijaisesti suojella kansalaisia hallinnolta, ei estää kansalaisia moittimasta huonoa hallintoa. Poliitikkojen, viranomaisten ja muiden päätöksentekijöiden tulee tehtävissään kestää kovaakin julkista kritiikkiä.

Arvoisa puhemies! Näiden perustelujen pohjalta en kannata tehtyä lakialoitetta.

20.11 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kuunnellessani edustaja Tolvasen puheenvuoroa olin kyllä hämmentynyt, että puhutaanko tässä nyt aivan samasta asiasta kuin mitä tämä lakiesitys koskee. Eli eihän tässä mistään järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan kieltämisestä tai rajoittamisesta ole kysymys. Tässä on kysymys viranomaisten arvostelun rajoittamisesta sosiaalisessa mediassa ja tietoverkoissa, ja toisenakin esittäisin kysymyksen, että noinkohan tuo järjestäytynyt rikollisuus suorastaan pelästyy sakkorangaistuksen uhkaa tällaisesta maalitusrikoksesta ja lopettaa sen uhkailunsa siihen sakkorangaistuksen uhkaan — epäilen vahvasti.

Lakialoitteessa on mielestäni huolestuttavia piirteitä, ja olen hieman pettynytkin siihen, että perinteisesti yksilönvapauksia liputtanut kokoomus on pääsääntöisesti lähtenyt tällaisen taakse. Puheenjohtaja Orpo ei nyt ole paikalla, mutta jos olisi, kysyisin häneltä, onko tämä puolueen linjan mukainen vai yksittäisten kansanedustajien yksityisajattelua. Kuten useita kertoja salissa on todettu, keskeiset tekotavat näissäkkin rikoksissa ovat jo valmiiksi laittomia: vainoaminen, kunnianloukkaus, yksityiselämän suojan loukkaus, laitton uhkaus, kotirauhan häirintä ynnä muut. Mikä nyt siis ei ole laitonta tällä hetkellä, minkä pitäisi aloitteen tekijöiden mielestä olla laitonta? Tämä ei selviä pykälätekstiä lukemalla. Pykäläteksti on, jos mahdollista, vielä huomattavasti epäselvempi kuin aiemmin arvosteltu kiihotaminen kansanryhmää vastaan. Minulle ei todellakaan selviä, mitä täytyy konkreettisesti tehdä tähän kyseiseen rikokseen syyllistyäkseen. Otetaan konkreettinen esimerkki: Nettopoliisi esittää mielestäni typerän kommentin Twitterissä. Olenko nyt sitten rikollinen, jos uudelleentviittaa tämän kyseisen kommentin ja sanon, että olipa typerästi sanottu kyseiseltä poliisimieheltä? Onko tämä rikos?

Miksi tämän pitäisi olla asianomistajarikoksen sijaan yleisen syytteen alainen rikos? Eikö nyt henkilö edes itse saa päättää siitä, kokeeko hän jonkun toiminnan maalittamiseksi? Miksi kynnyksellä ajaa asioita eteenpäin olisi suuri niille, joille sen pitäisi olla kaikkein pienin, syyttäväviranomaisille? Kuka tässä maassa osaa paremmin viedä eteenpäin rikospro-

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

sessia kuin syyttäväviranomainen? Nyt heitä suojeltaisiin. Keitä kaikkia te aiotte laittaa tässä etusijalle: syyttäjät, poliisit, ehkä sosiaalityöntekijät? Sitten kääntyykin puhe toimittajiin. Miten määritellään toimittaja? Aiotteko te pistää toimittajat nyt parempaan asemaan kuin esimerkiksi poliitikot, syyttäjät parempaan asemaan kuin poliitikot? Mistä tässä on kysymys? Ketkä kaikki voivat maalittaa? Jos iltapäivälehdellä on satojatuhansia verkkolukijoita, painosmäärä kymmeniätuhansia, lukijamäärä satojatuhansia, siellä on joku negatiivinen juttu, onko se maalittamista? Vai onko ainoastaan sellainen maalittamista, että joku henkilö, joka ei ole virallisen median edustaja, levittää tietoja verkossa?

Tästä lakialoitteesta jää todella monia kysymyksiä auki, ja pelottavaa on, että tämä tosiaan tulee vielä opposition puolelta ja hallituskin esittää tällaisia samanlaisia ajatuksia. Hallituksen ajatukset eivät sentään ole näin omituisia.

20.14 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puheenjohtaja! Maalittamisesta keskusteltaessa usein vedotaan siihen, että yritetään puuttua sananvapauteen tai estää viranomaisten toiminnan arvostelu. Sananvapauteen ylipäänsä ei kuulu se, että voi loukata muiden ihmisten oikeuksia, ja kuten aiemmin jo totesin, niin kritiikki, joka kohdistuu viranomaisen työhön, ei ole maalittamista. Sen sijaan virkamieheen tai hänen läheiseensä kohdistuva painostaminen, häirintä, uhkailu ei ole sallittua. Kritiikin kanavoimiseksi meidän yhteiskunnassa viranomaistoiminnassakin on olemassa lailliset valituskanavat. Maalittaminen ei ole tällainen kanava, eikä yhteiskunnan tule sitä sallia.

Edustaja Tynkkyselle näistä sanamuodoista: olen ymmärtänyt, että eduskunnassa, varmasti valiokunnissa ja täällä keskustelua käytäessä, käsittelyn aikana keskustellaan näistä sanamuodoista ja ne varmaan hioutuvat paremmiksikin. Tärkeää tässä nyt on, että tämä asia saadaan esille ja nämä päätavoitteet toteutuisivat tässä ja viranomaiset voisivat hoitaa työnsä rauhassa.

Ja minkä takia nyt sitten näiden pitäisi olla virallisen syytteen alaisia rikoksia? Siihen syynä on se, että ylipäänsä monet viranomaiset jättävät tekemättä asioista juttuja sen johdosta, että miettivät, että antaa olla, tilanne eskaloituu, tai he voivat tulla myöskin esteelliseksi siinä omassa työssään. Ja tokihan näihin aina liittyy myöskin kuluriskit, että kesken oikeudenkäynnin joudut maksamaan kuluja, vaikka sitten lopulta voittaisit sen jutun, ja viranomaisilla, muun muassa syyttäjäpuolella, ei ole tällaisista turvaa, että näitä korvattaisiin työnantajan puolelta.

Mitä tulee siihen, mihin edustaja Immonen viittasi, että tekotavat olisivat jo rangaistavia, niin tämä ei pidä paikkaansa. Maalittaminen voi tapauskohtaisesti toki täyttää virkamiehen vastustamisen tai virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen. Haasteena kuitenkin on se, että ne edellyttävät sanamuotonsa mukaan täytyäkseen väkivallan käyttöä tai sillä uhkaamista sekä yhteyttä yksittäiseen virkatoimeen. Maalittaminen voi sisältää tällaisia väkivallan uhkaa, mutta pääsääntöisesti uhka on henkistä painostamista, joka ei ylipäänsä rinnastu tunnusmerkistössä tarkoitettuun väkivaltaan. Eli sanamuoto ei sovellu kuin murto-osaan näistä tapauksista.

Edelleen: Vainoaminen, kuten täällä edustaja Tolvanenkin jo totesi, edellyttää toistuvuutta. Sitä taas on erittäin haastavaa osoittaa silloin, kun toteuttamisympäristönä on internet ja maalittajia on kokonaisuudessa mukana useita ja kyseessä on toisistaan riippumattomien tekijöiden itsenäiset teot. Eli tällöin tässä tekotavassa tätä toistuvuutta ei voida osoittaa. Tämä joukkovoiman käyttö ei ole tämän tunnusmerkistön tarkoittama tekotapa. Eli myöskään vainoamisen kautta ei voida hallita kuin osaa näistä maalittamistapauksista.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Eli kyllä meidän rikoslainsäädännössä nimenomaan tältä osin on puutteita, minkä johdosta tämä maalittaminen tulisi säätää rangaistavaksi.

20.17 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy kyllä ihmetellä, minkä takia juuri kokoomus haluaa tuoda nämä maalittamisrikokset, kun meillä tällä hetkellä yhteiskunnassa on jo tämä uskonrauharikos eli jumalanpilkkalainsäädäntö, meillä on lainsäädäntö kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, jotka ovat niin sanotusti aikansa eläneitä. Nyt pitäisi ottaa lisää.

Te puhuitte siitä, että teille on ihan sama, mikä tämä sanamuotoilu täällä on, sillä nyt ei ole niin väliä, vaan se tulee sitten siellä käsittelyssä, kunhan tämä asia saadaan tehdyksi. Jos sillä olisi ollut teille merkitystä, niin te varmaan olisitte lukeneet hallitusohjelman, johon on kirjattuna tämä, että nämä maalitusrikokset tuodaan. Tässä nyt vaikuttaa siltä, että kokoomus pyrki hyvesignaloimaan, että me lähdemme tekemään tämmöistä maalitusrikoslainsäädäntöä, kun oikeasti punavihreä hallitus olisi nämä asiat tuonut jälkeensä ja tehnyt ensin sen perusteellisen selvityksen näistä sanamuodoista. Te kiilaatte ohi sellaisella lakialoitteella, josta te olette keskenäänkin jo erimielisiä, mitä se tarkoittaa.

Tämä kaikki, mitä te sanoitte täällä, meni nauhalle. Siellä te otitte esimerkiksi juurikin nämä, kun tulee niitä sähköpostiviestejä tulvana, ja sitten taas toinen edustaja samasta puolueesta sanoi, että ei tällä mitään sellaista tarkoiteta. Te olette samasta puolueesta, itse laatineet tämän lakialoitteen, ja jos olen ymmärtänyt oikein, arvoisa edustaja Keto-Huovinen, olette itse vielä juristi. Eli jos tämä on näin epäselvää kansanedustajalle, juristille, vielä samaa lakialoitetta laatineelle ihmiselle, niin mitä tämä tulee tarkoittamaan sitten soveltamisessa muuten, yleisemmin ja miten kansalainen tämän tulkitsee?

Arvoisa puhemies! Samalla tavalla voisi sanoa, edustaja Tolvanen, että kun sanoitte tässä, että tämä ei liity näihin sähköpostijuttuihin, niin kun tehtiin kiihottamisrikoslainsäädäntöä, niin ei sen pitänyt vaikuttaa uskonnonvapauteen ja uskonnonharjoittamiseen. Ei sillä ollut mitään tekemistä sen kanssa, mutta nyt kun aletaan rajoittamaan sananvapautta tarpeettomasti ja tehdään tästä lainsäädännöstä epätarkkarajaista, niin sen jälkeen se jossain kohtaa voi alkaa sitä tarkoittamaan.

Tästä me perussuomalaiset olemme huolissamme, että tämä hallinnon mielivalta ei voi lisääntyä. Tänä päivänä juurikin näiden kiihotuspykälien vuoksi täältä kärrätään vuorotellen kansanedustajia poliisitutkintaan, kun yhteiskunnan hegemonia on muuttunut tähän suuntaan, ja mikä olisikaan parempi rikostyyppi kuin maalitus, jonka kautta voitaisiin alkaa mielipiteitä omistavia ihmisiä viemään poliisin esitutkintaan.

Kun teidän lakialoitteessanne puhutte termillä ”joka häiritsemällä”, niin nyt on kyllä tässä vaiheessa vaikeampi löytää mitään epätarkkarajaisempaa termiä kuin ”joka häiritsemällä”. Siis tämä voi tarkoittaa käytännössä niin kuin aivan mitä tahansa. Sitten täällä vielä myöhemmin lukee ”tai muulla tavalla”. [Naurua] Tässä jätetään taivas täysin auki. Voin kyllä olla samaa mieltä edustaja Immosen kanssa, joka puhui just perustuslaista ja puhui tästä, kuinka tarkkarajaista on oltava sen lainsäädännön, mitä täällä tehdään.

Arvoisa herra puhemies! Tämä maalitus-termi tosiaan on jo olemassa, ja me emme voi lainsäätäjinä toimia niin, että me otamme jonkun termin, jolla on jo olemassa merkitys, ja sitten me tuomme sen lainsäädäntöön ja ajatteleme, että nyt tämä tarkoittaa jotakin aivan muuta, mitä tahansa.

Esimerkiksi maalittamiseen liittyen, jos me avaamme Wikipedian — voin tämän ihan linkata teille, maalittamisesta on oma artikkeli — täällä on Jussi Halla-aho isoin boldatuin

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

kirjaimin, ja sen jälkeen täällä lukee: ”Esimerkkinä maalittamisen ympärillä käydystä keskustelusta on tapaus Suomesta vuodelta 2017. Helsingin poliisin johtokeskuksen johtaja Jussi Huhtela jakoi kansanedustaja Antero Vartian tviitin ”Ylikomisario”-tilillään ja puolusti Vartian maahanmuuttoa puoltavaa kantaa. Jussi Halla-aho ihmetteli, voiko poliisi virkatehtävissään esittää poliittisia kannanottoja, ja pelkäsi poliisin politisoitumisen heikentävän kansalaisten luottamusta poliisiin. Twitterissä Halla-ahon sanottiin näin maalittaneen poliisiin.” Eli tähän me tulemme jälleen takaisin.

Sen lisäksi teidän aloitteessanne mainitaan ”joka panee alulle”. Jos minä esimerkiksi kansanedustajana lähden kritisomaan jonkun virkamiehen toimintaa, vaikka yhdenvertaisuusvaltuutetun toimintaa, joka on minut antanut ilmi valtakunnansyyttäjälle siitä, että hänen mielestään minun vaalikampanjani on rasistinen, vaalikampanja, jossa minä haen oikeutusta sille, voinko minä edustaa tiettyjä ihmisiä, jotka ovat minun kanssani samaa mieltä, niin totta kai minä olen sitä mieltä, että minä voin kritisoida tätä ihmistä. Jälleen kerran on vain pakko kysyä, että jos minä panen alulle tällaisen tviitin tai päivityksen tai videon, minkä tahansa, ja sen perusteella joku ihminen suuttuu vielä enemmän kuin minä itse suutun, niin olenko minä nyt syyllistynyt sen takia, että joku toinen on suuttunut vielä enemmän. Eli tämä jälleen kerran asettaa sitä itsesensuuria myöskin poliittisille toimijoille.

Täytyy sanoa, että teillä voi olla tässä taustalla — ja täytyy sanoa, että ei ”voi olla” vaan uskon, että teillä on — myös hyvä tarkoitus sen hyvesignaaloinnin lisäksi, joka kävi ilmi siitä, että te tiesitte, että hallitusohjelmassa tämä kirjaus lukee. Teillä on hyvä tahto varmasti tässä taustalla, mutta lainsäätäjinä meidän on pakko tehdä hyvää lainsäädäntöä eikä tuoda keskeneräisiä lakialoitteita vain sen takia, että nyt kerittiin ensin, koska muuten tämä voi johtaa siihen tilanteeseen, että mielivalta lisääntyy, kun näitä pykäläitä voidaan lähteä tulkitsemaan ihan millä tavalla tahansa.

Lopuksi vielä lukisin täältä hallitusohjelmasta teille tuon kirjauksen, kun hallitus on itse suunnitellut, että se säätelee nämä maalitusrikokset. Tämä on todella pelottavaa tekstiä. Teidän lakialoitteenne kytkeytyy koko tähän yhteiseen keskusteluun, mitä käydään. ”Hallituskauden aikana toteutetaan poikkihallinnollisesti toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä.” Tiedonvälitystä. Jos tulet arvostelemaan toimittajaa, niin minä sanon, että joudut jälleen kerran syytetyn penkille siitäkin. Tämä on tosi laaja kokonaisuus, ja harmittaa todella paljon, että te, kokoomus, joka on profiloitunut vapauspuolueena, olette lähteneet tuomaan tätä sananvapautta rajoittavaa lainsäädäntöä.

20.24 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Kaikki, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu, ei suinkaan toteudu, ja tämä Keto-Huovisen lakialoite on siinä mielessä perusteltu, että saadaan tämä asia alulle.

Ja voin tarkentaa, ettei jää väärinkäsitystä edustaja Tynkkyselle ja muille, että toki sähköpostilla, tuhansilla sähköposteillakin, tämä rikos voidaan täyttää, mutta tarkoitin sitä, että ne ovat pientä siihen verrattuna, mitä minä tuolla äsken puhuin. Esimerkiksi hautausmaailan lähettäminen tutkinnanjohtajan lapselle, seppeleen tuominen postilaatikon luo — puhutaan ihan eri asioista. Ja maalittaminen ei täyty sillä, jos jotain viranomaista kritisoidaan, annetaan voimakasta palautetta, arvostellaan. Eri mieltä saa olla ja arvostella saa voimakkaasti.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Siihen sanoisin kuitenkin vielä, kun oliko se nyt edustaja Mäkelä joka sanoi, että tuskin järjestäytynyt rikollisuus pelästyy siitä, että saa sakot. Ei niin, mutta kuten tuolla puhujapöytäkirjassa sanoin, tässä tulee työkalut poliisille puuttua, ennen kuin mitään vakavaa tapahtuu järjestäytyneen rikollisuuden tekemiseen. Voi käyttää pakkokeinoja, voi estää sen teon. Siitä tässä on kysymys. Kuten edustaja Keto-Huovinen sanoi, niin kaikki rikokset, mitkä tähän maalittamiseen sisältyvät, eivät suinkaan ole kriminalisoituja. Katvealueita jää, ja se on se tärkeä asia.

Tietysti minä olen hieman yllättynyt. Olen täällä nyt muutaman kauden jo aikaisemmin ollut, ja perussuomalaiset yleensä ovat olleet hyvin tiukan kriminaalipolitiikan kannattajia [Juha Mäenpää: Ja ollaan edelleen!] ja myös kannattaneet sitä, että viranomaiset voivat toimia, viranomaisella on riittävät resurssit, viranomaisella on riittävä toimivalta. Nyt minä olen vähän yllättynyt siitä, että te olettekin eri mieltä, te ette haluakaan suojata viranomaisia ja ennen kaikkea heidän perheitään tällaisesta toiminnasta, mitä esimerkiksi järjestäytynyt rikollisuus tekee. Tällä ei järjestäytyntä rikollisuutta pystytä kieltämään, mutta pystytään estämään tiettyjä tekoja, mitä he kohdistavat viranomaisiin. Tästä tässä on kyse. Ei kannata sitä vihapuhetta joka paikkaan ottaa mukaan, tästä ei ole kyse, vaan nyt puhutaan todella paljon vakavammista asioista.

20.27 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu juurikin siitä, että tämä maalittaminen haluttaisiin kriminalisoida muun muassa sen vuoksi, että niin sanottu maalittaminen voi estää viranomaista tekemästä omaa työtään. Ja kaikkeen vallankäyttöön, myöskin viranomaisvallankäyttöön, liittyy tämä mahdollisuus, että sitä pitää pystyä arvostelemaan.

Jos me puhumme nyt näistä nettipoliiseista ja siitä, mikä on heidän työtään, niin ihan oikeasti, näitä nettipoliiseja, joiden palkat maksamme verovaroin, kehoitetaan osallistumaan aktiivisesti siellä keskusteluun ja olemaan läsnä. Se on heidän työtään, näitten nettipoliisien työtä. Ja he ovat tehneet sitä tavalla, joka on ollut omiaan ikään kuin politisoimaan poliisia. Siinä kohtaa kyllä me perussuomalaiset — jotka olemme todellakin tiukan kriminaalipolitiikan ja tiukan oikeusvaltion, tiukan ja oikeudenmukaisen valtiokoneiston takana ja haluamme, että se on puolueeton — kyllä alamme älähtää, koska me emme halua, että poliisi politisoituu.

Sen perusteella, että me kritisoiimme tällaisien nettipoliisien toimintaa — näitä on vain muutamia, mutta siitä huolimatta — jos tämä lainsäädäntö tulee voimaan, niin vaikka niitä on muutamia, niin jos sitten kritisoiimme heitä, niin siitä voi tulla tuomio. Kyllä näiden nettipoliisien kohdalla, jotka näitä poliittisia mielipiteitä virkatileiltään esittävät, semmoinen massiivinen palautevyöry, mikä siellä sosiaalisessa mediassa tulee, voi todellakin estää heidän halujaan toimia sillä tavalla kuten he toimivat siinä omassa tehtävässään. Mutta vallankäyttöä saa arvostella, ja joskus voidaan nähdä niin, että tietyn tyyppinen viranomaistoiminta ei vain yksinkertaisesti ole järkevää. Meidän mielestämme poliisin ei pitäisi tehdä poliittista toimintaa omilla virkatileillään vaan poliisin pitää olla täysin neutraali.

20.29 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tässä nyt on keskusteltu asiasta, ja edustaja Tolvanen kertoi puheessaan pöytäkirjasta erittäin vakavia asioita. Ne on otettava myös huomioon. Käsitykseni mukaan hän puhui entisen ammattinsa syvällä rintaaanelä näistä asioista. Ja ne ovat toden totta sellaisia asioita, joihin tulee puuttua.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

Kun edustaja mainitsi myöskin, kun kysyin, että eikö esimerkiksi tällaisiin ohiajeluihin ja kynttiläjuttuihin, seppeleisiin ja tällaisiin voida puuttua, kun kerroitte, ettei ole mitään lakia, mikä sen kieltää, niin rikoslakiin lisätty vainoamisen kieltävä rangaistussäännös tuli voimaan vuoden 2014 alusta, ja luenpa täältä nyt sitten Finlexistä: ”Uuden säännöksen mukaan vainoamiseen syyllistyy henkilö, joka toistuvasti uhkaa, seurailee, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista niin, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta.” Eikös tämä tule aika lähelle ainakin näitä mainitsemianne todella ikäviä juttuja? Että kyllä, niin kuin tässä juuri edustaja Tynkkynen — ja moni muu edustaja sitä ennen — kertoi, niin meillä on lainsäädännössä voimakas rivistö — ja pitääkin olla voimakas rivistö — säädöksiä, mitkä puuttuvat näihin tällaisiin tilanteisiin, joita on todella ikävä kuulla.

Ja sitten vielä kommenttina edustaja Tolvaselle: Sanoitte, että olemme olleet aikaisemmin ja aina niiden lakien puolestapuhujia, jotka esimerkiksi poliisin käsissä työkaluina ovat. Pitää paikkansa, olemme yhä, ja ihmettelenkin sitä, jos sitä hiemankaan epäilette. Mutta keskustelussa tulleiden kommenttien perusteella näin aiheelliseksi kertoa tästä löytämästäni vainoamisasiasta. Luullakseni se täyttää kriteerit.

20.31 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puheenjohtaja! [Puhemies: Puhemies!] Edustaja Tynkkyselle tiedoksi, että todellakin tuo hallitusohjelman kirjaus tuolta sivulta 89 on ihan tuttu. Mutta tämä lakialoite on alku, kuten sanoin, tämän asian esille tuomiseen täällä, ja siinä esitetyt muutokset olisivat käytännössä vastaus pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa esitettyyn tavoitteeseen puuttua tähän maalittamiseen. Mutta, kuten totesin, näitä lakipykälähän, sanamuotoja, sorvataan yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunnissa muun muassa, ja sitä kautta tietysti teksti muotoutuu varmastikin paremmaksi. Tätä en yhtään epäile.

Ja toinen asia on edelleenkin se, mihin täällä jo aikaisemmin viittasin, että todellakin rikoslain tämänhetkisten kriminalisointien soveltuvuus on hyvinkin rajattu tähän asiaan, kuten äsken toin esille, nimenomaan ne, mitkä liittyvät vainoamiseen sekä virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustajalle muistutukseksi: perustuslaissa nimikkeeni on edelleen puhemies. [Pihla Keto-Huovinen: Anteeksi!] — Se oli, huomasin, tahatonta.

20.33 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuohon vielä kommenttina, että jos nyt olisi joitain sellaisia katvealueita lainsäädännössä, että esimerkiksi vainoaminen nyt ei tämän hetken laintulkinnan mukaan kattaisi tuollaisia mainittuja rikoksia, niin miksi siltikään pitäisi säätää erillislainsäädäntöä tämän maalittamisen suhteen? Miksei silloin korjattaisi sitä vainoamispykälää sillä tavoin, että se käytännössä koskisi näitä rikoksia?

Se, liittyykö tämä vihapuheeseen: On tietysti mukavaa, jos edustaja Tolvasen mielestä tämä ei liity vihapuheeseen, mutta kun se kaikissa muissa yhteyksissä paitsi edustaja Tolvasen puheissa liittyy vihapuheeseen, niin silloin pitäisin turvallisena tulkintana, että se todellakin liittyy vihapuheeseen. Eli maalittamisessa on kiinteästi kysymys siitä aihepiiristä.

Mitä tulee viranomaisiin, niin myös viranomaisilla on luottamus, jonka myös voi menettää, mikäli toiminta on sen näköistä, että se olisi poliittista. Yksittäiset poliisimiehet, jotka toimivat julkisuudessa sosiaalisessa mediassa poliittisen näköisesti, nakertavat hyvin oleellisella tavalla luottamusta poliisivoimiin instituutiona. Ja olisi poliisin oman intressin

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

mukaista pistää nämä yksittäiset toimijat kuriin niin, että he käyttäytyisivät viranomaiselle soveltuvalla tavalla ja heidän toimintansa perustuisi lakiin eivätkä he tekisi virka-ajallaan mielipiteittensä levittämistyötä sosiaalisessa mediassa. Sama koskee myös syyttäjäviranomaisia, jotka ovat ottaneet hyvinkin poliittisia näkökulmia viime aikoina.

20.34 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Hienoa, että katsoitte sen vainoamisympälistä. Kuten tuolta puhujapöytästä sanoin ja edustaja Keto-Huovinen sanoi, siinä on sana ”toistuvasti”. Ja otin esimerkiksi sen, että jos tietty liivijengi moottoripyörineen pyörii tutkinnanjohtajan kodin lähellä edes kerran, niin se toistuvuus ei täyty, mutta voitte kuvitella, kuinka paljon se aiheuttaa esimerkiksi perheelle pelkotiloja. Sitten on myös muita tapauksia, joita tällä hetkellä ei ole kriminalisoitu. Julkisella paikalla, otetaan nyt jälleen kerran, joku liivijengiläinen kuvaa esimerkiksi tutkinnanjohtajan, tuomarin, syyttäjän lapsia. Mikä rikos? Ei mikään, mutta voitte kuvitella, mitä sillä on tarkoitus tehdä, vaikuttaa sen viranomaisen toimintaan. Tässä on aika paljon tällaisia esimerkkejä, mitkä eivät täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä, ja sitä kautta ihmettelen tätä, kun todella olen pitänyt perussuomalaisia aikaisemmin semmoisina, että he haluavat kriminaalipolitiikan puutteet korjata ja antaa viranomaisille mahdollisuudet toimia, puhutaan poliisista, syyttäjistä, tuomareista ja muista viranomaisista.

Me nyt puhumme kahdesta eri asiasta. Kuten toistan jälleen itseäni, viranomaisia saa ja pitää arvostella, kritisoida ja tehdä kanteluita, rikosilmoituksia. Aina jossain vaiheessa otatte esille nämä tietyt yksittäiset ihmiset poliisissa ja heidän arvostelunsa — puhun nyt ihan toisista asioista. En tiedä, miten tätä keskustelua saisi eteenpäin, mutta kuitenkin tämä olisi tärkeää etenkin sellaisille viranomaisille, jotka toimivat tietynlaisen järjestäytyneen rikollisuuden kanssa, toimivat hankalissa olosuhteissa, että ainakin heidän perheensä saisi olla rauhassa. Viranomainen itse, virkamies, kyllä varmaan sen tilanteen kestää, mutta silloin kun perhe vedetään mukaan, niin sillä ei voi olla vaikuttamatta myös tämän virkamiehen toimintaan alitajuisesti, vaikka hän sen virkansa loppuun asti hoitaa kaikella kunnialla.

20.36 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Keto-Huovinen, puhuitte tässä, että olette tutustunut kyllä hallitusohjelmaan, ja kerroitte, että nimenomaan haluatte nyt täältä oppositiosta tämän panna alulle ja että tämä vastaisi nyt siihen, mitä sitten hallitus voisi tehdä. Kun se ei mene täällä eduskunnassa sillä tavalla, että oppositio tekee sen lainsäätämistyön hallituksen puolesta. Meillä ei ole edes sellaista virkakoneistoa, joka pystyisi meitä tukemaan siinä meidän työssämme, että me saisimme sitä tehtyä niin tarkasti.

Se menee juurikin sillä tavalla, että hallitus valmistelee nämä lakialoitteet, tekee niistä tarkkarajaisia, huolellisia, jotta mitään tulkintaongelmia ei synny. Minulle ei perusteluna vain käy, että tässä nyt vain autetaan hallitusta, tehtiinpä valmiiksi. Tässä on kyse juuri siitä, että nyt ajetaan niin kuin ohituskaistaa ohi ja saadaan ne pisteet siitä, että hei, nyt me olemme tehneet tämän tyyppisen aloitteen, joka — no, tänä päivänä se hegemonia on se, että sellaiset tahot, jotka pyrkivät rajoittamaan sananvapautta ja arvostelua, kovaakin kritiikkiä, saavat poliittisia pisteitä, mutta se ei meille käy. Lainsäädännön pitää olla hyvää.

Tämä sama ilmiö kokoomuksen suhteen oli havaittavissa silloin, kun kansalaiset, yli 50 000 kansalaista oli tuonut tämän silpomisen kieltävän kansalaisaloitteen tänne eduskuntaan. Mitä teki kokoomus? Se oli todella hävytöntä. Pari päivää sen jälkeen pari kokoomuksen kansanedustajaa teki pari lakialoitetta silpomiseen liittyen — just se asia, mikä oli

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

siinä kansalaisaloitteessa. Teillä on niin kuin jatkuvasti tämä, että te ajatte just sitten siitä ohi. Minä todellakin toivoisin, että eduskunta saisi hyvin tehdä sitä työtä, siis hallitus tuoda niitä esityksiä, ja jos tulee kansalaisaloitteita, ne saisivat sen kunnian, minkä ne ansaitsevat, mutta tämä on nyt vähän tämmöistä, että vedetään pisteitä ja jälki on sitten kyllä valitettavasti sen näköistä.

Ja edustaja Tolvanen, te puhuitte siitä, että tuossa, mitä edustaja Peltokangas esitti laista tämän kirjauksen, niin siellä oli tämä sana ”toistuvasti”. Kun me puhumme maalitus-termistä, niin se ihan samalla tavalla vaatii sen, että se ei ole vain joku yksi ihminen, joka tekee tai sanoo jonkun yhden asian, että se on maalitusta. Siinä on ihan tämä sama elementti.

Eli nyt, jos me haluamme oikeasti puuttua tähän asiaan, niin silloin olemme tarkkana siinä kohtaa, kun hallitus lähtee tekemään tätä lainsäädäntöä. Katsotaan, että se ei millään tavalla tule rajoittamaan kansalaisten sananvapautta tai tule aiheuttamaan sitä itsesensuuria. Kun te puhuitte siitä, edustaja Tolvanen, että me puhumme nyt kahdesta eri asiasta, niin minä en ihan tiedä, ymmärrätekö te sitä, mikä meidän perussuomalaisten huoli tässä asiassa on. Kun me olemme nähneet, mitä on tapahtunut esimerkiksi tämän kohtuullisen tuoreen kiihotuspykälän osalta meille. Me näemme hirveän isoja riskejä, kun meidän puolueemme puheenjohtajan nimi on esimerkkinä siitä, mitä tarkoittaa maalittaminen. Eli otetaan tämäkin näkökulma huomioon ja tehdään tästä laista tarkempi. — Kiitos.

20.40 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Ymmärrän edustaja Tolvasen näkökulman ja ne asiat, mistä hän puhui, mutta tämä termi ”maalittaminen” ainakin minulle kertoo aivan eri asiasta. Eliikkä maalittamisella me puhumme siitä, että kerrotaan jostakin toisesta jotakin ikävää, joka sitten saattaa lähteä paisumaan, ja sitten sitä jotakin tviittiä tai uutista lukevat useat tuhannet ihmiset. Eliikkä voidaan perusteettomasti levittää jostakin henkilöstä väärää tietoa. Ja nuo asiat, mistä edustaja Tolvanen puhui, ovat kyllä ihan järkyttäviä, ja niitä ei tietenkään tule sallia, mutta mielestäni se on sitä vainoamista, jonka edustaja Peltokangas nosti esiin.

Minä itse koen, että olen joskus joutunut tuolla kunnallispolitiikassa maalittamisen kohteeksi, ja se ei todellakaan tunnu mukavalta. Toivoisin tietenkin, että tällaista asiaa ei kenellekään sattuisi. Kun puhutaan virkamiesten maalittamisesta, niin ottakaa nyt oikeasti myöskin se asia toisinpäin, jos te tätä aloitetta lisää sorvaatte. Sitä tapahtuu myös toisinpäin, virkamies voi maalittaa luottamushenkilöä yhtä lailla. Tuo teidän aloitteenne on aivan puutteellinen. Toivon, että jos kiihdyksissänne sitä asiaa lähдете ajamaan ja jatkamaan ja edistämään, niin ottakaa tämäkin näkökulma siinä huomioon. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

17. Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2018

Kertomus K 15/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.11.2019 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 71/2019 vp

18. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden terveysteknologiaan liittyvien tehtävien siirtämistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 81/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 13/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.11.2019 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 b ja 60 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2019 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 6/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.11.2019 pidettävään täysistuntoon.

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 28.11.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen